

6785

059 2

71-34 1902

2001

ԸՆԴԱՐՁԱԿ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՅՈՅՑ

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ

1902

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Լ. ՊՈԼԼԻՍ

Տպագր. Յ. Մաթևոսյան

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

ՈՈԿԵՂԵՆ ԲԱՆԱԼԻ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻ

360 էրես

Կարդալ, հասկնալ, խօսիլ, շարադրել

Պարունակութիւն. — Նախագիտութիւն անգլ. ընթերցանութեան, վարժութիւն անգլ. ընթերցանութեան, գործնական հրահանգներ, հայերէնէ անգլ. և անգլիերէնէ հայերէն թարգմանուելու համար անգլ. ոճեր, քերականութիւն, անկանոն բայեր, համաձայնութիւն, վերլուծութիւն, բառագիտութիւն, շարադրութիւն և նամակադրութիւն : Կը ծախուի բոլոր գրավաճառաց քով :

Կեդրոնատեղին է

Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ Վաճառատունը

Կ. Պոլիս, Յինճանճըլար եօզուշու, Թիւ 27

Դին 15 ՂՐԸ.

059
7-34
ԸՆԴԱՐՁԱԿ (184)

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՑՈՅՑ

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ

1902

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ՅՈՐԻՆԵՑ Կ. Ա. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

1263

Թիւ 27

10809-54

28091 - 57 4/2

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻՆ

Ի ՊՐՈՒՍԱ

معارف عمومیہ نظارت جلیلہ سنک رخصتنامہ سیلہ
طبع اولتمشدر

ՀԱՄԱՐԱՅԻՆ ՕՐԱՅՈՑ
1902

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ԵՒ ԲՈՒՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

4394 — 4395

ԵՒ ՏՕՄԱՐԱԿԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

ՌՅՄԱ — ՌՅՄԲ = 1351 — 1352

Գիր տարւոյն է	Ո
Եօթներեակն	Բ
Վերագիրն	Բ
Իննեւտասներեակն	1
Տանուաւերն	Յուլ

ՀԱՐՁԱԿԱՆ ՏՕՆՔ ԵՒ ՄԻՋՈՑՔ ՆՈՑԻՆ

ՕՐ ԾՆՆԴԵԱՆ	Գիր. Յունուար	6
Միջոց ուսիւ աւուրք		Իթ.
Առաջաւորաց բարեկ.	Փետրուար	3
Սուրբ Սարգիս	»	9
Օր Տեառնընդառաջի	Եշ.	14
Բուն բարեկենդան	»	24
Օր Աւետման	Գիր. Ապրիլ	7
ՀԱՏԻԿ	»	14
Երեսման Խաչ	Մայիս	12
Համբարձումն	»	23

Հոգեգալուս	Յունիս	2
Լուսաւորչի բարեկենդան	»	23
Ս. Գրիգոր Լուս. (գիւս)	»	29
Վարդապառի բարեկենդ.	Յունիս	14
ՎԱՐԴԱՎԱՌ	»	21
Միջոց եօքնեակի պահօք	Չորս	
Ս. Աստուածածնի բարեկ.	Օգոստոս	11
ՎԵՐԱՓՈՒՍ. Ս. ԱՍՏՈՒԱՍԱԾ.	»	18
Միջոց եօքնեակի պահօք	Չորս	
Ս. Խաչի բարեկենդան	Սեպտ.	8
ԽԱՉՎԵՐԱՅ	»	15
Վարագայ Ս. Խաչի բարեկ.	»	22
Վարագայ Ս. Խաչ	»	29
Միջոց ուսիք եօքնեակի	Եօքր	
Գիւս Խաչ	Հոկտ.	27
Հրեւական պէս	Նոյեմբ.	9
Յիսուական բարեկենդան	»	17
Ս. Յակոբայ բարեկենդան	Դեկտ.	8
Ս. Յակոբ	»	14
Օր բարեկեն. իմնդեան Կիր.	»	29

ՀՍՑ ԼԱՏԻՆԱՑԻՈՑ

Շրջանն յուսնի, որ է Ոսկեթիւն	3
Շրջանն Արեգակնային	7
Վերադիրն	21
Ինդիկտոնն Հռովմէական	15
Կիրականդիրն	Ե
Իսկ Չափիկ նոցա չորս շաբաթ յա-	
ռաջ է քան զմերն.	

ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՏՕՆԻ ԼԱՏԻՆԱՑԻՈՑ

Եօթանասներորդ Կիւրակէ	Յունի.	26
Օր մեքրոց	Փետր.	12
Չափիկ	Մարտ	30
Համբարձումն	Մայիս	8
Հոգեգալուստ	»	18
Ամենատուր Երրորդութ.	»	25
Տօն խորհրդոյ Ս Հաղորդ.	»	29
Ա. Կիւրակէ Գալստեան	Նոյեմբ.	30

ԱՄՍԱՄՈՒՅՑ ՏԱՃԿԱՑ

Ջիւղատէ	Օր 30	Յունի.	27
Ջիւլիճճէ	» 29	Փետր.	26
Մուհարրէմ	» 30	Մարտ	27
Սէֆէր	» 29	Ապրիլ	26
Րէպիւլ Էփէլ	» 29	Մայիս	25
Րէպիւլ աբըր	» 30	Յունիս	23
Ճէմադիւլ Էփէլ	» 29	Յունիս	23
Ճէմադիւլ աբըր	» 30	Օգոստ.	21
Րէճէպ	» 29	Սեպտ.	20
Շապան	» 30	Հոկտ.	19
Րամազան	» 30	Նոյեմբ.	18
Շէփիւլ	» 30	Դեկտ.	18

ՆՇԱՆԱՌՈՐ ԱՌՈՒՐՔ ՏԱՃԿԱՅ

Գուրպան պայր.	Զէլէճճէ	Վ. Մարտ	7
Աշուրէ կիւնիւ	Մահարբէ	Վ. Ապր.	5
Մէլլուտ	Րէդ. Էլէլ	Վ. Յուն.	5
Գանաիլ կիճէսի	Րէճէդ	Վ. Սեպտ.	20
Միրաճ կիճէսի	»	Վ. Հոկտ.	16
Պէրաթ կիճէսի	Շողա	Վ. Նոյ.	2
Գաաթր կիճէսի	Րաճալա	Վ. Դեկտ.	14
Րամազան պայր.	Շէլլա	Վ. »	18

ԶՈՐՍ ԵՂԱՆԱԿՔ

Գաբնանամուտ	և հասարակած	Մրտ.	8
Ամառնամուտ	և արեւադարձ	Յուն.	9
Աշնանամուտ	և հասարակած	Սպ.	11
Զմեռնամուտ	և արեւադարձ	Դեկ.	10

ՏԱՐԵՄՈՒՑՔ

Քրիստոսի թուականին	1902	Յնյ.	4
Տճկ. ելմա. թուականին	1318	Մարտ	4
Փոքր թուոյն Ազարիայի	287	»	21
Տճ. Հիճր. թուականին	1320	»	27
Տոմ. թուականին Հայոց	1351	Օգոս.	8
Բուն թուականին Հայոց	4395	»	11
Հրէից թուականին	5663	Սեպ.	19
Հատինաց թուականին	1903	Դեկտ.	19

ԵՍՒԱՐՄՈՒՆՔ

Ապրիլ 8. — Մասնական խաւարումն տրեւու, Կ. Պոլսէն անտեսանելի.

Սկիզբն խաւարման	ժ. 21, ր. 3
Մէջ	» 21, » 36
Վերջ	» 22, » 11

Ապրիլ 23. — Բոլորական խաւարումն լուանի, Կ. Պոլսէն տեսանելի.

Ծագումն լուանի ի Կ. Պոլիս	ժ. 00, ր. 4
Սկիզբն խաւարման	» 00, » 17
Սկիզբն բոլորական խաւարման	» 1, » 24
Մէջ	» » 2, » 9
Վերջ	» » 2, » 54
» խաւարման	» 4, » 1

Մայիս 8. — Մասնական խաւարումն տրեւու, Կ. Պոլսէն անտեսանելի.

Սկիզբն խաւարման	ժ. 3, ր. 47
Մէջ	» 5, » 39
Վերջ	» 7, » 31

Հոկտեմբեր 17. — Բոլորական խաւարումն լուսնի, Կ. Պոլսէն անտեսանելի.

Մուտք լուսնի ի Կ. Պոլիս	ժ. 13, ր. 3
Սկիզբն խաւարման	» 13, » 27
» բոլորական խաւարման	» 14, » 28
Մէջ » »	» 15, » 14
Վերջ » »	» 16, » 00
» խաւարման	» 17, » 1

Հոկտեմբեր 31. — Մասնական խաւարումն արեւու, Կ. Պոլսէն տեսանելի.

Սկիզբն խաւարման	ժ. 15, ր. 10
Մէջ »	» 17, » 21
Վերջ »	» 19, » 23
ի Կ. Պոլիս	
Սկիզբն խաւարման	ժ. 16, ր. 30
Մէջ »	» 17, » 34
Վերջ »	» 18, » 37

ՀԱՄԱՌՕՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հյ.	Հս Տօնացուցին Հայոց
Հհյ.	Հս Տօնացուցին Հռով. Հայ.
Բյ.	Բողոքականաց
Յն.	Յունաց
Լ. կամ Լ. Դ.	Լատինաց
Տ. կամ Տժ.	Տանկաց
Հր.	Հրեից
Օ.	Օր ամսոյն
Գ.	Գասարմ
Խ.	Խորեկէզ
Տօժ.	Հս տօնարին Հայոց
Յայ.ժ.	Հս յայնաւուրաց
Ա.	Ազաւիայի
†	Տօն կամ Տէրունական օր
⊙	Արեգակն
⊙ Նն. Լս.	Նոյննդ լուսնի
⊙ Առ. Քն.	Առաջին քառորդ լուսնի
⊙ Լր. Լս.	Լրումն լուսնի
⊙ Վր. Քն.	Վերջին քառորդ լուսնի
Ծ. Ա.	Ծագումն արեւու
Կ. Օ.	Կէս օր եւ կէս գիշեր
Ե. Տ.	Երկայնութիւն տարեցեան

ԱՂԻՍԱԿ ՇԱՐՔԱԿԱՆ ՄԱՍԱՆՑ

ԱՌՈՒՐՑ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ				ԱՊՐԻԼ									
Օ.	Ծ.	Ա.	Կ.	Օ.	Ե.	Տ.	Օ.	Ծ.	Ա.	Կ.	Օ.	Ե.	Տ.
	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.		ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.
1	14.23		7.21		9.37		1	10.39		5.29		13.21	
7	14.14		7.11		9.46		7	10.24		5.22		13.36	
13	14.3		7.16		9.57		13	10.8		5.13		13.52	
19	13.51		7.4		10.9		19	9.54		5.5		14.6	
25	13.38		6.58		10.22		25	9.40		4.58		14.20	

ՓԵՏՐՈՒԱՐ				ՄԱՅԻՍ			
	ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.		ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.
1	13.21	6.49	10.39	1	9.28	4.52	14.32
7	13.6	6.42	10.54	7	9.16	4.47	14.44
13	12.50	6.34	11.10	13	9.6	4.42	14.54
19	12.35	6.26	11.25	19	8.58	4.37	15.2
25	12.19	6.17	11.41	25	8.15	4.35	15.9

ՄԱՐՏ				ՅՈՒՆԻՍ			
	ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.		ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.
1	12. 8	6. 12	11.52	1	8.46	4.33	15.14
7	11.51	6. 3	12. 9	7	8.44	4.32	15.16
13	11.30	5.56	12.30	13	8.44	4.32	15.16
19	11.14	5.47	12.46	19	8.47	4.33	15.13
25	10.58	5.38	13. 2	25	8.51	4.36	15. 9

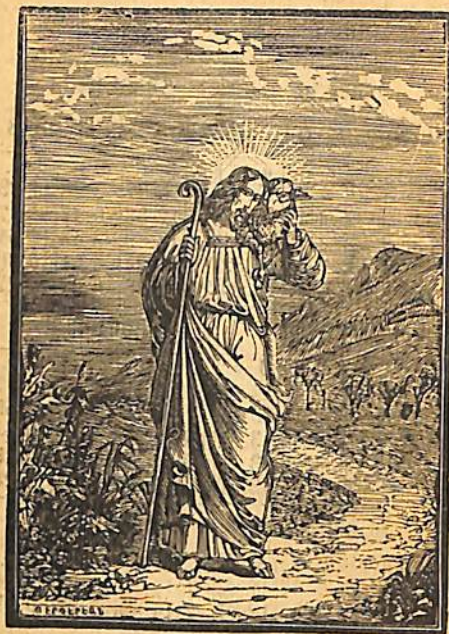
ԱՂԻՍԱԿ ՇԱՐՔԱԿԱՆ ՄԱՍԱՆՑ

ԱՌՈՒՐՑ

ՅՈՒԼԻՍ				ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ					
Օ.	Ծ.	Ա.	Կ. Օ.	Ե. Տ.	Օ.	Ծ.	Ա.	Կ. Օ.	Ե. Տ.
	ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.			ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.	
1	8.58	4.38	15.2		1	12.37	6.28	11.23	
7	9.6	4.42	14.54		7	12.53	6.37	11.7	
13	9.16	4.47	14.44		13	13.9	6.43	10.51	
19	9.28	4.52	14.32		19	13.24	6.51	10.36	
25	9.40	4.58	14.20		25	13.38	6.58	10.22	

ՕԿՏՈՍՈՍ				ՆՈՅԵՄԲԵՐ			
	ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.		ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.
1	9.56	5. 7	14. 4	7	13.53	7. 1	10. 7
7	10.11	5.14	13.49	7	14. 5	7.12	9.55
13	10.26	5.20	13.34	13	14.16	7.17	9.44
19	10.42	5.26	13.18	19	14.25	7.22	9.35
25	10.58	5.37	13. 2	25	14.32	7.24	9.28

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ				ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ			
	ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.		ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.
1	11.17	5.46	12.43	1	14.39	7.27	9.24
7	11.33	5.55	12.27	7	14.39	7.28	9.21
13	11.49	6. 5	12.11	13	14.39	7.28	9.21
19	12. 5	6.11	11.55	19	14.36	7.27	9.24
25	12.21	6.20	11.39	25	14.32	7.25	9.28

ԼՈՅՍ ԲԵՐԼԵՋԻՄԻ

Ով Լոյս իմ, Լոյս Բեթլէհէմի,
Շատ պայծառ ես կ'ընկրեկիս.
Քեզ կ'հայիմ լուսամուտէն
Իմ մենաւոր ցուրտ տնակիս:
Դուն ցերեկն ալ կ'փալիլաս,
Քեզ չի ծածկեր արեւը տաք.
Թէ դուն մարիս, կ'կորսուիմ
Բոլոր երկնից լոյսերուն տակ:
Իմ իրգերուս են անտարբեր
Այլ արեւներ՝ Թէեւ վառվառ:
Դուն երբ փայլիս զլիտուս վերեւ
Ես չեմ ըլլար բնաւ Թշուառ:
Թէ դուն լանկարծ, ով աղւոր Լոյս,
Ամպին ներքեւ մտնես արագ,
Մոմի լոյս մը ինձ չի մնար,
Կ'խաւարի հոգւոյս ճրագ:

Իսկ ամպ բեզ չի կրնար ծածկել,
 Բայց միայն իմ մեղքիս ամպեր —
 Մեղքս՝ զոր կ'ատեմ, ախ Թէ չըլլար,
 Հոգիս այսքան չէր տառապեր:

Թող նայիմ բեզ, ով Լուսաւոր,
 Յորչափ աչքիս լոյս չէ հատեր.
 Մինչեւ ցոյց տաս ինձ այն ծմակ,
 Ուր որ ծնաւ Տէ՛րը անտէր:

Հոն տեղ վառեմ սրտիս կնդրուկ
 Իմ կուռքերուս հետ վաղեմի.
 Մինչեւ զտնեմ զինք՝ տար զիս, տար,
 Ով լոյս իմ, լոյս Բեթլէհէմի:

Ա. Կ. ՊԵՏԻԿՅԱՆ

Լատինացոց
 Օր ամսոյ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ՕՐ 31

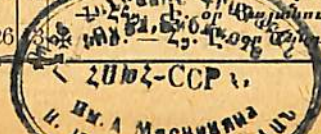
ՏՃ. Քեանուռնի սանի

14	1	ԴՇ. — Հչ. Գ. օր պահոց Մննդ-
եան և ԿԱՂԱՆԴ. Տարե-
մուտ 1902 Թուականին
Քրիստոսի — ՀՀչ. Բ. օր
Մննդեան և ԿԱՂԱՆԴ. և
Տօն Տնօրէնութեանն Քրիս-
տոսի. եւս Յն. Դ. Կ. Ե. Զ. Ը.
շաբաթ Բարդի հայրապետին:
— Ա. Արամայ Ժէ. Տօմ.
Քաղոցի Իէ. Յայսմ: Քա-
ղոցի ԻԴ. — Լ. Գ. Յաւի. 14.
— Տճ. Շէփար. 4 և Գաւր.
68. — Հ. Սեբեթ 6.	2	ԴՇ. — Հչ. Գ. օր պահոց Մննդ.
— ՀՀչ. Բ. օր Մննդեան.
15	2	ԴՇ. — Հչ. Գ. օր պահոց Մննդ.
— ՀՀչ. Բ. օր Մննդեան.	0	ԴՇ. — Հչ. Գ. օր պահոց Մննդ.
— ՀՀչ. Բ. օր Մննդեան.
16	3	ԴՇ. — Հչ. Գ. օր պահոց Մննդ.
— ՀՀչ. Բ. օր Մննդեան.	7	ԴՇ. — Հչ. Գ. օր պահոց Մննդ.
— ՀՀչ. Բ. օր Մննդեան.

Տաղիւս
 Գասար

1	0	16	ՅՈՒՆՈՒԱՐ	S	Գ
		և երկուց բերուց, եւ Աբրահամու և Խորենայ, և անարծաթ բռնկացն Կողմայի և Դամիանոսի, եւ Աստուածատրոյ վկային.			
2	17	4	ՈՒՐ.— Հց. 2. օր զահոյց Մենդ.— Հհց. Պահք. — Լր. Անթիք — Բթային: Յ Առ. Գռ. Ժ. 12, ր. 55. Խառն հողմունք:	Y	YI
	18	5	ՇԲ.— Հց. Ճրագալոյց Մենդ. և Մկրտուածեան Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի. — Հհց. Ճրագալոյց Յայտնութեան. եւս Յն. — Տօմ. Արաց, օր 30.	A	YV
	19	6	ՄԻՐ.— Հց. Տօն Մննդեան և Մկրտութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի. Ուտիք է ութ օր անմիջց. — Բց Մնուկդ Տեառն. — Հհց. Յայտնութիւն Տեառն Յիսուսի Քրիստ. եւս Յն. — Լր. Տօն անսանն Յիսուսի:	A	YV
20	7	7	ՐԵ.— Հց. Բ. օր Մննդեն, 0ր Մեռելոց. — Հհց. Բ. օր Յայտնութեան. — Յն. Բնէհանուն Կարգեալին:	A	YI

1	0	ՇԵՎՎԱԼ	17	S	Գ
21	8	ԳԵ.— Հց. Գ. օր Մննդեան. — Հհց. Գ. օր Յայտնութեան. Յայամ Արաց, օր 30. — Լր. Անթիք — Բթային: Յ Ի Զրհոսն Ժ. 7, ր. 56. ՏՏ. Պուրսի Տէլվ: 730 Տար. Մննդ. Օսկար Բ. Թագ. Շուկու-Նորվեկիոյ.			YI
	22	9	ԳԵ.— Հց. Գ. օր Մննդ. — Հհց. Գ. օր Յայտնութեան. Պահք:	YI	YI
	23	10	ՇԵ.— Հց. Ե. օր Մննդեան. — Հհց. Ե. օր Յայտնութեան. — Լր. Տօն պատմութեան. — Հր. Տօն Բնէհանուն. — Հր. Տօն Բնէհանուն. — Հր. Տօն Բնէհանուն. 10 Տար. Գան. Նիուարդ Ե Թագ Անգլիոյ.	YI	YI
	24	11	ՈՒՐ.— Հց. 2. օր Մննդեան. — Հհց. 2. օր Յայտնութ. Պահք: Յ Լր. Լու. Ժ. 8, ր. 42. Հողմ և անձրև.	YI	YI
	25	12	ՇԵ.— Հց. Ե. օր Մննդեան. — Հհց. Ե. օր Յայտնութ. Պահք:	YI	YI
26	13	13	ՇԵ.— Հց. Ե. օր Մննդեան. — Հհց. Ե. օր Յայտնութ. Պահք:	YI	YI

1	0	18	ՅՈՒՆՈՒԱՐ	Տ	Գ
			և Տօն Անուանակոչութեան Տեառն Յիսուսի Գրիստոսի, — ՀՀՅ. Ը. օր Յայտնութի, — ԼԳ. Նօթանալերդդ Իե- րսի:		
27	14	ԲԵ.	— ՀՅ. և ՀՀՅ. Տօն Ծննդ- սրբոյն Յովհաննու Կարա- պետին, Հարանի: — ԼԳ. Յաճանա՝ Ուրբեմանին:	17	Ա1
			43 ⁰ Տար. Ծննդեան Վիլնիւ Բ. Կայսեր Գերմանիոյ:		
28	15	ԳԵ.	— ՀՅ. Սրբոցն Պետրոսի Հայրապետին, Վլասայ Ե- պիսկոպոսին և Աբիսողո- մայ սարկաւազին, — ՀՀՅ. Պետրոսի Հայրապետին և Աբիսողոմայ սարկաւազին, Ա. Ուրբան, օր 30:	18	ԱԲ
29	16	ԳԵ.	— ՀՅ. և ՀՀՅ. Պահար, — — ԼԳ. Փրանիսիսի աւե- լաւան:	19	ԱԴ
30	17	ԵԵ.	— ՀՅ. և ՀՀՅ. Սրբոյն Ան- տոնի ճգնաւորին, Եւս Յն. — ՏՃ. Աիւրբ երդման, Վերջ աւարտան աւարդ Ա. Դանի- նի:	20	ԱԵ
31	18	ՈՒՐ.	— ՀՅ. և ՀՀՅ. Պահար, — Յնի Աւանալ և Կիւրդի	21	ԱԶ

1	0	ՇԵՎՎԱԼ	19	Տ	Գ
		հայրապետին Աւետան- րէյ: — ՏՃ. Էլիէի Եւանգելի- սի, Էլիէի Եւանգելիսի, Դան- նի Յիւրբան:			
1	19	ԵՐ.	— ՀՅ. և ՀՀՅ. Սրբոցն Թեոդոսի Թագաւորին և Մանկանցն Եփեսոսի, — ԼԳ. Փետրոս:	22	ԱԶ
			Ճ Վր. Բն. Ժ. 1, ր. 35: Պարզ օր:		
2	20	ՔԻՐ.	— ՀՅ. Ա. զկնի Ծննդ- — ՀՀՅ. Բ. զկնի Յայտնու- թեան, Հարանի: — Յնի Եւանգելիսի ճգնաւորին, — ԼԳ. Տեառնաւոր:	23	ԱԿ
3	21	ԲԵ.	— ՀՅ. Սրբոցն Կիրակոսի, և մօրն Յուդիտայ. և սրբ- ոց զկայիցն Գորգիոսի, Պողոկոսի և Գրիգորիոսի, — ՀՀՅ. Կիրակոսի և մօրն րա Յուդիտայ, — ԼԳ. Վա- սայ Եւանգելիսին:	24	ԱԼ
4	22	ԳԵ.	— ՀՅ. Սրբոցն Վահանայ Գաղթնացւոյն, Եւգինիայ կուսին, և Տօն Փիլիպպո- սի, և մօրն Կողմայ, և եր- կուց եղբարցն Սերգեայ և Ապիտոնի, և երկուց ներ- քինեացն, — ՀՀՅ. Վահա-	25	ԱԼ

Լ	0	20	ՅՈՒՆՈՒԱՐ	Տ	Գ
			նայ Գողթնացւոյն, և Տրի- փոնի վկային, և Գորդիոսի, Պողկատոսի և Գրիգորիսի:		
5	23	ԴԵ. — Հո. և Հհո. Պահք: —	ԵԴ	Գ.	
		Լր. Ագոստոս, Կոստան:			
6	24	ԵԵ. — Սրբոցն Տրիփոնի, Պար- սամայ և Ռնոփրիոսի ճգնա- ւորացն: — Հհո. Հայրապե- տացն Աղեքսանդրիոյ՝ Ա- թանասի և Կիւրղի: — Լր.	ԵԿ	ԳԱ	
		Տրաքիայ Կոստան:			
7	25	ՈՒՐ. — Հո. և Հհո. Պահք: —	ԵԱ	ԳԵ	
		Յնի Գրիգորի Աստուծոյն նին:			
8	26	ԵՐ. — Հո. Սրբոց Հայրապե- տացն Աթանասի և Կիւրղի: — Հհո. Գրիգորի աստուա- ծաբանին, և Վլասայ ե- պիսկոպոսին և Ռնիսիմեայ աշակերտին Պողոսի: — Հր.	ԵԳ	ԳԶ	
		Արար, օր 30:			
		● Ծն. Լւ. Ժ 21, ր. 55:			
		Անձրեւախառն հողմունք:			
9	27	Մ. ՍՐ. — Հո. Բ. զկնի Ծննդ.՝	ԵԸ	ԳԸ	
		— Հհո. Գ. զկնի Յայտնու- թեան, Հարաւի: — Յն. Փո- խարդոսի և Զիւրաբոյ Յն- հանն Ուիլիսիոսին: — Լր.			

Լ	0	20	ՅԻԼԳԱՏԷ	21	Տ	Գ
			Բան Բարեկեցութեան: — ՏԵ.			
			Ձեռնարկ, օր 30:			
10	28	ԲԵ. — Հո. Սրբոցն Եւգինէոսի, Մակարիոսի, Վաղերիոսի, Կանդիատոսի և Ալիւզասայ, — Հհո. Սեղբեստրոսի Հառ- մայ Հայրապետին և Կոս- տանդիանոսի Թագաւորին, և ՄարուԹայի եպիսկո- պոսին:	ԵԹ	ԳԹ		
11	29	ԳԵ. — Հո. Սրբոցն Անդրէի զօ- րավարին, և Բանակի նորին, Կալինիկոսի և Դեմետրեայ վկայիցն: — Հհո. Եւգին- եայ Կուսին, և Տօր նորա Փրիպպոսի, և մօր նորա Կղոբեայ, և երկուց եղ- բարցն Սեղբեայ և Ապի- տոնի՝ և երկուց ներքին- եացն, և Սրբոց վկայիցն Եւգինէոսի, Մակարիոսի, Վաղերիոսի, Կանդիատոսի և Ալիւզասայ: — Յն. Գործ նիւրայ Իշնապետի հայր- դեպին:	ԵԺ	ԳԺ		
12	30	ԴԵ. — Հո. և Հհո. Պահք: —	ԵԿ	ԳԿ		
		Յնի Բարդէ և Գրիգորի հայ- րապետացն և Յովնան Ու- իլիսիոսին: — Լր. Օր Դեկտեմբր:				

10809-58 (39249)

Լ 0		22	ՓԵՏՐՈՒԱՐ	Տ Գ
13	31	ԵՇ.	— Հյ. Սրբոցն Անդրիանոսի, և Կնոջն Անատոլայ, Թէոդորոսի և Ելեւթիւրոսի վկայիցն. — Հհյ. Առուանիւրոսի հարիւրապետին և Շմաւոնի ազգականին Քրիստոսի, և Պողիկարպոսի Զմիւռնիոյ հայրապետին և արեւելեան վկայից:	0 9A
				
ՓԵՏՐՈՒԱՐ ՈՐ 28 ՏՃ. Շուպար				
14	1	ՈՒՐ.	— Հյ. և Հհյ. Պաշք:	7 9A
15	2	ՇՐ.	— Հյ. Սրբոյն Գրիգորի տառուածարանին: — Հհյ. Ժ. Տեառնընդառաջ, Եւս Յն. Ժ.	Y 100
16	3	ՊՐ.	— Հյ. և Հհյ. Առա-	1 101

Լ 0		23	ԶԻԳԱՏԷ	Տ Գ
		Զաւորաց բարեկենդան: — Յն. Սկիւբն Դեղաւան Կէրանից: Յ Առ. Քո. Ժ. 22, ր. 30. Պարզ և ցուրտ:		
17	4	ԵՇ.	— Հյ. և Հհյ. Ա. օր պահոց Առաջաւորաց: Տօմ. Մեհեկան, օր 30. — Յն. Լաւոնի պահոց յայտ Եօթնից:	9 105
18	5	ԳՇ.	— Հյ. և Հհյ. Բ. օր պահոց Առաջաւորաց:	10 105
19	6	ԳՇ.	— Հյ. և Հհյ. Գ. օր պահոց Առաջաւորաց:	11 105
		Յ Ի Զուկն Ժ. 22, ր. 30. ՏՃ. Պուրմի Հուր:		
20	7	ԵՇ.	— Հյ. և Հհյ. Դ. օր պահոց Առաջաւորաց: Յայտ. Մեհեկան, օր 30. — ՏՃ. Տեհեի եկեղեցի հաւ. օր Էլանից վերստին արեւմտաց:	15 100
21	8	ՈՒՐ.	— Հյ. և Հհյ. Ե. օր պահոց Առաջ. և Յիշատակ Յոկնանու մարգարէին: — Յն. Երկոց Թեոդորոսայ Կէրանից: — Հր. Փոքր Շեքեր պոյ:	15 107

Լ	0	24	Տ Գ
22	9	ՇԸ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոցն Սարգսի զօրավարին, և որդւոյ նորա Մարտիրոսին, և չորեքստասան զինուորացն:	12 108
		● Լր. Լս. Ժ. 21, ր. 00.	
		Խառն հողմունք:	
23	10	Քսեր. Հյ. Գ. զկնի Ծննդեան, — Հհյ. Ե. զկնի Յայտու Հարսանի: — Յնի Լարաւագոյն Ժանային, որդւոյանին է Ժանայացի:	10 108
24	11	ՌԵ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոց Ասողմանց զօրավարաց: — Յն. Վլասայ եպիսկոպոսին: — Լր. Մարգարէայ արարելոյն:	17 109
25	12	ԳԵ. — Հյ. Սրբոցն Սուքիասանց վկայից, և Ոսկեանց քահանայից: — Հհյ. Սուքիասանց վկայից:	17 110
26	13	ԴԵ. Հյ. և Հհյ. Պահ: —	18 111
27	14	ԵԵ. — Հյ. Տեառնընդառաջ, Հհյ. Ոսկեանց քահանայից: Ա. Նիրհան, օր 30. — Տճ. Ճեմբէն անի որդի, օր էջուելոյ Էբեսթեան արեւուն է Էբես:	19 112
28	15	ՌԻԲ. — Հյ. և Հհյ. Պահ:	20 113
116	16	ՇԸ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոցն Իսա-	21 114

Լ	0	ՉԻԼԳԱՏԷ	25 Տ Գ
		Հակայ Պարթեւի Հայրապետին: — Յն. Յէլարի Ժեւոյ: — Լր. Մար:	
217	✕	ԿԻԲ. — Հյ. Ե. զկնի Յայտնութեան, Հարսանի:	25 110
		● Վր. Թն. Ժ. 17, ր. 45.	
		Անձրեւաքեր հողմունք:	
318	ՌԵ.	— Հյ. և Հհյ. Սրբոցն Մարկոսի եպիսկոպոսին, Պիոնի քահանային, Կիւրղի և Բենիամինի սարկաւագացն. և սրբոց վկայիցն Աբղիմեհի, Որմզդանայ և Սայենի. — Յն. Նաստափէ Ե. յայտ Եօննիէ, որ Եւթ խնդար:	25 117
419	ԳԵ.	— Հյ. և Հհյ. Սրբոց Ղեւոնդեանց քահանայից:	22 117
520	ԴԵ.	— Հյ. և Հհյ. Պահ:	20 118
621	ԵԵ.	— Հյ. և Հհյ. Վարդանանց զօրավարաց Հազար երեսուն և վեց վկայից: Յիշատակ յեռելոց. — Յն. Տէմիսթի, Նաստափէ Ժեւոյ: — Տճ. Ճեմբէն անի որդի, օր էջուելոյ Էբեսթեան արեւուն է Էբես:	27 119

[illegible]

13	0	29121222	27	S	4
13	28	ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Դ. օր մեծ պահոց,			157
					
ՄԱՐՏ ՕՐ 31 ՏՃ. Մարտ					
14	1	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Ե. օր մեծ պահոց : — ՏՃ. Տրեխա- 1318 Էլրաւաւ Բաւաւաւնի :			157
15	2	ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Զ. օր մեծ պահոց, Եւ Թեոդորոսի զօ- րավարին. Եւս Յէր,			158
16	3	✠ ՎԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Բ. Բա- աասնորդական պահոց : — ՏՃ. Սիբերա պերտ Էւ ճաւ- էրէլ ցրտն պաւաւանի : — ՀԲ. Կաւաւ Զաւ Էւան Բա- հաւան Մաւէի :			159

1	0	30	ՄԱՐՏ	Տ	Գ.
29	16	ԵՐ. — Հյ. Ի. օր մեծ պահոցի, Սրբոցն Յովհաննու Երուսաղիմայ հայրապետին, և սրբոց հայրապետացն Յովհաննու Իմաստասիրին Օձնեցւոյն, Յովհաննու Որոտնեցւոյն և Գրիգորի Տաթեւացւոյն — Հյ. Ի. օր մեծ պահոց. Եւ Յովհաննու Երուսաղիմի հայրապետին, Ա. Աւերեաց, օր 5: — Հր. Աղեպ. Գրքն Խառնար:	19	125	
30	17	Ճ ԿԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Դ. Քառասնորդական պահոց, Տնտեսին, — Լր. Զարէի:	Գ.	127	
31	18	ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԲ. օր մեծ պահոց, — Յն. Կիւրգի Երուսաղիմայ հայրապետին:	Գ1	128	
1	19	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԳ. օր մեծ պահոց, — Լր. Աղբէլ:	ԳԳ	129	
		Շ Վր. Քն. Ժ. 10, ր. 50:			
		Հողմ և անձրև:			
2	20	ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԴ. օր մեծ պահոց, Մէջէն:	ԳԵ	127	
3	21	ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԵ. օր մեծ պահոց, Ա. Շամա, օր 30. և տարեմուտ ՄՁԻ = 287 փոքր թուականին Զուղա-	ԳԶ	127	

1	0	ՀԻԼՀԻՃՃԻ	31	Տ	Գ.
		յեցւոյ, և գարնանամուտըստ հին տօմարի:			
4	22	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. ԻԶ. օր մեծ պահոց:	ԳԸ	128	
5	23	ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. ԻԷ. օր մեծ պահոց և Քառասուն մանկանցն Սեբաստիոյ, — Լր. Վիկտորի Գրքն Երեմի:	ԳԹ	129	
6	24	Ճ ԿԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Ե. Քառասնորդական պահոց, Դատաւորին:	ԳԿ	130	
7	25	ԲԵ. — Հյ. ԻԸ. օր մեծ պահոց, — Հհյ. ԻԹ. օր մեծ պահոց, Եւ Աւետուհի Ս. Աստուածածնի, Եւ Յն. Յնի:	ԳԱ	131	
8	26	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Լ. օր մեծ պահոց, — Յն. Տօն Խառնար Երեմիայի զօրոյ: — Հր. Նիսն, օր 30, օր Ե. Ա. Խառնար Ս. Գրոց:	ԳԲ	132	
		● Մն. Զատիկ. Լս. Ժ. 21, ր. 20: Խառնակ օր:			
		840 Տար. Մննդ. Քրիստիան Թ. Թագ. Տանխարապի:			
9	27	ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. ԼԱ. օր մեծ պահոց, — Տճ. Մառտի, օր 30, և Կարեմաւոր 1320 հիշելի Խառնար:	1	132	

L 0

32

ՄԱՐՏ

S Գ

67° Տար. Ծննդ. Լեօթօլտ Բ.

Թագ. Պելճիգալի

10	28	ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԼԲ. օր մեծ պահոց,	5 102
11	29	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. ԼԳ. օր մեծ պահոց,	7 100
12	31	ՇՐ. — ՀյԺ. և Հհյ. ԼԴ. օր մեծ պահոց, եւ սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին մուտն ի վերապն.	8 107
13	31	✠ ԿՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Զ. Բաւանորդական պահոց, Գալստեան,	0 107

L 0

S Գ

Ա Պ Ր Ի Լ

ՕՐ 30

ՏՃ. Նիսան

14	1	ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԼԶ. օր մեծ պահոց,	7 108
15	2	ԳՇ. — Հյ. և Հհյ. ԼԷ. օր մեծ պահոց.	7 109
© Առ. Քն. Ժ. 16, ր. 15.			
Պարզ և ցուրտ.			
16	3	ԳՇ. — Հյ. և Հհյ. ԼԸ. օր մեծ պահոց,	7 17.
17	4	ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԼԹ. օր մեծ պահոց.	9 171
18	5	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Խ. օր մեծ պահոց, Տօմ. Ահեկան, օր 30. — ՏՃ. Աւարէ Էւրէ-	10 175
19	6	ՇՐ. — Հյ. և Հհյ. Յիշատակ յարուժեանն Ղազարու.	11 175

Լ	0	36	ԱՊՐԻԼ	Տ	Խ
			Լոյն Փէլէդդաւի և Յաւի-Բայ:		
			● Վր. Բռ. Ժ. 1, ր. 34.		
			Հողմային աւուրք:		
2	19	ոռ. — Հյ. և Հհյ. Զ. օր	Զատկի: — Յոյ Ծն Պաւլոս	51	177
			այսպէս:		
3	20	տռ. — Հյ. և Հհյ. Է. օր	Զատ- 50 177		
			կի: Եւ յիշատակ գլխատ-		
			ման սրբոյն Յովհաննու		
			Մկրտչին. Ա. Ադամ, օր 30:		
			— Լ. Գիւր Էս:		
4	21	✠ Կռ. — Հյ. և Հհյ. Ը. օր	Զատկի: Նոր կիւրակէ:	57	178
			— Յ. Թաւայի առաքելոյ:		
			— Հր. Մոս Էսն Բանան		
			Յիսուս:		
5	22	Բտ. — Հյ. և Հհյ. Թ. օր	Յին, 57 179		
6	23	Գտ. — Հյ. և Հհյ. Ժ. օր	Յի- 58 1		
			նանց: — Յոյ. Ս. Գիւրգի: —		
			Տճ. Խաչիկէ:		
7	24	Գտ. — Հյ. և Հհյ. ԺԱ. օր	59 5		
			Յինանց:		
8	25	Ետ. — Հյ. և Հհյ. ԺԲ. օր	Յի- 59 5		
			նանց: — Յ. Մարտի:		
			— Լ. Զաւ		
			Բարձր: — Հր. Ես, օր 29.		
			● Են. Լս. Ժ. 5, ր. 50.		
			Պարզ և մերթ անձրև:		

Լ	0	ՍԷՅԷՐ	37	Տ	Խ
9	26	ոռ. — Հյ. և Հհյ. ԺԳ. օր	Յինանց: — Տճ. Սեփեր, օր 29	1	5
10	27	տռ. — Հյ. և Հհյ. ԺԴ. օր	Յի- 59 5		
			նանց: — Յ. Շահանգ		
			Գիւրգի: Բրտի:		
11	28	✠ Կռ. — Հյ. և Հհյ. ԺԵ. օր	Յինանց Աշխարհամարան	59 7	
			կիւրակէ: Կան Իրի:		
12	29	Բտ. — Հյ. և Հհյ. ԺԶ. օր	Յի- 59 7		
			նանց:		
13	30	Գտ. — Հյ. և Հհյ. ԺԷ. օր	Յի- 59 8		
			նանց: — Յ. Յաւի-Բայ		
			— Լ. Եսն Բարձր: — Եսն Բարձր:		

Մ Ա Յ Ի Ս

ՕՐ 31

ՏՃ. Մայրու

- 2 14 1 ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. ԺԸ. օր Յի-
նանց. — Յն. Եբեթայ, ԺԵ-
բեթին:
- 15 2 ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. ԺԹ. օր
Յինանց. — Յն. Գեդա Զեհա-
բայ Աթանասի հայր-դեղին:
Յ Առ. Կռ. Ժ. 1, ր. 26.
Ախորժեղի սլարգուրին:
- 16 3 ՌԻ. — Հյ. և Հհյ. Ի. օր Յի-
նանց:
- 17 4 ՇԲ. — Հյ. և Հհյ. ԻԱ. օր
Յինանց.
16⁰ Տար. Ծննդ. և Գահ.
Ալֆոնս ԺԳ. Թագ. Սպանիոյ.
- 18 5 Ճ ԿԻ. — Հյ. և Հհյ. Դ. Կիւ-
րակէ և ԻԲ. օր Յինանց:

ՍԷՅԷՐ

39

- Կարգի Կեդիւի: Տօմ. Մա-
րերի, օր 30. — Լր. Հեգեթ-
լուար: — Հր. Ծն. Զահ. ԺԵ-
անն Հեգեթ, և Գեդա-Թեան
Կարգեալին:
- 19 6 ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԳ. օր Յի-
նանց.
33⁰ Տար. Ծննդ. Նիքոլա Բ.
Կայսեր Ռուսիոյ.
- 20 7 ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԴ. օր Յի-
նանց.
- 21 8 ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԵ. օր Յի-
նանց, Յայտմ: Մարերի, օր
30. — Յն. Կիւրգեդեղին,
և Յն. Զահ. Կարգեալին:
— Հր. Եբեթայ ԺԵ-Կարգեալին:
- 22 9 ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԶ. օր Յի-
նանց. — Յն. Եդես, ԺԵ-
բեթին:
Յ Լր. Լու. Ժ. 17, ր. 35.
Ախորժեղի օղ.
- Յ յերկառն Ժ. 7, ր. 45.
Յն. Պարթի ձեզգա:
- 23 10 ՌԻ. — Հյ. և Հհյ. ԻԿ. օր
Յինանց.
- 24 11 ՇԲ. — Հյ. և Հհյ. ԻԸ. օր
Յինանց.

L	0	40	ՄԱՅԻՍ	S	Խ
Տար. Ծննդ. Վիգորորիա					
Հանգ. Թագուհւոյն Անգղոյի.					
25	12	✠ ԿԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Հինգե-	17	հ.	
րորդ կիւրակէ, ԽԹ. օր Յի-					
նանց և տօն Երեւման Ս.					
Խաչին. — ԼԴ. Տօն Ագնե-					
ստի Երբեք — ՀԲ.					
Լաւաւ — ԴԲ.					
26	13	ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. Լ. օր Յի-	18	հ.	
նանց.					
27	14	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԼԱ. օր Յի-	19	հ.	
նանց.					
6 ⁰ Տար. Թագադր. Նիքոլա Բ.					
Կայսեր Ռուսիոյ.					
28	15	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԼԲ. օր Յի-	հ.	հ.	
նանց.					
29	16	ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. ԼԳ. օր Յի-	հ.	հ.	
նանց. — ԼԴ. Տօն Իւրհրդայ					
Ս. Հաւրդար — ԲԵ. ԿԻ-Լ					
Բանայր.					
30	17	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. ԼԴ. օր	հ.	հ.	
Յինանց.					
Ե Վր. Բն. Ժ. 15, ր. 42.					
Պարզ օդ.					
31	18	ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. ԼԵ. օր Յի-	հ.	հ.	
նանց.					
1	19	✠ ԿԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Վեցե-	հ.	հ.	

L	0	ՍԷՅԷՐ	41	S	Խ
րորդ կիւրակէ, ԼԶ. օր Յի-					
նանց. — ԼԴ. Տօն Իւր-					
2	20	ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. ԼԵ. օր Յի-	հ.	հ.	
նանց. Ս. Շրաթ, օր 30.					
3	21	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԼԸ. օր Յի-	հ.	հ.	
նանց. — ՅԷ. Կարմիր-					
նանց և Հեղինայ.					
4	22	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԼԹ. օր	հ.	հ.	
Յինանց.					
5	23	ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. և ԲԷ. օր	հ.	հ.	
Համարձու Քրիստոսի.					
Լաւ ՅԷ. ԿԻ-Լ.					
6	24	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. ԽԱ. օր Յի-	հ.	հ.	
նանց. Պաշտ. Եւրդիլ. —					
ԼԴ. Տօն Երբեք ԲԵ. —					
ՀԲ. ՍԷ. օր 30.					
● Յն. Լս. Ժ. 12, ր. 40					
Պարզ օդ.					
33 ⁰ Տար. Գահ. Եօրկիոս Ա.					
Թագ. Յունաստանի.					
7	25	ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. ԽԲ. օր Յի-	հ.	հ.	
նանց. — ՏԷ. Բեղիւ-ԼԷ. ԿԵ.					
օր 29.					
8	26	✠ ԿԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Եթ-	հ.	հ.	
նորորդ կիւրակէ, ԽԳ. օր					
Յինանց, Երկրորդ Ծաղկա-					
զարդ.					

35⁰ Տար. Թագադր. Ֆրանձ
Եօգեֆ Կայսեր Աւստրիոյ

9	27	ԲԵ.—Հց. և Հհց. ԽԻ. օր Յին:	7	70
10	28	ԳԵ.—Հց. և Հհց. ԽԵ. օր Յին:	8	71
11	29	ԴԵ.—Հց. և Հհց. ԽԶ. օր Յին:	9	72
		Նանց, Պաճք. — Լր. Բար-		
		նախ, — Լր. — Հր.		
		Սաւթի Լաճ Պէտրէիստի, օր		
		Է Կիւլպուրաճ, օր 2:		
12	30	ԵԵ.—Հց. և Հհց. ԽԷ. օր Յին:	7	73
		Նանց, Երկնային զինակ, Ի		
		յէլպուրէ լիճաւան ընդհան-		
		րեան Մարտիկայ, — Լր. —		
13	31	ՈՒՐ.—Հց. և Հհց. ԽԸ. օր Յին:	7	74
		Նանց, Պաճք.		

Յ Առ. Դռ. Ժ. 11, ր. 38
Ախորժեկի աւուրք:

Յ ՈՒՆԻՍ

ՕՐ 30

ՏՃ. Հազիրան

14	1	ԵԵ.—Հց. և Հհց. ԽԹ. օր Յին:	8	75
		Նանց, 14 ⁰ Տար. Գահ. Օրոն Թագ		
		Պալիերայի:		
15	2	Ք ԿԵ.—Հց. և Հհց. և Բց. Հոգեգալուստ, Պէտրէիստի:	9	76
		Բարեկենդան Նդիական		
		պահոց, — Եւ. Պէտրէիստի:		
		14 ⁰ Տար. Գահ Վիլհելմ Բ.		
		Կայսեր Գերմանիոյ:		
16	3	ԲԵ.—Հց. և Հհց. Բ. օր Հոգ, Պաճք. — Եւ. — Եւ. — Եւ. — Եւ.	10	77
		Հոգ, — Եւ. — Եւ. — Եւ. — Եւ.		
17	4	ԳԵ.—Հց. և Հհց. Գ. օր Հոգ, Պաճք. ՏՃ. Մարգար, օր 30:	11	78

Լ	0	44	ՅՈՒՆԻՍ	Տ	Խ
18	5	ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. Դ. օր Հոգ. Պահք. — Տճ. Մեկուոր.	15	էէ	
19	6	ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. Ե. օր Հոգ. Պահք.	15	էօ	
20	7	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Զ. օր Հոգ. Պահք. Յայտմ. Մարգար. օր 30:	12	էԴ	
21	8	ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Է. օր Հոգ. Ըր. Լու. Ժ. 8, ր. 40. Պարզ և ջերմ	10	էՎ	
22	9	Ճ. ԿԻՐ. — Հյ. Ա. Կիւրակէ Յարութեան, և յիշատակ եղիայ մարգարէին. եւս Հհյ. որոյ և տօն Ամենատուրք Երրորդութեան. Աւարտի պատի, Հարաւիտ. — Յն. Բարեկէտութեան աւարտելոյ. — Աւարտութեան արեւմտայն, ցերեկէ Բարեկէտութեան Բարեկէտութեան Երրորդութեան. — Տճ. Ինքեւրոյն ապի, ինքեւրոյն աւարտութեան Զարեան Ներշնի:	17	էԱ	
		Թի խեղճեթինն. Ժ. 15, ր. 50. Տճ. Պարզի Արեւմտ			
23	10	ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոց Կուսանացն Հոգիաբանաց. —	17	էԳ	

Լ	0	ԲԵՊԻՒԼ ԷՎԻԼ	45	Տ	Խ
		Յն. Պահք. աւարտելոյ, օր 19:			
24	11	ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոց Կուսանացն Կուսանացն — Յն. Սրբոց աւարտելոյն Բարեկէտութեան Բարեկէտութեան. — Լր. Մարտի Բարեկէտութեան Կարգութիւն:	18	օ.	
25	12	ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահք.	19	օ1	
26	13	ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոցն Յովհաննու Կարապետին և Աթանազիոսայ եպիսկոպոսին.	5.	օ5	
27	14	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Պահք. —	51	օ5	
28	15	ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոցն Գրիգորի Լուսաւորչին եւ ի վերապէն.	55	օ2	
		Ըր. Բն. Ժ. 23, ր. 45. Պարզ օդ.			
29	16	Ճ. ԿԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Տօն Կարգիկէ եկեղեցւոյ, կարգեալ ի սրբոց Լուսաւորչէն յերեւել վերապէն. Հարաւիտ. — Լր. Աւարտելոյն Պարգութեան և Պարգութեան.	55	օ0	
30	17	ԲԵ. — Հյ. Մանկանցն Բեթլէհեմի և Ակակիոսի վկային, Մովսիսայ քահանային և Կողբատիոսի զինա-	52	օ7	

ւորին. — Հնչ. Մանկանցն
Բեթլէհէմի, և Ակակիոսի
վկային:

1 18 ԳԵ. — Հնչ. և Հնչ. Սրբոց կու-
սանացն Նուռեայ և Ման-
եայ. — Լր. 8-րդ:

2 19 ԳԵ. — Հնչ. և Հնչ. Պաճք. Ս.
Նախայ, Օր 30. — Լր. Այ-
ցել-Բէն Ս. Առաջ-
նախ:

3 20 ԵԵ. — Հնչ. Սրբոց իշխանացն
Սահակայ և Յովսէփայ, և
սրբոց վկայիցն Սարգսի և
Բագոսի. — Հնչ. Սարգսի
և Բագոսի:

4 21 ՈՒՐ. — Հնչ. և Հնչ. Պաճք.
1250 Տար. Հաստատուեալն
Միաց. Նահնգց. Ամիրիկայի:

5 22 ԵՐ. — Հնչ. Սրբոցն մեծին Ներ-
սիսի հայրապետին և Խա-
ղայ եպիսկոպոսին. — Հնչ.
Մովկիմայ քահանային և
Կողբատիոսի զինաւորին:

● Եւ. Ժ. 19, ր. 22.

Պայծառ. և ջերմին:

6 23 ✠ ԿՈՐ. — Հնչ. և Հնչ. Գ. զկնի
Հոգ. Բարեկենդան Լուսա-
ւորչի. — Յն. Յաւ-գէտայ գէ-

50 77

57 88

57 89

58 70

59 71

1 75

լէհէ Ե Աթէշ Լէհէ. — Տճ.
Րէպիւ-Լ-Էրէ, օր 30. — Հր.
Թաւալ, օր 29:

7 24 ԵԵ. — Հնչ. Պաճք. Սրբոցն Ե-
պիփանու Կիպրացւոյն,
Երբելայ Հայրապետին և
Էրից աշակերտաց Նորին:

— Հնչ. Ծնունդ Յովհաննու
Կարապետին. Եւս Յն. Գ.

8 25 ԳԵ. — Հնչ. Պաճք. Կոստանդիա-
նոսի և մօր Նորա Հեղինեայ,
— Հնչ. Պաճք. Եպիփանու
Կիպրացւոյն:

9 26 ԳԵ. — Հնչ. և Հնչ. Պաճք.
10 27 ԵԵ. — Հնչ. Պաճք. Սրբոցն

Թէոդոտոսի Գաղատացւոյն.
և Թալիլեայ լժշկին, և
Եօթն կուսանաց որք յԱն-
կիւբիա կատարեցան. —
Հնչ. Կոստանդիանոսի և
մօր Նորա Հեղինեայ:

11 28 ՈՒՐ. — Հնչ. և Հնչ. Պաճք.
12 29 ԵՐ. — Հնչ. և Հնչ. Գիւտնըշ-

խարաց սրբոյ հօրն մերոյ
Գրիգորի Լուսաւորչին. —
— Յն. Եւս-Էրէ. Պէր-Է.
և Պօլ-Է:

● Առ. Բռ Ժ. 23, ր. 35

Ջերմագին աւուրք:

2

7 24

8 25

9 26

10 27

11 28

12 29

5 75

5 76

5 70

5 77

7 77

7 78

1	0	48	ՅՈՒԼԻՍ	8	10
13	30	✠	ԿԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Գ. զկնի Հոգեգ. Հարանիւ: — Յն. Եր-	1	79

խորան առաքելոյ:

ՅՈՒԼԻՍ

ՕՐ 31

ՏՃ. ԹԻՄՈՒՆՈՂ

14 1 ԲԵ. — Հյ. Սրբոց վկայիցն Ան-
տոնինոսի, Թեոփիլոսի, Ա-
նիքսոսի և Փոսինոսի. —
Հհյ. Ներսեսի հայրապե-
տին և Խաղայ եպիսկոպո-
սին:

Տարեդարձ Հաստատութեան
Հանր. Գաղղիոյ. 1789.

3 15 2 ԳԵ. — Հյ. Դանիէլի մարգա-
րէին և երից մանկանցն
Սեդրաբայ, Միսաքայ և
Աբեգնազովի. — Հհյ. Թէո-

1	0	ԲԵՊԻԼ ԱԽԸՐ	49	8	10
16	3	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահք. — Լր. Տն հանդերձէյ Ս. Առ-	11	75	

դիտողի գաղափարըն, և
Թալիլեայ բժշկին, և Եօթն
կուսանացն որ յԱնկիւրիա
կատարեցան: — Յն. Գիւր-
դայ Ս. Առաքելոյ:

16 3 ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահք. —
Լր. Տն հանդերձէյ Ս. Առ-
աքելոյ:

17 4 ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոց
Թարգմանչացն Սահակայ
և Մեսրոպայ, Տօմ. Հրո.

տից, օր 30.

18 5 ՈՐԲ. — Հյ. և Հհյ. Պահք. 15 72

19 6 ԵՐ. — Հյ. Սրբոցն Տրդատայ
Թագաւորին, և Աշխէն
Տիկնոջն, և Խոսրովիդրե-

տոյն. — Հհյ. Դանիէլի մար-
գարէին և երից մանկանցն:

20 7 ✠ ԿԻՐ. Հյ. Ե. զկնի Հոգեգ. 10 77

և Գիւտ տիոյ Սր. Աստուա-
ծածնի. Հարանիւ: — Հհյ.

Ե. զկնի Հոգեգ. Հարանիւ:
— Յայսմ, Հրոտից, օր 30.

— Յն. Սրբաւորն Կիւրիայ,
— Լր. Մարգարէոյ խաւի:

● Լր. Լս. Ժ. 23, ր. 5.

Ամպամած և ջերմ:

21 8 ԲԵ. — Հյ. Սրբոցն Կալիստրա- 17 77

1	0	50	ՅՈՒԼԻՍ	S	Խ
			տոսի, և քառասուն և ինն վկայիցն, և Ղուչկիանոսի քահանային. — Հնչ. Տըր- դատայ, Թագաւորին, և Աշխէն տիկնոջն և Խոսրո- վիդիտոյն:		
22	9	ԳԵ. — Հնչ. Սըրոյն Զաքարիայ մարգարէին. — Հնչ. Ուրդ- ւոց և Թուանց սըրոյ Լու- սաւորչին՝ Արիստակեսի, Վրթանեսի, Յուսկան, Գրի- գորիսի և Դանիէլի. — Լր. Մարէ-Մարգարէնայն: — Հր. Ծոֆ վան արման Ե- րսուղիք:	1V	VA	
23	10	ԴԵ. — Հնչ. և Հնչ. Պահչբ:	1A	7A	
24	11	ԵԵ. — Հնչ. Սըրոյն Եղիսէի մարգարէին. — Հնչ. Զա- քարիայ մարգարէին, և Ո- նոփրիսի Սբ. Տօրն. Եւ Ե- ղիսէի մարգարէին. — Յն. Ե-էիէ-այ խաւին:	1A	Λ.	
		© յԱռիւծն ժ. 3, ր. 1. ՏԱ. Պաւրսի Էսէս:			
25	12	ՈՒՐ. — Հնչ. և Հնչ. Պահչբ. — Լր. Յաւթայ արմատին:	7.	1A	
26	13	ԵՐ. — Հնչ. և Հնչ. Սըրոյն եր- կոտասան առաքելոցն Քը- րիստոսի, և Պողոսի երեք-	7A	Λ7	

1	0	ՐԵՊԻԻԼ ԱՆԸՐ	51	S	Խ
		տոսաներորդ. Առաքելոյն: — Լր. Սնայէ՝ Եր. Ս. Առ- աւթայէ: 27 14 ✠ ԿՐ. Հնչ. և Հնչ. Զ. զինի Հոգ. Բարեկենդան Վար- դավառի: 28 15 ԲԵ. — Հնչ. և Հնչ. Ա. օր պա- հոց Վարդավառի: © Վր. Քն. ժ. 8, ր. 30 Ամսամած, մերք անձրև: 29 16 ԳԵ. — Հնչ. և Հնչ. Բ. օր պահչ. Վարդավառի: — Լր. Մար- թայէ՝ Եւն Ղապարն: 30 17 ԳԵ. — Հնչ. և Հնչ. Գ. օր պահչ. Վարդավառի: — Յն. Մար- թայէ՝ Եւն խաւին: — ՏԳ. Եւ- էիէ Եյէ-ժ Եւ պահչ- Մար Եիէի: 20 Տար. Գահ. Վիգոր Էմմա- նուէլ Գ. Թագ. Խալիլոյ: 31 18 ԵԵ. — Հնչ. և Հնչ. Դ. օր պահչ. Վարդավառի: 1 19 ՈՒՐ. — Հնչ. և Հնչ. Ե. օր պա- հոց Վարդավառի: Ա. Ղա- մար, օր 30: — Լր. Օգոստոս: 2 20 ԵՐ. — Հնչ. Յիշատակ տապա- նակին հնոյ և տօն նորոյ:			

Սբ. Եկեղեցւոյ — Հն. Տօն
տապանակին. — Յն՝ Եղե-
հար՝ Եղեհն:

3 21 ✠ ԿԻՐ. — Հն. և Հն. Վար- Դ Գ.
դավառ:

4 22 ՐԵ. — Հն՝ և Հն՝ Բ. օր Դ. Գ.
Վարդավառի: Օր մեռելոց,
— Յն. Մարտիոս խոր-
դէն-յ-այն, և բէր նշխարաց
Փառս- հայր-պետին: —
Լր. Սբ. Գր. Գր. Գր. — Հր.
Աբ, օր 30:

● Են. Լս. Ժ. 3, ր. 4:

Տոբագին աւուրք:

5 23 ԳԵ. — Հն և Հն Գ. օր Վար- Ե ԳԵ
դավառի. — Տճ. Ճեհ-դէ-Լ
Եղեհ օր 29:

6 24 ԳԵ. — Հն. և Հն. Պահք. — Դ ԳԵ
Լր. Վարդավառ: — Տճ. Ա.
Երեւ Եղեհ Եղեհ Եղեհ:

7 25 ԵԵ. — Հն. և Հն. Սրբոյն Ե- Դ ԳԵ
տայեայ մարգարէին: — Յն.
Աննայի՝ Տօր Ս. Արարածաշ:

8 26 ՈՒՐ. — Հն. և Հն. Պահք. — Ե ԳԵ
Յն. Սբ. Եղեհ- Պար- Եղեհ-
Եղեհ:

9 27 ԵՐ. — Հն՝ Սրբոյն Թարգմանի Ե ԳԵ
առաքելոյն և Սանդիսոյ

կուսին. Եւ և Հն. օրոց և
Շուշանայ դստեր Մեծին
Վարդանայ. — Յն՝ Պար-
Եղեհ Եղեհ:

10 28 ✠ ԿԻՐ. — Հն. և Հն. Բ. զինի Դ ԳԵ
Վարդավառի: Հար- Եղեհ:
— Լր. Լար- Եղեհ- Եղեհ- Եղեհ:

11 29 ՐԵ. — Հն. և Հն. Սրբոյն Ե ԳԵ
Կիրարանոսի եպիսկոպոսին.
և քառասունհինգ վկա-
յիցն. և սրբոց կուսանացն
Յուստիանայ, Եւփիմայ
և Քրիստոսինայ. — Լր. Յե-
լու- Եղեհ:

● Ան. Բն. Ժ. 13, ր. 53:

Պարզ և չեմք

12 30 ԳԵ. — Հն. Աթանաղինայ Լ ԳԵ
եպիսկոպոսին. և տառն ա-
շտկերտացն, և հինգ վկա-
յիցն. — Հն. Սրբոց նա-
խահարցն՝ Ադամայ, Աբե-
լի, Սեթայ, Ենովայ, Ե-
նովայ, Նոյի, Մեղքիսե-
դեհի, Արրահամու, Սա-
հակայ, Յակոբայ, Յովսե-
փայ, Մովսիսի, Ահարոնի,
Եղիազարու, Յեսուայ, Սա-
մուէլի, և այլոց նախահարց:

— Զն. Շէղայի աւարտելոյն և
Բարեկէնքան Ս. Աստու-
ծածնի: — Հր. Մոմ Էան գե-
րաւիւն և աւերման Երա-
նդեմի, որ է Գրա Պայրան:
13 31 ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահք:

ՕԳՈՍՏՈՍ

ՕՐ 31

ՏՃ. Աղուսու

14 1 ԵԵ. — Հյ. Սրբոց նախահարցն՝
Ադամայ, Աբելի, Սեթայ,
Ենոփայ, Ենոփայ, Նոյի,
Մեղքիսեդեկի, Աբրահա-
մու, Իսահակայ, Յակով-
բայ, Յովսեփայ, Մովսիսի,
Ահարոնի, Եղիազարու, Յե-
սուայ, Սամուէլի, Սամի-
սոնի, Յեփթայեայ, Բարա-
կայ, Գեդեոնի, և այլոց

սրբոց նախահարցն: — Հհյ.
Սահակայ և Յովսեփայ,
որք ի Կարնոյ քաղաքն
կատարեցան: — Զն. Սիւզբ-
պահայ Սբ. Աստուծածնի:
15 2 ՈՐ. — Հյ. և Հհյ. Պահք: —
ԼԴ. Վերադարձն Ս. Աստ-
ածածնի:

26⁰ Տար Մենդ Աղեքսանդր
Թագ. Սերպիոյ:

16 3 ԵՐ. — Հյ. Սրբոց որդւոց և
Թառանց Գրիգորի Լուսա-
ւորչին՝ Արիստակիսի, Վըր-
թանիսի, Յուսկաննի, Գրի-
գորիսի և Դանիէլի: — Հհյ.
Սրբոց երկոտասան փոքր
մարգարէիցն՝ Ովսայ, Ա-
մովսայ, Միքիայ, Յովել-
եայ, Աբդիու, Նաուսայ,
Ամբակումայ, Յովնանու,
Սոփոնիայ, Անգեայ, Զա-
քարիայ և Մաղաքիայ, Տոմ.
Աւելեաց, օր 5: — ԼԴ. Ռե-
սիտի Իստուծածնի:

17 4 Ք ՎՈՐ. — Հյ. և Հհյ. Գ. զկնի
Վարդապետի. Հարանի:
18 5 ԲԵ. — Հյ. Սրբոց Մակաբա-
յեցւոցն՝ Եղիազարու քա-

հանային, և Շամունեայ
և եօթն որդւոց նորին, —
Հհչ. Աթանազինեայ եպիս-
կոպոսին և տասն աշակեր-
տաց նորին, և հինգ վկա-
յիցն: Եւ որբոց վկայիցն
Անտոնինոսի, Թէոփիլոսի,
Անիկատոսի և Փոտրինոսի:

72⁰ Տար Ծնեղ. Ֆրանս Եօգէֆ

Ա. կայսր Աւստրիոյ:

19 6 ԳԵ. — Հչ. Սրբոց երկոտասան 10 1.7
մարգարէիցն Ովսեայ, Ա-
մովսայ, Միքիայ, Յովել-
եայ, Աբգիու, Նաումայ,
Ամբակումայ, Յովնանու,
Սոփոնիայ, Անգեայ, Զա-
քարիայ և Մաղաքիայ, —
Հհչ. Սրբոց Մակարայեց-
ւոցն՝ Նղիադարու քահա-
նային, և Շամունեայ և
եօթն որդւոց նորա: Յայսմ.
Աւելեաց, օր 5: — Յնժ
Վարդապետ:

Ⓐ Լր. Լս. ժ. 13, ր. 8

Պարզ և ջերմ

20 7 ԳԵ. — Հչ. և Հհչ. Պահչբ. 17 1.7
21 8 ԵՇ. — Հչ. Սրբոցն Սափիայ և 17 1.8

երից դատերացն Պիատուի,
Ելպիսի և Ագապեայ. ևս
Հհչ. որոց և Բրիտապորի
վկային, և երկուց կանանցն՝
Կալինիկեայ և Ակիւլին-
եայ. Տօմ. Նաւասարդ, օր
30. և տարեմուտ ՌՅԾԲ =
1352 տօմարական թուա-
կանին Հայոց:

22 9 ՌԵ. — Հչ. և Հհչ. Պահչբ. 18 1.9

23 10 ԵՐ. — Հչ. և Հհչ. Եփեսոսի 19 1.10
Ս. Ժողովոյն երկերեւր հայ-
րապետացն:

24 11 ՔԱԵ. — Հչ. և Հհչ. Դ. զկնի 20 1.11
Վարդապետի. Բարեկեն-
դան Ս. Աստուածածնի:
Յայսմ. Նաւասարդ, օր 30,
և տարեմուտ ՏՅՂԵ = 4395
բուն թուականին Հայոց:

Ⓒ Ի կոյսն, ժ. 10, ր. 30:

ՏՏ. Պուրճի Սիւմպիւլէ:

25 12 ԲԵ. — Հչ. և Հհչ. Ա. օր պահոց 21 1.12
Աստուածածնի:

26 13 ԳԵ. — Հչ. և Հհչ. Բ. օր պահոց 22 1.12
Աստուածածնի:

Ⓒ Վր. Բռ. ժ. 16, ր. 44:

Պայծառ օդ:

27 14 ԴԵ. — Հչ. և Հհչ. Գ. օր պա- 23 1.13

Լ	0	58	ՕԳՈՍՏՈՍ	Տ	Խ
			Հոց Աստուածածնի,		
28	15	ԵՇ.	— Հյ. և Հհյ. Գ. օր պահող Հոց Աստուածածնի — Յն. Վերադարձնա՞նք Ս. Աստուածածնի: — Լր. Սրբաշն Օգոստոսի:	ՀԷ	110
29	16	ՈՒՐ.	— Հյ. և Հհյ. Ե. օր պահող Հոց Աստուածածնի: — Լր. Գլխադրանքն Յն. Սրբաշն Սրբաշն:	ՀԸ	117
30	17	ԵՐ.	— Հյ. և Հհյ. Շողակաթ, ըստ տեսլան սրբոյն Գրի, գործի Լուսաւորչին. — Լր. Սրբաշն Ռոմա:	ՀԹ	117
31	18	✠ ԿՐԻ.	— Հյ. և Հհյ. Վերա- փոխումն Սր Աստուածած- նի Ս. Նազար օր 30, 22 ⁰ Տար. Ծննդ Վիլնիւսի Թագուհոյն Հովանաւի:	ՀՄ	118
1	19	ՐԵ.	— Հյ. և Հհյ. Բ. օր Վե- րափոխման, Օր յեռեւեցի, — Լր. Սեպտեմբեր, 26 ⁰ Տար Գահ. Օգոստոսիւս. ՍՈՒԼԹԱՆ ՇԱՄԻՏ Բ. Կայսեր Թուրքիոյ,	ՀԱ	119
2	20	ԳՇ.	— Հյ. և Հհյ. Գ. օր Վե- րափոխման,	ՀԳ	120

Լ	0	59	ՃԵՄԱԶԻԻԼ ԱՅԸՐ	Տ	Խ
			● Են. Լս. Ժ. 12, ր. 55 Պարզ և պայծառ.		
3	21	ԳՇ.	— Հյ. և Հհյ. Գ. օր Վե- րափոխման, Պահք: — Յն. Թաղաւոր — Եւսեբիոս, — Տհ. Ճեմարեւել — Եւսեբիոս, օր 30, — Հր. Իււս օր 29.	1	121
4	22	ԵՇ.	Հյ. և Հհյ. Ե. օր Վերա- փոխման,	Հ	122
5	23	ՈՒՐ.	— Հյ. և Հհյ. Զ. օր Վե- րափոխման, Պահք: — Յն. Թ. օր Վերադարձնա՞նք:	Հ	122
6	24	ԵՐ.	Հյ. և Հհյ. Ե. օր Վերա- փոխման,	Հ	122
7	25	✠ ԿՐԻ.	— Հյ. և Հհյ. Բ. օր Վերափոխման:	Ը	123
8	26	ՐԵ.	— Հյ. և Հհյ. Թ. օր Վե- րափոխման: — Լր. Եւսեբիոս Ս. Աստուածածնի:	Գ	123
9	27	ԳՇ.	— Հյ. և Հհյ. Սրբոյն Յն- վակիմոյ և Աննայի ծնո- ղաց Ս. Աստուածածնի և կանանցն Իզաբելից:	Կ	124
10	28	ԳՇ.	— Հյ. և Հհյ. Պահք: ● Առ. Բ. Ժ. 6, ր. 15. Տօրազին աւուրք	Ա	124
11	29	ԵՇ.	Հյ. — Սրբոյն Երեմիայ մարգարէին: — Հհյ. Բարե-	Ա	124

լայ հայրապետին, և երից
աշակերտաց նորին. և Գրի-
գորի ակրագանժացւոյն,
եւ Պիոնի քահանային, և
Ստեփանոսի Ունեցւոյն և
Աբգղմեսի վկային. — Յն՝
Գլխաւորն Յն՝ Սէրգիւն:

12 30 ՈՒՐ. — Հո. և Հն. Պահք:
13 31 ԵՐ. — Հո. Սրբոց առաքելոցն
Թովմայի, Յակոբայ և Շմա-
ւոնի. — Հն. Թովմայի ա-
ռաքելոյն. — Յն՝, Գլխ-
գորայ Ս. Աստուածածնի:

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՕՐ 30

ՏՃ. Իշուշ

14 1 Ք. ՎԵՐ. — Հո. և Հն. Գ. զկնի
վերափոխման. եւ գիւտ
գօտւոյ Ս. Աստուածածնի.
Հարաւի: — Յն. Սէրգիւն
Սէւակեցի. եւ զէջւոյն Գ-
րիգոր եւ Նոյն:

15 2 ԵՐ. — Հո. Սրբոց Ստեփանո-
սի Ունեցւոյն, և սրբոց
վկայիցն Գոհարինայ, Ծա-
միտոսի, Տուքիկոսի և Ռա-
տիկոսի. — Հն. Անդրէի
զօրավարին և բանակի նո-
րին, և Կալինիկոսի վկա-
յին, և Դիոմիդեոյ բժշկին.
եւ Ագրիանոսի և կնոջ նո-
րա Անատոլայ, և Թէոդո-
րոսի Ստրատելատի Արակ-
ացւոյ և Թիւրոսի վկային

L	0	62	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ	S	Խ
16	3	ԳԵ. — Հյ. Սրբոց մարգարեինցն Եղեկիելի, Եղրի, և Զա- քարիա հօրն Յովհաննու Մկրտչին — Հհյ. Մեսրո- պայ վարդապետին և Եղի- շէի, և Մովսէսի քերթո- ղին, և Դաւթի անյաղթ փիլիսոփային, և Գրիգորի Նարեկացւոյն և Ներսէսի Լամբրոնացւոյն: — ԼԴ. Եօն ցաւոյ խաւի:	12	122	
17	4	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահք, —	10	120	
18	5	ՍԵ. — Սրբոցն Յովհաննու Կարապետին և Յոբայ ար- դարոյն, ևս Հհյ. որոց և Ե- րիմիա մարգարէին, և Եղե- կիելի, Եղրի, և Զաքարիայ հօրն Յովհաննու Մկրտչի:	17	127	
		● ԼԴ. Լս. Ժ. 2, ր. 30.			
		Պայծառ. օդ.			
		43° Տար. Գառ. Օսկար Բ.			
		Թագ Շուէտ-Նորվեկիոյ.			
19	6	ՈՒՐ. Հյ. և Հհյ. Պահք, —	17	127	
		Յնի Միտայել հրեւոյնս- պէն. և Գիւղիւսի Դոն վառ արօրէից:			
20	7	ՇՐ. — Հյ. և Հհյ. Նիկիոյ Ս.	18	128	

L	0	ՀԷՄՍԵՊԻԼ ԱԽԸՐ	63	S	Խ
		Ժողովոյն երեք հարեւր ութ և տասն հայրապետաց, Տօմ. Հոռի, օր 30.			
21	8	Ք ՎՐ. — Հյ. և Հհյ. Դ. զկնի Վերափոխման, և Ենուէնդ Սբ. Աստուածածնի յԱն- նայէ. Բարեկենդան պահոց Սբ. Խաչի. — Յն. Ծնունդ Սբ. Աստուածածնի: — ԼԴ. Մարտի անդամներ:	19	129	
22	9	ՐԵ. — Հյ. և Հհյ. Ս. օր Պա- հոց Խաչի.	20	129	
23	10	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Բ. օր պահ- Խաչի, Յայսմ. Հոռի, օր 30	21	129	
24	11	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Գ. օր պա- հոց Խաչի. — Ս. Ենուէնդ հաւատարմութիւն, և Գի- ւղիսի հաւատարմութիւն: — ՏՃ. Իրի- ւոյն հաւատարմութիւն, և Ե- նայն Դոն. և Գիւղիսի հաւատարմութիւն:	22	129	
		Ի Կշիռն, Ժ. 8, ր. 34.			
		ՏՃ. Պուրմի Միգան:			
25	12	ՍԵ. — Հյ. և Հհյ. Դ. օր պա- հոց Խաչի.	23	129	
		● Վր. Բռ. Ժ. 1, ր. 25.			
		Ամպամած օդ			
26	13	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Ե. օր պա-	24	129	

L	0	64 ՍեղճեՄարտի	S	Խ
27	14	Հոյ Խաչի: ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Տօն եկեղեցւոյ ի նաւակատիւս սրբոյ Խաչին. — Յնի Խաչի բայ և պահ:	50	150
28	15	✠ ԿՐԻ. — Հյ. և Հհյ. Խաչվերաց:	57	157
		390 Տար. Ծննդ. Քարլոս Ա. Թագ. Փորթուկալի		
29	16	ՐԵ. — Հյի և Հհյի Տօն Խաչի. Օր մեռելոց. — Լր. Միտայի հրելու պիտի:	57	157
30	17	ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. Տօն եկեղեցւոյ Ա. Թիրայ. օր 30. — Լր. Տօն Գրիգորի լուսաւորին և հոգեւոր Հոգեւոր և Նեպոլէ, և Հերմիտի լուսաւորին:	58	158
1	18	ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահջ. Տօն եկեղեցւոյ. — Լր. Հովիտի:	59	159
2	19	ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. Տօն եկեղեցւոյ. — Լր. Տօն Պահապան հրելու. — Հր. Թիւրք. օր 30, և Գրիգոր 5663 Բաւալանի նոյն:	59	159
		● ԵՄ. Լս. Ժ. 1, ր. 38. Ախորժելի աւուրք:		

L	0	Բէճէղ 65	S	Խ
3	20	ՈՐԻ. — Հյ. և Հհյ. Պահջ. Տօն Խաչի — Յնի Խաչի բայ և պահ. — Տճ. Բեճէղ. օր 29 և Եւրոպ. Լեյլէի շէշուի, Գրիգորի Լեյլէի:	1	101
4	21	ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Տօն Խաչի. — Լր. Փրօնիկի Աստուծոյ:	5	105
5	22	✠ ԿՐԻ. — Հյ. և Հհյ. Բ. զինի Խաչի. Բարեկենդան Վաւրապայ Խաչին. — Լր. Տօն Վարդապետին. — Հր. Ծովաւորացի Գրիգորի արքայ Առիւման:	5	105
6	23	ՐԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահջ. Սրբոցն Մամասայ, Փիլիկաթիմի, և Սիմէոնի Սիւնակեցին. — Յնի Յուրիի Յովհաննէս Կարապետին:	5	105
7	24	ԴԵ. — Հյ. Պահջ. Սրբոց կուսանացն Փեփրոնեայ և Մարիանեայ, և Շուշանայ Գրաւեր Մեծին Վարդանայ. — Հհյ. Սրբոց կուսանացն Փեփրոնեայ և Մարիանեայ. Յնի Գիտարապետի Ս. Աստուծոյ:	5	105
8	25	ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահջ. —	7	107

Լ	0	68	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	S	Խ
18	5	ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոց եօթանասուն և երկու աշակերտացն Գրիստոսի: — Լր. Ղաւսան Ս. Երազմուհի:	17	177	
19	6	✠ ԿԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Գ. զկնի Խաչի: Բ. Կիւրակէ եօթն շաբաթուց: Հորանէի: — Յն. Թաւայի առաքելոյն:	17	177	
		14 Տար. Գահ. Գարլոս Ս. Թագ. Փորքուգալի			
20	7	ՐԵ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոց Փակասու հայրապետին, և Երանոսի հետեւողին առաքելոց — Տօմ. Սահմի, օր 30:	18	178	
21	8	ԳԵ. — Հյ. Սրբոց կուսանացն Թեկղեայ, Վառվառեայ և Պեղիբեայ: — Հհյ. Կուսանացն Թեկղի և Վառվառեայ: — Լր. Որոշայի: — Են.	19	179	
22	9	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահք: Յն. Յաւիթայ Տեառն Եղբօր:	20	170	
23	10	ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. Պանդալէոնի բժշկին, Երմոդեայ քահանային, և Եւպրատեայ կուսին: Յայամ. Սահմի, օր 30:	21	171	
24	11	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Պահք: — Լր. Ռաֆայելի հրէշտութե-	22	172	

Լ	0	ԲԷՃԷՊ	69	S	Խ
		ԴԻ:			
		ԵՎր. Գն. Ժ. 11, ր. 3:			
		Խառնակ օղ:			
		Օ Ի Կարիմն. Ժ. 12, ր. 10:			
		ՏՏ. Պաւլոսի Ագրէպ:			
25	12	ԵՐ. — Հյ. Սրբոց Թարգմանչաց վարդապետացն Մեսրոպայ, Եղիշէի, Մովսիսի քերթողին, Դաւթի անյաղթ փիլիսոփային, Գրիգորի Նարեկացւոյն, և Ներսիսի կլայեցւոյն: — Հհյ. Կալիստրատոսի և ԽԹ. վկայիցն և Ղուկիանոսի քահանային:	25	175	
26	13	✠ ԿԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Ե. զկնի Խաչի: Գ. Կիւրակէ եօթն շաբաթուց: Հորանէի:	26	172	
27	14	ՐԵ. — Հյ. և Հհյ. Գիւտ նըշխարաց սրբոյն Գրիգորիսի Աղուանից կաթողիկոսի, և սրբոց հարցն Թաթլոյ և Վարոսի և Թովմասու և Անտոնի և Կրօնիգեայ. և եօթն խոտածարակացն, որք յիննակնեան վանն կատարեցան	27	170	
28	15	ԳԵ. — Հյ. Սրբոց առաքե-	28	177	

L	0 70	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	S	Խ
		լոցն Անանիայի, Մատաթիայ, Բառնաբայ, Փիլիպպոսի, Յովհաննու, Շիղայի և Սիլվանոսի. ևս ՀՀ. սրոց և ԺԲ. վարդապետացն Դիոնէսիոսի արիսպագւոյն, Յակեթիոսի, Սեղբեստրոսի, Աթանասի, Կիւրղի Երուսաղիմացւոյն, Եփրեմի, Բարդի կեսարացւոյն, Գրիգորի Նազիւրեանցւոյն, Գլբիգորի Նիւսացւոյն, Եպիփանու. Կիպրացւոյն, Յովհաննու Ոսկերեւանին, և Կիւրղի Աղեքսանդրացւոյն. — ԼԳ. Առաքելոցն Սիմոնի և Թոմայի:		
29	16	ԴԵ. — Հ. և ՀՀ. Պաշք. — Յ. Ղանկէնոսի հարեւրապետին. — ՏՃ. Մէրճիէնի:	ԿՎ	ԿՎ
30	17	ԵԵ. — Հ. և ՀՀ. Սրբոցն Դիոնէսիոսի Արիսպագւոյն, և սրբոց առաքելոցն Տիմոթէոսի և Տիտոսի. Ա. Դամայ, օր 30:	ԿԼ	ԿԼ
31	18	ՈՒՐ. — Հ. և ՀՀ. Պաշք. — Յ. Դաւիթն Առաքելոցն:	ԿԳ	ԿԳ
		● ԾԱ. Լս. Ժ. 17, ր. 35 Խառնակ օղ:		

L	0	ՇԱԳԱՆ	71 S	Խ
1	19	ԵՐ. — Հ. և Աւետարանչացն Մատթէոսի, Մարկոսի, Ղուկասու և Յովհաննու. ևս ՀՀ. սրոց և Ղուկիանոսի քահանային, և սրբոց վկայիցն Տաւադոսի, Պրոքոսի, Անդրոնիկոսի, և Պեղապեայ կուսին — Յ. Յովելայ Ժողովրդին. — ԼԳ. Նայիբէր, և Դոն Դոնայի ԴԲ. — ՏՃ. Մալան, օր 30: — ՀԲ. Խիստան, օր 30:	ԿԼ	ԿԼ
2	20	Ք ՎՐ. — Հ. և ՀՀ. Զ. զկնի Խաչի. Դ. Կիւրակէ եօթն շաբաթուց. Հաւանի. — Յ. Մարտոյ խաչին. Տոն Եւթիմիոսի. — ԼԳ. Յիւլիոսի հաճութիւնն զԵլիէն:	ԿԼ	ԿԼ
61	0	Տար. Ծննդ. Եղուարդ Է. Թագ. Անգղիոյ:		
3	21	ԲԵ. — Հ. և ՀՀ. Սրբոցն Ղուկիանոսի հարեւրապետին, և Յովսէփայ աստուածահօրն, և Յովսէփայ Արիմատացւոյն, և Բարեկամին Քրիստոսի Ղազարու, և քերջ Նորա Մարթայի և Մարիամն:	ԿԼ	ԿԼ

L 0	72	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	S Գ
8 ⁰ Տար. Գահ. Նիքոլա Բ. Կայսեր Ռուսիոյ:			
4 22	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոցն Թէոդիտոնի քահանային, և Զենոնի զինաւորին, և Մակարայ, Նւտրսեայ, և Ռամելայ:	Հ 185	
5 23	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահք:	Յ 182	
6 24	ՅԵ. — Հյ. Սրբոց Խարիթ-	Դ 180	
հանց, և սրբոց վկայիցն Արտեմեայ և Գրիստափորի և երկուց կանանցն Կալի- նիկեայ և Ակիւլինեայ: — Հհյ. Խարիթեանց մարտի- րոսաց, և Արտեմեայ կու- սմն,			
7 25	ՈՒՐ. — Հյ. Պահք: — Հհյ. Պահք և օր նահատակու- թեան Կոմիտասայ վկային:	Կ 187	
8 26	ՇԲ. — Հյ. Սրբոց երկոտասան վարդապետացն Ռէթէոսի, Դրոնէսիոսի, Սեղբեստրոսի, Աթանասի, Կիւրղի Նրու- սաղեմացւոյն, Նիքիթի Սու- րբն Ասորայ, Բարսղի Կե- սարացւոյն, Գրիգորի Նիւ- սացւոյն, Գրիգորի Աստ- ուածարանին, Նալիփանու- կիւրացւոյն, Յովհաննու	Ա 1	

L 0	ՇԱՊԱՆ	73	S Գ
Ոսկերեանին և Կիւրղի Աղեքսանդրացւոյն: — Հհյ. Դեմետրեայ վկային և Բա- սիլիսկոսի քահանային: — Յն. Դեմետրեայ վկային: — ՏՃ. Գաւլի, Գաւլի ֆուր- նու:			
Յ Առ. Քն. Ժ. 18, ր. 5:			
Խառնակ օդ:			
9 27	✱ ԿՈՐ. — Հյ. և Հհյ. Է. զհնի Խաչի Դիւտ խաչ, Ե. Կիւ- րակէ Եօթն շաբաթուց:	Գ	Ե
Հարանի:			
10 28	ՈՇ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոցն Ա-	Կ	Ե
նաստասայ քահանային, և Վարսի, և Թէոդորիտեայ, և որդւոց նորա, և որոց ընդ նոսա կատարեցան:			
11 29	ԳԵ. — Հյ. Սրբոց Հիպերիէ-	Ա	Հ
եանց, որք ի Սամուսատ կատարեցան, և սրբոցն Սե- ւերիանոսի Սեբաստացւոյն. և Բարեւայ ծերոյն, և ութուռն և չորից աշակեր- տաց նորին: — Հհյ. Հիպե- րիքեանց մարտիրոսաց:			
33 ⁰ Տար. Ծննդ. Վիգոր Էմ- մանուէլ Գ. Թագ. Իտալիոյ:			

12 30

ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. Պաշք:

13 31

ԵԵ. — Հյ. Սրբոյն Յովհաննու
Ոսկեբերանին. — Հհյ. Սե-
ւերիանոսի Սեբաստաց-
ւոյն, և Բարեկայ ծերոյն,
և ութսուն և չորից աշա-
կերտաց նորին:

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՕՐ 30

ՏՃ. Թրշրինի սանի

14 1

ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Պաշք. —
Յն+ Կաղայի և Գոթանոսի:

15 2

ԵՐ. — Հյ. Ամենայն սրբոց
հնոց և նորոց, յայտից և
անյայտից. — Հհյ. Բարա-
ղամու Անտիոքացւոյն, և
Եօթն մանկանցն Սփեոսի:
— ՏՃ. Պերբէ Իէմէի:

15

15

15

10

16 3

39⁰ Տար. Գան. Գրիսթիան Թ-
Թազաւորին Տանիմարքայի:
✠ ՎՐ. — Հյ. և Հհյ. Ը. զինի
Խաչի: 2. Կիւրակէ եօթն
շարածուց: Հաբաշի:

16 3

61⁰ Տար. Ծննդ. Օգոստափառ.
ՍՈՒԼԹԱՆ ՇԱՄԻՏԻՍ Բ.

Կայսեր Թուրքիոյ:

Ⓢ Լր. Լս. Ժ. 2, ր. 54:

Խառնակ օդ:

17 4

ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոցն Ա-
ստեփանոսի Հռովմայ հայ-
րապետին, և քահանայից
և սարկաւազաց և ժողո-
վրդոց:

18 5

ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոցն Ա-
կիփսիմեայ եպիսկոպոսին,
և Յովսէփայ քահանային,
Այիաթալայ սարկաւա-
զին, և Պլատոնի վկային:

19 6

ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. Պաշք:
ՏՕՄ. Տրէ, օր 30:

20 7

ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. Հայրապե-
տացն Մեղրոփանոսի. Ա-
ղէքսանդրոսի, և Պօղոսի
խոստովանողին. և սրբոց
նօտարացն Մարկիանոսի և

17

17

17

18

19

20

Գ

Գ

Գ

Գ

Գ

Գ

1	0	76	ՆՈՅՆՄԱՐԵՐ	S	Գ
			Մարտիրոսի.		
21	8	ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Պահք: —	51	12	
		Յն՝ Միւրայիւ հրէշտութե-			
		տիւ, և միւրայիւ երկնային զե-			
		բաց: — Լր. Ընթացութիւն Մբ.			
		Աւարտութիւն:			
0	22	9	ԵՐ. — Հց. և Հհց. Սրբոց հրեշ-	55	10
		տակապետացն Գաբրիելի			
		և Միքայելի, և ամենայն			
		երկնային զօրաց. Յայտմ.			
		Տրէ, օր 30: — Լր. Զիւլէտայ			
		խառն:			
		Ե Վր. Քն. ժ. 22, ր. 15:			
		Հողմ և անձրև:			
4	23	10	✠ ԿՈՐ. — Հց. և Հհց. Թ. զկնի	55	17
		Խաչի, Է. Կիւրակէ եօթն			
		շաբաթուց: Հարաւիտ:			
		ՕյԱղեղնաւորն, ժ. 15, ր. 20:			
		ՏԱ. ՊԱՐՏԻ ԳԱՎԱ:			
		11 ⁰ Տար. Գան. Վիլիկմինա			
		Թագուհւոյն Հոլանտայի:			
24	11	11	ԲԵ. — Հց. և Հհց. Մելիտոսի	58	17
		Անտիոքայ հայրապետին,			
		և Մինասայ Եգիպտացոյն,			
		և յիւս Մելիտոսի եպիս-			
		կոպոսին, Բուրայ քահա-			

1	0	ՇԱՊԱՆ	77	S	Գ
		նային և Շինու սարկաւա-			
		գին.			
25	12	ԳԵ. — Հց. Սրբոցն Դեմետր-	50	18	
		եայ վկային, և Բասիլիս-			
		կոսի քահանային: — Հհց.			
		Յովհաննու Ոսկեբերանին.			
		— Յն. Յովհաննու զբարձր:			
		տն է Ժրգմաց: — Լր. Կա-			
		րաբիւտայ խառն:			
26	13	ԳԵ. — Հց. և Հհց. Պահք: —	57	19	
		Յն. Յովհաննու Ուիլիսիոսին.			
27	1	ԵԵ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն	57	5	
		Գուրիասայ, Սամուէլասայ,			
		Աբիւրայ սարկաւագին, Ռո-			
		մանոսի միայնակեցին,			
		Մանկանն խոստովանողի			
		և Հիւսիքոսի զինուորին:			
		Յն. Փիլիպպոսի առաքել-			
		էրաբիւտայ խառն:			
		Երեմիայի Բարսիլոսի:			
28	15	ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Պահք:	58	51	
		— Յն. Սիւզբն խառն:			
		Երեմիայի Բարսիլոսի:			
29	16	ԵՐ. — Հց. Սրբոց առաքելոցն	59	55	
		Անդրէի և Փիլիպպոսի:			
		— Հհց. Փիլիպպոսի առաքե-			
		լոյն: Ա. Համիրայ, օր 30:			
		— Յն. Մարիւտի առաքե-			
		լոյն:			

20 17 ✠ ԿԻՐ. — Հց. և Հհց. Ժ. զկնի
Խաչի, Բարեկենդան Յիս-
նակաց, — Լ. Գ. Անդրէի —
Խաչի և Ա. Կիւրիէի Գ-
լարէան, — Գ. Ե. ի զկնի Խաչա-
պահաց Մանգրեան Քրիստոսի:

● Յն. Լս. Ժ. 11, ր. 45:

Ամպամած և մերթ անձրև:

1 18 ԲԵ. — Հց. և Հհց. Ա. օր պա-
հոց Յիսնակաց — Լ. Գ. Գիւ-
րիէի, — Տճ. Բաժնաւ օր 30
— Հ. Գ. Բաժնաւ, օր 30:

2 19 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Բ. օր պա-
հոց Յիսնակաց:
56⁰ Տար. Գահ. Ֆրանս Եղեկ
Ա. Կայսեր Աւատ Հունգարիոյ:

3 20 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Գ. օր պա-
հոց Յիսնակաց:

4 21 ԵԵ. — Հց. և Հհց. Դ. օր պա-
հոց Յիսնակաց: Եւ ընծա-
յումն Սբ. Աստուածածնի
ի տաճարն. եւս Յն.:

5 22 ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Ե. օր պա-
հոց Յիսնակաց:

6 23 ԵՐ. — Հց. և Հհց. Սրբոց
Գրիգորի սբանչեղագործին,
Նիկողայոսի հայրապետին,
և Միւսնայ եպիսկոպո-

սին. Ըմբռնող — Լ. Գ. Նի-
խաչոսի հայրապետին, — Գ-
լարէի և Խաչապահաց: — Տճ.
Եւս Գ. Գիւրիէի Գ-
լարէան:

7 24 ✠ ԿԻՐ. — Հց. և Հհց. Ա. Յիս-
նակաց, Հաճախի: — Լ. Գ.
Սրբոց Ամբաստանի:

8 25 ԲԵ. — Հց. Սրբոց Կուսանացն
Յուլիանեայ և Վասիլուհ-
այ: Եւ Սրբոց Արարհա-
մու և Խորենայ, և անար-
ծաթ բժշկացն Կողմայի և
Դամիանոսի, և Աստուա
ծատրոյ վկային: — Հհց.
Սրբոց Կուսանացն Յուլիան-
եայ և Վասիլուհայ: — Յն.
Նիսիւրիէի և Խաչապահաց: — Լ. Գ.
Յուսիւրիէի Սբ. Աստուածած-
նի յԱնայի:

● Ան. Քն. Ժ. 11, ր. 1:

Հողմ և անձրև:

9 26 ԳԵ. — Հց. Սրբոց Ղուկկիա-
նոսի քահանային, և սրբոց
Տարագոսի, Պրորոսի, Անդ-
րանիկոսի, Ոնեոսիայ, և այ-
լոց աշակերտացն առաքե-
լոյն Պողոսի: — Հհց. Սրբոց
առաքելոցն Յակոբայ և

2

Շմաւոնի:

10 27 ԴԵ. — Հո. և Հո. Պահ. 10 ԿԵ

370 Տար. Գահ. Լեօրօլտ Բ.
Թագ. Պելճիգայի:

11 28 ԵԵ. — Հո. և Հո. Սրբոցն Կղե- 11 ԿԷ

մայ հայրապետին, և Բա-
ղարատայ Տոռոմենայ ե-
պիսկոպոսին.

12 29 ՈՒՐ. — Հո. և Հո. Պահ. 12 ԿԸ

13 30 ԵՐ. — Հո. Սրբոց առաքե- 13 ԿԹ

լոցն և առաջին լուսաւոր-
չացն Թագէտոսի և Բարդու-
ղիմէոսի. — Հո. Անդրէի
առաքելոյն. և Ե. — Լ. Գ.
Լուսնայ խառն, պաշտպանին
էջանայ աւայ:

ԴԵԿՏԵՄԵՐ

ՕՐ 31

ՏՃ. Քեանունի կվվեղ

14 1 ✱ ՍՈՐ. — Հո. և Հո. Բ. Յիս- 14 ԿՎ

նակաց. Հաբուշէ. — Յն
Նաւաւայ Ժաբաբէին:

15 2 ԴԵ. — Հո. և Հո. Սրբոցն Գե- 15 ԿԱ

նարիտի եպիսկոպոսին, և
Մերկերիտի զինաւորին, և
սրբոցն Յակովկայ և Իրա-
ւափառայ. — Յն. Ա. Բ.
Ժաբաբէին:

⊕ Լ. Լ. Ժ. 13, ր. 30:

Յուրտ և խոնաւ

16 3 ԴԵ. — Հո. Մինասայ, Երմա- 16 ԿԲ

զինեայ և Գրարբոսի, և Կա-
մաւոր աղքատացն Յով-
հաննաւ և Ալեքսիանոսի.
— Հո. Սրբոց առաքելոցն

Եւստրատիոսի, Օգոսենտիոսի, Եւգրինէոսի, Ովրեստեսի և Մարգարիտոսի: — Յետ Սպիտակաբոցի: — Լր. Ծնունդ Տեառն Յիսուսի: — Հր. Խառնակայ, որ է Գառնիկայ: —

26 13 ՌԻՐ. — Հն. և Հն. Պաշտ. — Լր. Սրբաշինութիւն Կաթողիկոսի: 570 Տար. Ծննդ. Եօրկիոս Ա.

Թագ. Յուստաստանի:

27 14 ՇՐ. — Հն. և Հն. Սրբոցն Յակոբայ Մծբնայ հայրապետին, Մարուգէի ճգնաւորին, և Մելիտոսի եպիսկոպոսին: — Լր. Յաջանաւորութիւն: — Տճ. Գաղղի կէճէի:

28 15 ՃԱՐ. — Հն. և Հն. Գ. Յիսնակաց: — Լր. Մաշնայնի Բեթլէհէմ:

29 16 ԱՇ. — Հն. Սրբոց հայրապետացն Իգնատիոսի և Աղղէի, և Մարուսթայի եպիսկոպոսին: — Հն. Իգնատիոսի Աստուածադգեաց հայրապետին, Ա. Ագամ: օր 30:

30 17 ԳՇ. — Հն. Թէոպոմպայ եպիսկոպոսին, և Թէոփնայ վկա-

Գ Լ Գ

Գ Լ Գ

Գ Լ Գ

Գ Լ Գ

Գ Լ Գ

յին, և չորից զինուորացն, Բաստի, Եւսեբի, Եւսեբի, և Բասիլիդեայ, և Հն. օրոց և բարեկենդան ծննդեանն Քրիստոսի: — Յն. Դաւիթի Բարդուղիմէ: — Տճ. Արեւիկէ:

Յն. Լու. Ժ. 6, ր. 45:

Խոնաւ և ցուրտ:

31 18 ԴՇ. — Հն. Պաշտ. — Հն. Ա. օր պահոց Ծննդեան: — Լր. Սեղէնաբնիկ Զաւար, հայրապետին: — Տճ. Շէմշէ, օր 30 և Շէմշէ պայտէ, օր 3: — Հր. Թէթէ, օր 29:

1 19 ԵՇ. — Հն. Կուսանացն Ինդոսի և Գոմմայի, և Կղերիկոսի քահանային, և երկուց բիւրուցն՝ որք այրեցան յեկեղեցին Նիկոմիդացւոց: — Հն. Բ. օր պահոց Ծննդ: — Լր. Յառնաւոր, և Կարեմաւոր 1903 Բառնայնի Քրիստոսի, և Կոնստանտինոպոլսի Տեառն:

2 20 ՌԻՐ. — Հն. Պաշտ. — Հն. Գ. օր պահոց Ծննդեան:

3 21 ՇՐ. — Հն. Նախապկայ և Ի Քրիստոս հաւատացեալ

Գ Լ Գ

Գ Լ Գ

Գ Լ Գ

Գ Լ Գ

Լ	Օ	86	ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	Տ	Գ
			անդրանիկ Թագաւորին սրբոյն Աբգարու: — ՀՀԶ. Դ. օր պահոց Մննդեան: Եւ Ադգէի հայրապետին և Աբ- գարու Թագաւորին:		
4	22	✠ ԿԻՐ. — ՀԶ. Ե. Յիսնակաց:	Օ	ՕԼ	
		— ՀՀԶ. Ե. օր պահոց Մննդ:			
5	23	ՐԵ. — ՀԶ. Սրբոցն Գաւթի մարգարէին, և Յակոբայ առաքելոյն. ևս ՀՀԶ. որոց և Զ. օր պահոց Մննդեան.	Դ	ՕԳ	
6	24	ԳՇ. — ՀԶ. Սրբոցն Ստեփա- նոսի նախասարկաւադին և առաջին մարտիրոսին: — ՀՀԶ. Ճրագաւորաց Մննդեան Քրիստոսի: — ԼԴ. Յայր- նախնիքն Տէառն:	Կ	Դ.	
7	25	ԳՇ. — ՀԶ. Պահք: — ՀՀԶ. Ժ Մնուկ Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի ուտիք է ութ օր անընդհատ: — Յն. Ժ. Եւսեպ Տէառն. ասէ: Եւսեպ Գն- ւիւ լորն Յաննաբ:	Լ	ԴԼ	
		Յ Առ. Քն. Ժ. 1, ր. 45:			
		Յրտաշունչ հողմունք:			
8	26	ԵՇ. — ՀԶ. Սրբոց առաքելոցն Պետրոսի և Պողոսի. — ՀՀԶ. Ժ. օր Մննդեան. Եւ	Գ	ԴԵ	

Լ	Օ	ՇԵՎԷՍԷ	87	Տ	Գ
		Ստեփանոսի նախապկային:			
9	27	ՈՒՐ. — ՀԶ. Պահք: — ՀՀԶ. Գ. օր Մննդեան. — Յն. Գ. օր Մննդեան. Եւ Սրբոցն Մն- նդին:	Լ	ԴԶ	
10	28	ՇՐ. — ՀԶ. Սրբոց որդւոցն որոտման Յակոբայ առա- քելոյն, և Յովհաննու ա- ւետարանչին: — ՀՀԶ. Գ. օր Մննդեան. Եւ գլխաւոր առաքելոցն Պետրոսի և Պո- ղոսի:	ԼԼ	ԴԷ	
11	29	✠ ԿԻՐ. — ՀԶ. Զ. Յիսնակաց: Բարեկենդան պահք. Մննդ- եան. — ՀՀԶ. Ե. օր Մննդ:	ԼԵ	ԴՅ	
12	30	ՐԵ. — ՀԶ. Ա. օր պահոց Մննդ. — ՀՀԶ. Զ. օր Մննդեան. Եւ որդւոցն որոտման Յակո- բայ առաքելոյն, և Յով- հաննու աւետարանչին:	ԼԶ	ԴԶ	
13	31	ԳՇ. — ՀԶ. Բ. օր պահք. Մննդ: — ՀՀԶ. Ե. օր Մննդեան:	ԼԷ	ԴԷ	
		Յ ԼԴ. Լս. Ժ. 23, ր. 18: Զիւն և անձրև:			

ՀԱՅՈՑ	ՀՐԴՆԱԿԱՆ	ՏԱՃԿԱՑ	ԱՎԱՐԻԱՅԻ	ՀՐԴԻՑ
Նաւասարդ	30	Ֆեան. սանի	Շամա	30
Հոռի	30	Փետր. 28.	Աղամ	30
Սահմի	30	Մարտ	Շարք	30
Տէր	30	Ապրիլ	Շախալ	30
Փաղոց	30	Մայիս	Ղամար	30
Արաց	30	Յունիս	Շարք	30
Մենեկան	30	Յուլիս	Շիրայ	30
Արեգ	30	Օգոստոս	Փամայ	30
Անեկան	30	Սեպտեմբ.	Համիրայ	30
Մարտի	30	Հոկտեմբ.	Արամ	30
Մարգագ	30	Նոյեմբեր	Ովդան	30
Հրոց	30	Դեկտեմբեր	Նիրհն. 30.	30
Աւելեաց	5. 6		Աւելեաց	5

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԵՐԵՒԵԼԻ ԱՆՅԻՑ ԻՆՉ ԱՇԽԱՐՀԻ

ի ստեղծմանէ աշխարհի մինչեւ	7327
ի ցայժմ են ամբ	5065
ի ջրհեղեղէ	3542
ի զիւսոյ ապականոյ	3146
ի ճննդեցէ Քրիստոսի	1902
ի նահապետութենէ թաղեոսի ա-	
ռաքելոյն եւ Սանդիսոյ կուսին	1854
ի ճննդեցէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի	1645
ի լուսաւորութենէ Հայոց ի ձեռն	
Գրիգորի Լուսաւորչի	1599
ի ճննդեցէ Ս. Էջմիածնի, ուր	
հաստատուեալ կայ Հայրապետ-	
քիւն ամենայն Հայոց	1558
ի տեղեկական ժողովոյն Նիկիոյ	1577
ի զիւսոյ խաչին Քրիստոսի յերու-	
սաղէմ ի Հեղինեայ բազումայ	1575
ի ճննդեցէ Կ. Պոլսոյ	1573
ի տեղեկական ժողովոյն Կ. Պոլսոյ	1521
ի զիւսոյ Հայտեհն այրութենից ի	
ձեռն Մեսրոպայ	1466
ի տեղեկական ժողովոյն Եփեսոսի	1471
ի բարգաւաճութենէ Աստուածա-	
տունչ գրաց ի Հայ	1466
ի ճննդեցէ տմարին Հայոց	1351
ի յայնքեցոյ յՍ. խաչին ի վարագայ	1249

Ի սկզբնաւորութենէ հօր քաղա- ւորութեանն Օսմանեանց Ի Սուլ- թան Օսմանայ Առաջնոյ	602
Ի գիւտոյ կողմնացուցին	601
Ի գիւտոյ վառօղին	574
Ի գիւտոյ բնդանօղին	523
Ի գիւտոյ սպազ. Ի Գերմանիա	463
Ի տիրելոյ Օսմանեանց Կ. Պոլսոյ Ի Սուլթան Մէհմէտէս Բ.է	450
Ի գիւտոյ Ամերիկայի	411
Ի գիւտոյ անուաւոր ժամացուցի	402
Ի գիւտոյ շոգեւարժ մեքենայից	213
Ի գիւտոյ օդապարիկ գնոյն	121
Ի գիւտոյ նշանացի հեռագրին	111
Ի գիւտոյ շոգեմալին Ի Ֆրանսա	108
Ի գիւտոյ պատուասի մարմնոյ	105
Ի գիւտոյ վիմագրութեան	101
Ի հաստատութենէ Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդ. Հայոց որ է յԵՏԻԳՈՒԼԷ Պէզնեան Ֆարուքին Ամիրայէ	73
Ի մահուանէ Պէզնեան Ֆարուքին Ամիրայի	69
Ի հաստատութենէ Բարանքինայի	65
Ի գիւտոյ լուսանկարի	64
Ի հաստատութենէ Օսմանեան օրէնս- դրութեան Ի Կիւլիանէ	64
Ի գիւտոյ Էլէֆեր. հեռագրութեան	54
Ի բացմանէ պարանոցին Սիւէի	34
Ի բացմանէ Արեւելեան Ռեբանոցին Ի Պրուսա	28
Ի բացմանէ պարանոցին Կորնթոսի	10

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՒԼԹԱՆԻ
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀԱՐՍՏՈՒԹԵԱՆ

Թ. 1111 4444
ՀԷՇԵԷԷ ՔԷԷ.

1. Սուլթան Օսման Ա. Ղազի	699	1299
2. Սուլթան Օրխան Ա. Ղազի	726	1327
3. Սուլթան Մուրաճ Ա. Ղազի	761	1360
4. Սուլթան Պայազիս Ա. Երկրորդ	791	1389
5. Սուլթան Մեհեմմետ Ա. Չելեպի	816	1413
6. Սուլթան Մուրաճ Բ. Ղազի	824	1421
7. Սուլթան Մեհեմմետ Բ. Ֆարիհ	855	1415
8. Սուլթան Պայազիս Բ. Ղազի	886	1481
9. Սուլթան Սելիմ Ա. Երկրորդ	918	1512
10. Սուլթան Սիլվեյան Ա.	926	1520
11. Սուլթան Սելիմ Բ. Ղազի	974	1566
12. Սուլթան Մուրաճ Գ. Ղազի	983	1574
13. Սուլթան Մեհեմմետ Գ. Ղազի	1003	1595
14. Սուլթան Ահմետ Ա. Ղազի	1012	1603

15. Սուլթան Մուսթաֆա Ա.	1026	1614
16. Սուլթան Օսման Բ. Կէնն	1028	1618
17. Սուլթան Մուրադ Գ. Ղազի	1032	1622
18. Սուլթան Իսթանիփ Ա.	1049	1640
19. Սուլթան Մէհմէտ Գ. Ղազի	1058	1648
20. Սուլթան Սիլվէյման Բ.	1099	1687
21. Սուլթան Ահմէտ Բ.	1102	1691
22. Սուլթան Մուսթաֆա Բ.	1106	1695
23. Սուլթան Ահմէտ Գ. Ղազի	1115	1702
24. Սուլթան Մահմուտ Ա. Ղազի	1143	1730
25. Սուլթան Օսման Գ.	1168	1754
26. Սուլթան Մուսթաֆա Գ. Ղազի	1171	1757
27. Սուլթան Ապսիլ Համիտ Ա. Ղազի	1187	1773
28. Սուլթան Սէլիմ Գ. Ղազի	1203	1789
29. Սուլթան Մուսթաֆա Գ.	1222	1807
30. Սուլթան Մուսթաֆա Բ. Ասիլ	1223	1808
31. Սուլթան Ապսիլ Մէհիտ Ա. Ղազի	1255	1839
32. Սուլթան Ապսիլ-Ազիզ Ա.	1277	1761

Օ Ռ Ւ Լ Թ Ա Ն ԱՊՏԻՒԼ ՀԱՄԻՏ Բ.

Խան Ղազի

ԲԱՐԵԽՆԱՄ ԻՆՔՆԱԿԱԼ

34րդ Կայսր Օսմանեան հարսու-
րեան Էւ 28րդ Կայսր յառմանե
Կոստանդնուպոլսոյ, որդի Սուլթան
Ապսիլ Մէհիտ Խանի, ծնեալ ի 16
Շապան 1258 (10/22 Սեպտեմբեր
1846), գահակալի ի 11 Շապան
1293 (19/31 Օգոստոս 1876):

ԱՌԱԳԱՆԻ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

Մեծ ներհնապետ (Տար-իւս-ստատեք իւր շէ-
րիժէ աղասք) — **ՂԱՆԻ ԱՂԱ՝**

Առաջին սենեկապետ (Սեր գուրէնայր հազրէք
Շէհրիեարի) — **ՀԱՃԻ ԱԼԻ ՊԷՑ՝**

Երկրորդ սենեկապետ — **ՆՈՒՐԻ ՓԱՇԱ՝**

Առաջին ֆարսուղար (Մապէյնը Հիւմայուն
պաշ քեաթիպի) — **ՀԱՍԱՆ ՔԱՀՄԻՆ ՊԷՑ՝**

Մեծ արարողապետ եւ կայս. քարզման (Թէ-
րիժարք ումու միյէ հազրըր վէ Տիվանը Հիւ-
մայուն քերհիմանը) — **ԻՊՐԱՀԻՄ ՊԷՑ՝**

Առաջին քիկնապահ (Տամաս վէ Սեր ետվեր
Հազրէքի Շէհրիեարի) — **ՄԷՀՄԷՑ ՓԱՇԱ՝**

Բ. թիկնապահ (Մալէքի Շահանէ էրեանի
հարպիյէ միւսիրի) — **ՇԱԳԻՐ ՓԱՇԱ՝**

Առաջին Աղոթասաց (Իմամը Էվլէ Հազրէքի
Շէհրիեարի) — **ՐԱՇԻՑ ԷՃԷՆՑԻ՝**

Նախարար Կայսերական գանձուն (Խազիմէի
Խասսաի Շահանէ հազրըր) — **ՍԱԳԸՋ ՅՈՎ-
ՀԱՆՆԷՍ ԷՃԷՆՑԻ՝**

Մասնաւար Կայսերական ընտանեաց (Հա-
րէնը Հիւմայուն մէսարիժար հազրըր եւլն.)

— **ՀԱՃԻ ԱՔԻՃ ԷՃԷՆՑԻ՝**

Հրամանատար պալատականաց եւ նուազա-
ծուաց պալատան (Խասէմէի խասսա վէ Միւ-
զիֆայի Հիւմայուն Ճերիֆի) — **ՍԻՒԼԷՏՄԱՆ
ՓԱՇԱ՝**

Բժշկապետ Կայսեր (Սեր քապիպը Հազրէքի
Շէհրիեարի) — **ՄԱՎՐՈՅԷՆԻ ՓԱՇԱ՝**

Ախոռապետ Արֆունի (Սթապըր ամիրէ միւսի-
րի) — **ՅԱԻԳ ՓԱՇԱ՝**

—

ՆԱԽԱՐԱՐՔ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԴՐԱՆ

Մեծ եպարֆու (Սասրազամ) — **ԽԱԼԻԼ ԲԻ-
ՅԱՔ ՓԱՇԱ՝**

Կրօնապետ (Շէյխ-իւլ-Իսլամ) — **ՃԷՄԱԼԷՑ-
ՑԻՆ ԷՃԷՆՑԻ՝**

Նախարար Արդարու քեանց եւ Կրօնից (Ասիյէ
վէ Մէզահիպ հազրըր) — **ԱՊՏԻՒԼ ՐԱՀՄԱՆ
ՓԱՇԱ՝**

Սպարապետ (Սերասֆէր) — **ԲԻՋԱ ՓԱՇԱ՝**

Նախարար Շովային գործոց (Պահրիյէ հազր-
ըր) — **ՀԱՍԱՆ ՀԻՒՍԵՆԻ ՓԱՇԱ՝**

Նախագահ Պետական Խորհրդոյ (Շուրայի Տեօփ-
լէր ռէիսի) — **ՍԱՅԻՏ ՓԱՇԱ:**

Նախարար Արսափին գործոց (Խարինիյէ Գա-
զրըր) — **ԹԷՎՅԻԳ ՓԱՇԱ:**

Նախարար Ներֆին գործոց (Տաիսիյէ Գազր-
ըր) — **ՄԷՄՏՈՒՀ ՓԱՇԱ:**

Վերաստույ Թնդանօրարանի (Թօփհանէ միւ-
ցիրի) — **ԶԷՏԻ ՓԱՇԱ:**

Նախարար Կոնապասկան կալուածոց (Էվգա-
ժը Հիւմայուն Գազրըր) — **ՂԱԼԻՊ ՓԱՇԱ:**

Փոխ-Նախարար Հանրային կրթութեան (Մէա-
րիժ Գազրըր վէֆիի) — **ԶԻԻՀՏԻ ՓԱՇԱ:**

Նախարար Առեւտրական եւ Հանրօգոյս շի-
նութեանց (Թիմարէր վէ Նաժա'ա Գազրըր)
— **ԶԻՀՆԻ ՓԱՇԱ:**

Նախարար Ելեւմական գործոց (Մայիյէ Գա-
զրըր) — **ԶԻԻՀՏԻ ՓԱՇԱ:**

Խորհրդական Եպարհոսութեան (Միւսթէարֆ
Սասըր Ալի) — **ԹԷՎՅԻԳ ՓԱՇԱ:**

ՄԵԾ ՊԱՇՏՈՆԱՏԱՐՔ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՍ

Քաղաքապետ Մայրաքաղաքիս (Շէհիր էմինի)
— **ԲՔՏՎԱՆ ՓԱՇԱ:**

Նախարար Ոստիկանութեան (Զապրիյէ Գազր-
ըր) — **ՇԷՅԻԳ ՓԱՇԱ:**

Վերաստույ Գուառանգութի (Լիման ռէիսի)
— **ՍԱՄԻ ՓԱՇԱ:**

Վերաստույ մաքսաւանց (Բուսուլմաք էմինի)
— **ՆԱԶԻՅ ՓԱՇԱ:**

Վերաստույ կալուածական տոմարաց (Տէժ-
բէրի Խազանի Գազրըր) — **ԱԼԻ ԲԻՅԱ
ՓԱՇԱ:**

Վերաստույ Թգրասարութեան եւ Հեռագրու-
թեան (Բօսթա վէ Թէլէկրաժ Գազրըր) —
ՀԻԻՍԷՏԻՆ ՀԱՍԻՊ ՊԷՏ:

Վերաստույ Անսառաց, Հանքաց եւ Երկրա-
գործութեան (Օրման վէ մասէն վէ զրաաք
Գազրըր) — **ՍԷԼԻՄ ՄԷԼՀԱՍԷ ՓԱՇԱ:**

Ոստիկանապետ Պէտիքաշի (Պէտիքաշ մուհա-
ժըրըր վէ փօլիս միւսիրի) — **ՀԱՃԻ ՀԱՍԱՆ
ՓԱՇԱ:**

Ոստիկանապետ Կ. Պոլտոյ [Ստամպոլ փոլիս մի-
սիրի] — **ՄԱԶԷԱՐ ՊԷՏ:**
Կառավարիչ Բերայի, [Պէյօղլու միւթէսար-
րժըր] — **ՀԱՄՏԻ ՊԷՏ:**
Կառավարիչ Իսկիւսարու [Իսկիւսար միւ-
թէսարժըր] — **ՀԱՄՏԻ ՊԷՏ:**
Հրամանատար Զհանկրաց [Իրժայիէ ալայը
գոմանսանը] — **ՋԷԶԷՆՆԻ ՓԱՇԱ:**

**ՀՊԱՏԱԿ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ ՊԵՏՔ
Ի Կ. ՊՈԼԻՍ**

Տ. ՆՕԱՔԻՄ Գ., Պատրիարք Յունաց:
Տ. ՆՈՍՒՃ ՆՈՎԱՌՈՅ, Էկզարք Պոլկարաց:
ՄՈՅԻՋ ԼԷՎԻ ԷՃ., Տեղակալ Բարունապետին
Հրէից:

ԹՂԹԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Սովորական նամակներ. — Նամակին հաս-
ցէն շատ յատակ եւ մեկանով պէտք է գրել, հա-
կառակ պարագային թղթատարութիւնը կը վե-
րադարձնէ նամակը, եթէ դրկողին հասցէն պա-
հարանին ճակատը կամ ետին գրուած է:

Թղթատարական միութեան [Իրէիէ-Գ, U-
nion postale] մէջ գանուող երկիրներուն հա-
մար 15 կռամ կամ աւելի պակաս կշռող նամակի
մը զրայ պէտք է զնել 1 դրուշի թղթադրոշմ. 15
կռամէն աւելի կշռող նամակներուն վրայ, իւ-
րաքանչիւր 15 կռամի քանակութեան համար,
պէտք է աւելցնել 1 դրուշի թղթադրոշմ. Այսպէս
է Թուրքիոյ ներքին թղթատարութիւնն ալ: Բա-
ցառիկ են նաւահանգիստները. այս պարագային՝
20 փարայի թղթադրոշմ միայն պէտք է փակցնել:
Առանց դրոշմի յանձնուած նամակները թղթ-
թատարութիւնը տեղը կը հասցնէ եւ ընդունողը
կը հարկադրուի կրկինը վճարել. եւ եթէ գրուած

Յղծադրողը պէտք եղածէն պակաս է, պակաս մասին միայն կրկինը կը վճարէ:

Թղթատարական քարտեր [Cartes postales]. — Պարզ Յղծատարական քարտի մը գինն է 20 փարա, իսկ վճարեալ պատասխանով Յղծատարական քարտերու գինը 1 դրուշ:

Վաճառքի նմոյշներ [Եփ-տէ Բէ-ճէ-ճէ-ճէ, échantillons des marchandises]. — Վաճառքի նմոյշ են ապրանքի մը փոքրիկ մասերն որոնք չեն կրնար ինքնին առուտուրի առարկայ ըլլալ իրենց փոքր քանակութեան պատճառաւ, Հեղուկներն ալ, ինչպէս իւղերը, եւայն, կրնան զրկուիլ իրո նմոյշ, ի բաց առեալ Ռուսիա, Պարսկաստան, Ամերիկա, Մեծն Բրիտանիա:

Թղծատարական Միութեան համար 1 կումէն մինչեւ 100 կում ծանրութիւն ունեցող վաճառքի նմոյշներէն կ'առնուի 20 փարա, եւ 100 կումէն վեր իւրաքանչիւր 50 կումի համար 10 փարա: Եթէ նմոյշին ծանրութիւնը 350 կումէ, կամ 30 սանդիմէզր երկայնութենէ, 20 սանդիմէզր լայնքէ եւ 10 սանդիմէզր ծանրութենէ աւելի ըլլայ, կը մերժուի: Թուրքիոյ մէջ վա-

ճառքի նմոյշներուն համար նոյն բանն է, սատարբերութեամբ որ մինչեւ 2000 կում կ'ընդունուին: Եթեմեկեայ քաղաքներուն համար անձիւր 75 կումի համար 10 փարա աւելի կ'առնուի, փոխանակ 50 կումի: Եթէ նմոյշին ծանրութիւնը 250 կումը անցնի, անձիւր 50 կումի համար 20 փարա կ'առնուի մինչեւ 2 բիլիկրամ:

Տպագիրներ [Եփ-տէ Բէ-ճէ-ճէ, imprimés]. — Ինչպէս լրագիրներ եւ պարբերականներ, կազմուած կամ անկազմ գիրքեր, տետրակներ, երածշտական հատուածներ, այցաքարտեր, տպագրական փորձեր [ձեռագրով կամ առանց ձեռագրի], վիմագրութիւններ, լուսանկարներ, պատկերներ, զծագրութիւններ, յատակագիծեր, աշխարհագրական քարտէսներ, ցուցակներ, զանազան ազդեր, եւ ընդհանուր բոլոր ինչ որ տպագրուած է:

Թղծատարական Միութեան մէջ գտնուող երկիրներուն համար 50 կում կամ աւելի պակաս կշռող տպագիրներուն կը վճարուի 10 փարա, իսկ 50 կումէ աւելի կշռող տպագիրներուն իւրաքանչիւր 50 կումի համար 10ական փարա աւելի: Նոյնպէս Թուրքիոյ ներքին Յղծատա-

րումեան համար իւրաքանչիւր 50 կոսմը են-
թակայ է 10 փարա թղթադրոշմի: Երբ ծրարը 30
կոսմէ պակաս կը կշռէ, 5 փարա միայն կը
վճարուի: Ծովեզերեայ քաղաքներու համար
անձնիւր 75 կոսմի 10 փարա կ'առնուի:

2000 կոսմէ աւելի կշռող, 45 սանդիմէ դրէ
աւելի երկայնութիւն, լայնութիւն կամ ծանծ-
րութիւն ունեցող ծրարներ չեն ընդունուիր: 10
սանդիմէ դր տրամագիծ եւ 75 սանդիմէ դր եր-
կայնութիւն ունեցող պլորուած տպագիրներ
կ'ընդունուին:

Տպագիրներու ծրար մը պէտք չէ պարու-
նակէ նամակ կամ ձեռագիր նոթագրութիւններ,
հակառակ պարագային ետ կը դրկուի:

Գործի բուլբեր [Է՛Լ-Է՛Լ Գ-Է՛Լ, papiers
d'affaires]. — Անմիջական թղթակցութեան մը
նկարագիրը չունեցող ու եւ է թուղթ գործի
քուշք կը կոչուի, ինչպէս դատաւարութեան
թուղթեր, վկայագիրներ, կալուածագիրներ, փո-
խանակագիրներ, բեռնագիրներ [+օ՛ւէ՛լէ՛՛Է՛Լ],
հաշուեցուցակներ [ֆ-Է՛Լ-Է՛Լ], եւայլն:

Թղթատարական Միութեան մէջ գտնուող
երկիրներուն համար 1 կոսմէ մինչեւ 200 կոսմ
կշռող ծրարներէ կը ստացուի 1 դրուշ. իսկ 200

կոսմէ աւելի կշռող ծրարները ենթակայ են
տանտական փարա յաւելումի՝ ամէն 50 կոսմի
յաւելման առ առաւելն 2000 կոսմ կշռող ծրար-
ներ միայն կ'ընդունուին: Թուրքիոյ ներքին
թղթատարութեան համար եւս նոյն բանն է:

Ծրարները նամակ կամ նոթագրութիւն պէտք
չէ պարունակէ. նոյնպէս ծրարներու ծանոթ-
ութեան եւ ընդարձակութեան պայմանները տպա-
գիրներու յար եւ նման են:

Սովորական նամակներու, վաճառքի նմոյշ-
ներու, տպագրական եւ գործի թուղթի ծրարնե-
րու վրայ եթէ թղթադրոշմ դրուած չէ, չեն ըր-
կուիր. իսկ եթէ պակաս դրուած, կը դրկուին
եւ պակասին կրկինը կ'առնուի ընդունողէն:

Թանկագին նիւթեր. — Արգիլուած է թղ-
թատարի յանձնել մաքուր չվճարուած Թանկա-
գին նիւթեր, եւայլն:

Դրամի և արժէքաւոր նիւթերու փոխա-
դրութիւն. — Թղթատարական միութեան մէջ
գտնուած երկիրներուն համար օտմանեան թղ-
թատարութիւնը չընդունիր աւանդ [Է՛Լ-Է՛Լ],
ոչ ալ մանուշ-բոսդ:

Թուրքիոյ ներքին թղթատարութեան մէջ ըն-
դունուած է դրամի եւ արժէքաւոր նիւթերու

փոխադրումինը աւանդի ձեւին տակ, Այս պարագային Թղթատարական վարչութիւնը կը ստանայ Թանկագին նիւթերու համար արժէքին համաձայն սակագին մը, իսկ հասարակ նիւթերու համար ծանրութեան չափով սակագին մը, Այս սակագինը հինգ աստիճան է, հետադրութեան հինգ շրջանակներու համաձայն՝ որոնք հետեւեալներն են.

Ա. Շրջանակ. — Կ. Պոլիս եւ շրջականները. կը վճարուի արժէքաւոր նիւթերու համար, 1էն 1000 դրուշի՝ $2\frac{1}{2}$, 1000էն 2000՝ 5 դրուշ, եւ ամէն հազար դրուշի $2\frac{1}{2}$ դրուշ, Ծանրութիւն ունեցող նիւթերու համար 1էն 500 կրամի՝ $2\frac{1}{2}$, եւ 501էն 1000 կրամի 5, եւ ամէն 500 կրամի $2\frac{1}{2}$ դրուշ:

Բ. Շրջանակ. — Պրուսա, Դասթէմունի, Այտըն, Ատանա, Ճէպէլի-Լիպնան, Հալէպ, Գոնիա, Շքոտրա, Կարմիր Ծովի եզերքներ, Պէնկազի, Պիլա, Արշիպեղագոսի կղզիներ, Այս վայրերը կը փոխադրուին արժէքաւոր նիւթեր. 1էն 250 դրուշ՝ $2\frac{1}{2}$, 251էն 500՝ 3, 501էն 1000՝ 7 դր. ասկէ վեր հազարներու համար իւրաքանչիւրին վրայ կ'աւելնայ $3\frac{1}{2}$ դրուշ, Ծանրութիւն ունեցող նիւթեր. 1է 100 կրամ՝ $2\frac{1}{2}$, 101էն 250 կրամ՝ 3, 251էն 500՝ 4, եւ 501էն 1000 կրամ՝

7 դրուշի եւ իւրաքանչիւր 500 կրամի՝ $3\frac{1}{2}$ դր. յաւելում:

Գ. Շրջանակ. — Դամասկոս, Էրզրում, Հիճազ Լնգարէ, Սըվազ, Գոսօվա, Մանասըր, Եէմէն, Տիարպէքիր, Խարբերդ, Արժէք. 1էն 250 դրուշ՝ 3, 251էն 500՝ 4, 501էն 1000՝ 6 դրուշի եւ իւրաքանչիւր 1000ի վրայ 5 դրուշի յաւելում, Ծանրութիւն. 1էն 100 կրամ՝ 3, 101էն 250 կրամ՝ 4, 251էն 500՝ 6, 501էն 1000՝ 10 դրուշի, եւ իւրաքանչիւր 500ի վրայ 5 դրուշի յաւելում:

Դ. Շրջանակ. — Վան, Պիժլիս, Մուսուլ, Արժէք. 1էն 250 դրուշ՝ $3\frac{1}{2}$, 250էն 500՝ 5, 501էն 1000՝ 8 դրուշի եւ իւրաքանչիւր 1000ի վրայ $6\frac{1}{2}$ դրուշի յաւելում, Ծանրութիւն. 1էն 100 կրամ՝ 3, 101էն 250՝ 5, 251էն 500՝ 8, 501էն 1000՝ 13 դրուշի, եւ իւրաքանչիւր 500 կրամի վրայ $6\frac{1}{2}$ դրուշ յաւելում:

Ե. Շրջանակ. — Պաղտատ, Պասրա, Արժէք. 1էն 250 կրամ՝ 4, 251էն 500՝ 6, 501էն 1000՝ 10 դրուշի, եւ իւրաքանչիւր 1000ի վրայ 8 դրուշի յաւելում, Ծանրութիւն. 1էն 100 կրամ՝ 4, 101էն 250՝ 6, 251էն 500՝ 10, 501էն 1000՝ 16 դրուշի, եւ իւրաքանչիւր 500ի վրայ 8 դր. յաւելում, Ծովեզերեայ քաղաքները 1000ին 2

ներքին հեռագիրներուն համար բուրքերէնէ և ֆրանսերէնէ զատ կարելի է նաև հեռագրել լատին տառերով և արաբերէն, պարսկերէն, հայերէն, յունարէն, սերպերէն, ռումաներէն, պուլկարերէն, ռուսերէն, անգլիերէն, գերմաներէն, իտալերէն, սպաներէն, լատիներէն, և ուրիշ ծանօթ լեզուներու վերաբերեալ բառերով:

ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. — Հեռագրատուններուն յանձնուած հեռագիրները, բէ ներքին և բէ միջազգային, պէտք է ստորագրուած ըլլան. ներքին հեռագիրները իրենց ստորաբեամբ կը զարնուին, իսկ միջազգայինները կրնան առանց ստորագրութեան զարնուիլ եթէ ղրկողը այնպէս ուզէ:

ԿԱՐՃ ԿԱՄ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՍՏԵՆ. — Այն անձերը որոնք շատ հեռագիր կը ստանան՝ կրնան դիմել իրենց գտնուած քաղաքին հեռագրատան և անոր հետ համաձայնութեամբ որոշել կարճ կամ պայմանադրական*):

*) Օրինակի համար՝ Առաքել Մարգարեանի տեղ՝ Առմարգ, Մարտիրոս Յակոբեանի տեղ՝ Յակմար, և այլն:

հասցէ մը ասոր համար պէտք է վճարել 100 ֆրանք տարեկան, 50 ֆրանք վեցամսեայ կամ 25 ֆրանք եռամսեայ:

ՍՏԱՑԱԳԻՐ. — Եթէ ղրկողը ուզէ, հեռագրատան կողմէ՝ հեռագրին յանձնուած ըլլալը հաստատող ստացագիր կը տրուի. Այս ստացագրին համար 1 դրշ. կ'առնուի՝ եթէ ներքին հեռագիր է, և 25 սանթիմ՝ եթէ միջազգային հեռագիր է. Այս ստացագիրը ենթակայ է 10 փարայի սովորական դրոշմատուրքի:

ՀԵՌԱԳՐԻՆ ՅԱՆՁՆՈՒԹՅՈՒՆ. — Հեռագրատան ցրուիչները ստիպուած չեն հեռագիրը յանձնել բուն իսկ այն անձին ձեռքը, որուն ուղղուած է հեռագիրը. կրնան յանձնել զայն իրեն կամ իր տունը, ազգականներուն, ծառաներուն, և այլն, ստացագիր առնելով:

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ [urgent] ՀԵՌԱԳՐԻ. — Կարելի է ստիպողական հեռագիր մը զարնել բէ միջազգային և բէ ներքին, եռապատիկ գին վճարելով: Ասոր համար հեռագրին վրայ հասցէէն առաջ պէտք է գրել *Urgent* և այլն կամ urgent բառերը:

ներ. 20 քառէն վեր իւրաքանչիւր 10 քառի համար կ'առնուի 50 փարա:

ՆԵՐՔԻՆ ՍԱԿԱԳԻՆ. — Միեւնոյն նահանգին հեռագրական կայարաններուն միջև քաշուած հեռագրի մը իւրաքանչիւր քառին համար պէտք է վճարել 20 փարա 100 փարա յաւելուածական տուրքով:

Տարրեր նահանգներու հեռագրական կայաններուն միջև քաշուած հեռագրի մը իւրաքանչիւր քառին համար պէտք է վճարել 40 փարա, 5 դրուշ յաւելուածական տուրքով:

Այս սակագինը այն հեռագիրներուն համար է, որոնք չեն անցնիր *խաղաղ* ընկերութեան ներքին ընդծովեայ պարաններէն գալով անոնց որոնք այդ պարաններէն կ'անցնին, միեւնոյն նահանգին հեռագրական կայաններու միջև՝ քառեր 40 փարա է, 5 դրուշ յաւելուածական տուրքով, և տարրեր նահանգներու հեռագրական կայաններուն միջև՝ 70 փարա, $7\frac{1}{2}$ դրուշ յաւելուածական տուրքով:

Եւրոպական Թուրքիայէն և Ասիական Թուրքիայէն Արեւելեան Ռումելի քաշուած հեռագիրներուն, Մուսթաֆա փաշայի ճամ-

բով, կը վճարուի 60 փարա, առանց յաւելուածան տուրքի:

Կիպրոսի հետ փոխանակուած հեռագիրները ներքին սակագինն ենթակայ են երբ դրկուին Լաթաքիոյ ճամբով:

Հիճազի, Ղարս Թարապուլուսի և Եմէնի նահանգներուն միջև, և այդ նահանգներուն իւրաքանչիւրին ու Թուրքիոյ միւս նահանգներուն միջև փոխանակուած հեռագիրները ենթարկուած են միջազգային սակագինն:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱԿԱԳԻՆ. — Եւրոպական և Ասիական Թուրքիոյ քաղաքներէն միջազգային զանազան երկիրներ զարնուելիք հեռագիրները ունին մասնաւոր սակագին մը, իսկ Ամերիկայի զանազան կողմերը դրկուած հեռագիրներու սակագինները գտնելու համար հարկ է ունենալ քաղաքի/ու ցուցակներ, եւրոպական Թուրքիայէ Նիւ-Եօրք քաշուած հեռագրին գինն է, 1 ֆրանք 85 սանթիմ իւրաքանչիւր քառեր:

ՀՈԳԵՒՈՐ ԻՇԽԱՆԻԻԹԻԻՆՔ

ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Տ. Տ. ՄԿՐՏԻՉ Ա.

ԻՐԻՄԵԱՆ

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԲ

ԵՒ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ՊԱՏՐԻԱՐԲՈՒԹԻՒՆ Ս ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ

Տ. Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՐԱՋԱՆ

ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՎԵՀԱՊԵՏԵԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐԲ

ՊԱՏՐԻԱՐԲՈՒԹԻՒՆ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍՈՑ

Տ. ՄԱՂԱՔԻԱ

Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՕՐՄԱՆԵԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐԲ

ԵՒ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Գրիգորիս Արևել. Յովնաննէսեան Ա. Ասնպօ.
Մելիսեդեկ » Մուրաշեանց
Վահրամ Եղիսկ. Մանկունի Բ. Ասեմապեա
Գաբրիէլ » Ճէվահիրեան
Գէորգ » Իւրիւնեան
Եղիշէ » Դուրեան Ա. Ասեմապիւր
Յովսէփ » Այվազեան Բ. Ասեմապիւր
Գաբրիէլ Ա. Քննյ. Խաննեան

Խաչատուր Ա. Բհնյ.	Տէր-Գաբրիէլեան (Կէճէ)
Կարապետ	» Սեբեան
Կարապետ	» Սանսալնեան
Յովհաննէս	» Շահպաղեան

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Յարութիւն Փառա	Տասեան Ա. Ասեմապետ
Սեփան	» Ասլանեան Բ. Ասեմապետ
Գաբրիէլ Էճէնի	Նորասունկեան
Գրիգոր	» Խրսրեան
Էլիաս	» Չայեան Ա. Ասեմապետ
Տիգրան	» Եուսուժեան
Չարեհ	» Տիպլեր
Գրիգոր	» Գարակէօղեան
Սենեֆերիմ	» Մանուկեան
Միհրան	» Սեբեան Բ. Ասեմապետ
Կարապետ	» Գափամանեան
Մկրտիչ	» Ասասեան
Սեպուհ	» Տէմիրնիպալեան
Տիգրան	» Տէր-Ներսէսեան

ՀՈՌՎՄԷԱԿԱՆ ՀԱՅ ՀԱՍՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տ. ՊՕՂՈՍ ՊԵՏՐՈՍ ԺԱ.

ԷՄՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՊԱՏՐԻԱՐԺ

ՏԱՆՆԵ ԿԻՒԼԻՒՈՅ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կ. ՊԱՏՐԻԱՐԺ, Դաճերկ

Ա Ն Դ Ա Մ Ք

Սահակ	ԾՎ. Զիզմէնեան
Պօղոս	Գեհ. Գազրիկեան
Հ. Գրիգորիս	ԾՎ. Մերհաննեան
Յովսէփ	» Ռոֆոսեան
Սեփան	» Արիկեան
Արսէն	» Եուսուժեան
Հ. Եղիա	Վրդ. Գիլնեան
Յովսէփ	» Արիկեան
Բառնաբա	» Սամաննեան
Կոմիսաս	» Իսկէնսէրեան Ասնդպ.

ՎԱՐՁԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կ. ՊԱՏՐԻԱՐԺ, Գահերեց

Ա Ն Դ Ա Մ Ք

Պօղոս	Գեր. Գազրիկեան
Նիկողոս	Վրդ. Պաբեան
Անտոն	Էժէնսի Ազնաւոր
Գրիգոր	» Ոսկեան
Կոմիսաս	» Բէմէզեան
Մանուէլ	» Շաբեան
Մինրան	» Երազեան
Յովհաննէս	» Գարաշեան
Սահակ	» Զիբօշեան
Վ. Իշէն	» Գասապեան
Օհան	» Փիլիպպոսեան
Կոմիսաս	Վրդ. Իսկէնտէրեան Ասենդպ.

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ԹՈՒՐԲԻՈՑ

ՎՍԵՄ Ա. ՅԱԿՈԲ ԷՅ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԱԶԳԱՊԵՏ ԸՆԴՀ. ԲՈՂՈՔԱԿԱՆԱՅ ԹՈՒՐԲԻՈՑ

Կարապետ Էժ.	Սենեքերիմեան
	Քարսուղար քղապետեանց
Գաբրիէլ Էժ.	Միմասեան
	Քարսուղար արձանագրութեանց
Առաքել Էժ.	Կեօղի պէտլիքեան
	Գործակաւար

ԱՌԺԱՄԱՆԱԿԵԱՅ ՎԱՐՁԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Պատ. Աւետիս	Ասասուրեան
Բրոժ. Յակոբոս Էժ.	Ճէնիզեան
Պատ. Ստեփան	Զորիկեան
Արեակ Էժ.	Շմաւոնեան
Յովհաննէս »	Միմասեան
Կարապետ »	Սենեքերիմեան

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՀՈԳԵԻՈՐ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ ԲԻԻԹԱՆԻՈՅ

ՎԵՐ. Ա. Կ. ԱՍԱՏՈՒՔԱՆ, ՆԱԽԱԳԱՆ

» ՊԵՏԻԿԱՆ, ՔԱՐՏՈՂԱՐ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻԻՆ

ՎԵՐ. Ք. ԵԱՊՈՒԿԵԱՆ, ՆԱԽԱԳԱՆ

» Ս. ՊԱԿԱՍԻՆԵԱՆ, ՔԱՐՏՈՂԱՐ

ԽԱՐԱԲԵՐԴԻ ՄԻՈՒԹԻԻՆ

ՎԵՐ. Ա. ԱՆԳՐԷԱՆԵԱՆ, ՆԱԽԱԳԱՆ

» Ա. ԹՕՓԱՂԵԱՆ, ՔԱՐՏՈՂԱՐ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՄԻՈՒԹԻԻՆ

ՎԵՐ. Ս. ԹԷՐԳԻՆԵԱՆ, ՆԱԽԱԳԱՆ

ՊՐԵՆ. Հ. ԱՇԵՐԵԱՆ, ՔԱՐՏՈՂԱՐ

Ծանօթութիւնք և վիճակագրական տեղեկութիւնք փակուած են՝ 1 Օգոստոս 1901 .

ՅԱՌԵԼՈՒԱԾ

ՆԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՑՈՅՑԻ

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ

1902

Գ. ՊԱՆՏՈՒՆԵԱՆ

Անգլիացի Լօրտ մը Իրլանտայէն
Անգլիա պիտի երթար. նաւէն վեր
ելած ատեն, սանդուխը կոտորեցաւ
եւ ինք նաւակն իյնալով սրունք կոտ-
րեցաւ: Լաւ եղաւ, ըսաւ նա: ա-
մէն բան իմ օգտիս համար է: Բա-
րեկամներն հարցուցին թէ ի՞նչպէս
կրնայ այնպէս խորհիլ, քանի որ ոչ
թէ սրունք ջախջախեցաւ, հապա
նաւեւ կարեւոր ճանապարհօրդութենէ
մը ետ մնալ պարտաւորեցաւ: Նա-
խախնամութիւն մեզմէ լաւ գիտէ,
ըսաւ Լօրտը. ստոյգ եմ որ իմ բար-
ւոյս համար եղաւ այս: Լօրտը տուն
տարուեցաւ. նաւը ճամբայ ելաւ.
բայց ալեկոծութեան մը բռնուելով
ընկղմեցաւ. միայն մէկ նաւաստի ա-
զատեցաւ:

Ճանապարհորդ մը անտառէն անց-
նելու վրայ էր, երբ յանկարծ հիւան-
դացաւ եւ պարտաւորեցաւ մերձակայ
խրճիթը մտնել եւ հոն կենալ, թէեւ
ցաւ զգաց որ գործը ետ մնաց, սա-
կայն չէր տարակուսեր որ Աստուած
իմաստուն նպատակ մ'ունէր այս յան-
կարծական հիւանդութիւն խրկելով:

Երեկոյ եղաւ, արեւը մար մտնե-
լու վրայ էր, երբ ծերուկ մուրացիկ
մը խրճիթին դուռը զարնելով ողոր-
մութիւն մը կը խնդրէր հիւանդէն:
Երբ դրամը ստացաւ ծերուկն, ըսաւ.
Ո՛հ, ի՞նչ բախտաւոր էք դուք, որ
հիւանդանալով անտառէն անցնելէ ար-
դիւրեցաք. խումբ մը զինեալ աւա-
զակներ պիտի սպաննէին եւ յետոյ
կողոպտէին ձեզ:

Առանց մեր Հօր հրամանին ճնճ-
ղուկ մը ծառէն եւ մազ մը մեր գլխէն
չխնար:

Մարիա Թէրէզա կայսրուհին ի-
րեն շիրիմը պատրաստած էր եւ շատ
անգամ հոն կ'առանձնանար, Հնա՛ր

է հպարտանալ, կ'ըսէր նա իր զաւա-
կաց, միշտ աչաց առջին բռնելով այս
վայր, որ պիտի ըլլայ կայսրերուն
վերջին բնակարան: Այո՛, միշտ աչաց
առջին թող մնայ գերեզմանդ:

Գաղղիացի զինուոր մը իր ընկե-
րին հետ հրաման ստացաւ հրետա-
նիին պէսք եղած գունտերը տանիլ.
գունտը ձողի մ'անցուցած ուսերնուն
վրայ տարած միջոցին թշնամիին բեր-
դէն արձակուած գունտ մը զինուորին
աջ բազուկը ջախջախեց, որ մասնէ
մը կախուած մնաց: Փոխանակ չուա-
րելու եւ ինքզինք կորսնցունելու,
զինուորը վար դրաւ գունտը, եւ ըն-
կերէն դանակ մ'ուզելով կտրեց բաժ-
նեց ջախջախեալ թեւը մարմինէն եւ
ապա նորէն ձողը ուսին գնելով իր
պարտականութիւն կատարեց, եւ ան-
կէ յետոյ գարմանել տուաւ թեւը: —
Կենաց փոթորիկներուն մէջ երանի
անոր որ չչուարիր:

Կին մը կատաղի չունէ մը խած-

ուեցաւ . փոխանակ բժիշկին դիմելու
գնաց կօշկակարի մը . սա անոր նա-
խա մը տուաւ պատուիրելով որ կա-
րագ հացով ուտէ : Անցաւ 18 ամիս-
ներ , առանց կատաղութեան նշան
երեւնալու . թոյնը սակայն ումանց
վրայ չուտ իսկ այլոց վրայ ուշ կազ-
դէ : Օր մ'ալ յանկարծ կինը կատա-
ղութեան նշաններ ցոյց տուաւ , եւ
մեռաւ ահռելի ցաւերով :

—

Հայր մը միակ որդի մ'ունէր , որ
գեռ նոր սկսած էր թոքախտի նշան-
ներ ցոյց տալ . կրնար բուժուիլ եթէ
ճարտար բժիշկի մը դիմում ըլլար :
Հայրը սակայն դիմեց խաբերայի մը .
չարլաթանի մը , որ տուաւ սաստիկ
լուծող եւ փսխեցնող դեղ մը : Որդին
կերաւ այս դեղ , եւ փսխեցուցիչն
այնպէս սաստիկ ներգործեց որ ար-
դէն տկարացած թոքեր պատռելով
բոլոր արիւն դուրս ժայթքեցուցին .
քանի մը ժամէն տղան մեռաւ :

—

Մի գիւղացի կին երկար ատեն

հիւանդ էր . ոչ մի դեղ օգուտ ըրաւ
իրեն : Նազար է առած , աչքի է ե-
կած ըսին , եւ դիմեցին վհուկին : Սա
եկաւ եւ հիւանդին հետ այրը , փե-
սան եւ աղջկանց մին սենեակ մը
մտցուց : Նախ գոցեց դուռ եւ ապա
բոլոր ծակերն , որպէս զի սատանան
ներս գալով գործողութիւն չխան-
գարէ : Ապա կրակարանին մէջ ամուխ
դրաւ ու վրան նզի մը սիրտ որ նոր
գամերով ծակուած էր : Սենեակին
դուռն այլ եւս չբացուելով մարդիկ
կասկածի ենթարկուեցան , քանի մը
օրէն դարբին մը բացաւ դուռ , բայց
ի՛նչ տեսարան , գարշելի հոտ մը դուրս
խուժեց սենեակէն . եւ ի՛նչ սարսափ ,
երբ տեսան որ սենեակը գտնուող հինգ
անձինք գարշելի հոտէն եւ ամուխին
կազէն հեղձաշունչ եղած գետինը
փռուած էին :

— Ժամ է արդ հեռանալ ամէն տե-
սակ անապաշտ մոլորութիւններէ , մա-
նաւանդ ջանալ գեղջուկ եւ գիւրա-
հաւան տարրն ի բարին , ի լոյս ա-
ռաջնորդել , վարժարանաց մէջ լուրջ

դաստիարակութեամբ եւ եկեղեցւոյ
բէմէն ազգու քարոզութեամբ, հար-
ուածելով անապաշտութիւն բոլոր իր
տեսակներով:

Թոքախտաւոր մի կին այսպիսի
վնուկի մը զոհ գնաց, սա հիւանդին
բոլոր մագերը կտրել տալով այրեց եւ
մոխիրը կաթի մէջ դնելով խմցուց
կնոջը: Կինը խենդեցաւ եւ հիւան-
դանոց բերուեցաւ, ուր մնաւ 8 շա-
բաթէն:

Այս անխիղճ վնուկ դրամ չորթե-
լու համար իր յաճախորդներուն կը
պատմէր թէ անոնք որ իրեն դրամ
չեն վճարած շատ ուրիշ հիւանդու-
թիւններ ունեցած են. ի վերջոյ սա-
կայն կառավարութիւն բանտարկեց
զնա, որով պարզուկ ժողովուրդ ա-
զատեցաւ անոր կեղեքումներէն:

Այեկոծեալ Միջերկրականին վրայ
նաւ մը աստ անդ կը տատանէր. նա-
ւաստիկին մին յանկարծ ծովն ինկաւ:
Երկուսնին ձուկը բացաւ իր բերան եւ

կուլ տուաւ նաւաստին: Նաւակներ
իջեցուցին ազատելու համար անյայ-
տացած նաւաստին. բայց ի գուր:
Նաւակեա հրամայեց թնթանօթ մը
արձակել գազանին վրայ. հրաման
ի գործ դրուեցաւ, ձուկը բերնէն
դուրս նետեց նաւաստին, որ նա-
ւակն աւնուեցաւ քիչ մը վնաս-
ուած:

Պճնասէրն՝ կ'ըսէ, ոսկին ցոյց տա-
լու եմ, ագահը՝ ոսկին պէտք է պա-
հեմ, շռայլը՝ ոսկին պէտք է մօխեմ,
վաշխառուն՝ ոսկին պէտք է շահու
տամ, խաղաղողն՝ ոսկին պէտք է
կորսնցնեմ, իմաստունը սակայն կ'ըսէ,
ոսկին պէտք է օգտակար կերպով
գործածեմ, եւ էն օգտակար, շահա-
ւոր եւ տոկոսաբեր կերպն է ոսկին
բարեգործութեան համար գործածել:

Հարուստ իշխան մը խեղկատակ
մ'ունէր զոր անխելք, յիմար կը կո-
չէր. ասոր տուած էր զարդարուն մի
գաւազան, պայմանաւ որ պահէ զայն,

մինչ գտնուի իրմէ աւելի մի ուրիշ անխելք, յիմար :

Անցաւ մի երկու տարի եւ իշխանը հիւանդացաւ : Խեղկատակը իր տերոջ անկողնոյն քով փութաց եւ սկսաւ արտասուել :

Տէրը ըսաւ . բարեկամս , ահա ես ուրիշ մի աշխարհ կերթամ :

Ե՞րբ պիտի վերադառնաս , ամիսէ՞ մը , հարցուց մեր անխելք , յիմար կոչուած մարդուկը :

Ո՛չ , ըսաւ մահամերձը :

Մէկ տարիէն , չարունակեց հարցաքննել խեղկատակը :

Ո՛չ , պատասխանեց իշխանը :

Է՛ ուրեմն քանի՞ տարիէն պիտի վերադառնայ իմ տէրս , ըսաւ մարդուկը յուզմամբ :

Ո՛հ , այլ եւս բնաւ վերադառնալիք չունիմ , պատասխանեց իշխանը , խեղդուկ մի ձայնով :

Բնա՞ւ , բնա՞ւ , կրկնեց յիմար մարդուկը , այլ եւս չի՞ պիտի վերադառնայ իմ տէրս այն աշխարհէն : Է՛հ , ի՞նչ նախապատրաստութիւն ը-

րած ես ուրեմն :

Ոչինչ , ոչինչ , գոչեց իշխանը :

Ոչի՛նչ : ոչի՛նչ , կրկնեց յիմարը . ուրիշ աշխարհ մը կերթաս , հոն յաւիտեան կենալու համար , այլ եւս չվերադառնալու պայմանաւ , եւ բնաւ նախապատրաստութիւն չես ըրա՞ծ . ա՛ռ , շո՛ւտ , ա՛ռ այս գաւազան , եւ պահէ զայն , քանզի դու ինձմէ չատ աւելի մեծ յիմար մը , անխելք մ'ես եղեր : Զայս ըսելով յանձնեց ծաղկեայ գաւազանը իշխանին :

Ս. Կասիանոս երկնից դռնէն ներս կը մտնէ :

Ի՞նչ տեսար երկրի վրայ կը հարցնէ ասոր Յիսուս :

Տեսայ մի գիւղացի , կ'ըսէ Սուրբը , որ կառքովն միասին ճահիճին մէջ զլորեցաւ :

Է՛ , ի՞նչ ըրիր , օգնեցի՞ր անոր կը հարցնէ Յիսուս :

Ո՛չ , կ'ըսէ սուրբը :

Ինչո՞ւ , կը հարցնէ Տէրը :

Որովհետեւ առ Քեզ գալու հա-

մար ճամբայ էի ելած , եւ վախցայ
որ ճերմակ հանդերձներս չաղատեմ :

Պահ մը յետոյ Ս. Նիկողոս ներս
կը մտնէ , ոտքէն ցզլուխ ցեխոտ ու
աղմոտ :

Ատ ի՛նչ է Նիկողոս , կը հարցնէ
Յիսուս , հանդերձներդ ինչո՞ւ ատանի
աղտոտած են :

Տէր , կ'ըսէ Նիկողոս , ճամբուն
վրայ գիւղացի մը տեսայ , որ սայ-
լովիւ ի միասին տիղմին մէջ էր ըն-
կըղմած , մտայ ցեխին մէջ եւ աղա-
տեցի մարդն ու սայլը :

Ապրի՛ս , բարի եւ հաւատարիմ ծա-
ռայ կը գոչէ Յիսուս , ժպտուն դէմ-
քով , դու աւելի լաւ հասկցար քու
կոչում ու պարտաւորութիւն , քան
կատիանոս , ուստի մտիր քու Տէրոջ
ուրախութեան մէջ :

Օր մը Կորուսի — «տիէմ բէռտի-
տի» , լատիներէն — կը գոչէր Վէս-
բատիանոս կայսրը Հռովմայ , երբ երե-
կոյին անցուցած օրուան վրայ քըն-
նական ակնարկ մ'ըրած ատեն , տես-

ներ որ այն օր անցուցած էր , առանց
բարիք մ'ըրած ըլլալու :

Նիակարայի ջրվէժին մօտ կը գըա-
նուի ճերմակ գլուխ արծիւը , ասոնց-
մէ մին սառին վրայ վայրի բաթեր
կերած ատեն այնքան մոռցաւ իր
անձ , որ իր թաթեր սառոցին վրայ
սառելով սառոցին փական եւ ո՛րքան
որ իր աճագին թեւերը զարկաւ որ
աղաթի եւ վեր ելլէ , անկարելի ե-
ղաւ , մնաց հոն գամուած ու կորաւ :
Ղուկ. ԻՍ. 34 համարի լաւ բացատ-
րութիւն մ'է այս :

Փոքրիկ աղայ մը երկու մօրա-
քոյր ունէր , մին Մարթա եւ միւսն
Յսթեր կոչուած : Երբ հարցուեցաւ
թէ անոնց զո՞րն աւելի կը սիրէ .
աղան ըսաւ թէ Մարթա մօրաքոյրը
միւսէն աւելի կը սիրէ , որովհետեւ ,
չարունակեց փոքրիկը , Յսթեր մօ-
րաքոյրը կարկանդակներն ու անուշե-
ղէններն բարձր դարակներու վրայ կը
դնէ , որոնց ինք չէ կարող հասնիլ ,

մինչ Մարթա զանոնք ցած ու իրեն
գիւրամատչելի տեղեր կը դնէ :

Ուսուցիչք եւ քարոզիչք իրենց
աւանդած մտաւոր եւ հոգեւոր սը-
նունդ հանրութեան գիւրամատչելի ,
հասկնալի , ըմբռնելի ընելով անոնց
սէրը կը շահին :

—

Երկար տարիներ ապարդիւն պաշ-
տօնավարութենէ մը յուսահատ քա-
րոզիչ մը ժայռի մը շուքին տակ նըս-
տող ծերունիի մը հանդիպելով , մարդ-
կանց սրտի կարծրութեան վրայ գան-
դափել սկսաւ :

Տե՛ս այս ժայռ ըսաւ ծերունին ,
տե՛ս այս ամենակարծր ժայռ , ծակ ,
ծակ է եղած . չէ՛ որ վերէն թափւող
անձրեւի կակուղ կաթիլներ շարունակ
ասոր վրայ իյնալով այս ծակեր յա-
ռաջ են բերած : Ապա ձեռքը յուսա-
հատեալ քարոզչին ուսին վրայ դնե-
լով ըսաւ , շարունակէ կենաց բանին
քարոզութեան եւ հաւատա՛ որ միեւ-
նոյն արդիւնք պիտի տեսնես ապա-
ռածի նման սրտերու վրայ :

Մինչ օրիորդին անչնչացեալ մար-
մին գերեզման իջեցնելով հողով կը
ծածկէին , նորա վարժուհին արտաս-
ուայ հեղեղներ կը թափէր : Քարո-
զիչը պատճառն հասկնալ ուզեց այս
տարօրինակ յուզման : Ա՛խ , ըսաւ
վարժուհին , ո՛րքան մտադրած էի
հանգուցեալին հետ խօսիլ իր հոգւոյն
նկատմամբ , բայց միշտ յետաձգեցի ,
եւ այժմ կորաւ ամէն պատեհութիւն :
Գուցէ դուք կատարեցիք այս կենսա-
կան պարտաւորութիւն , հարցուց
վարժուհին քահանային , եկեղեցա-
կանը խոնարհեցուց գլուխը եւ խոս-
տովանեցաւ թէ ինք եւս մտադրած
էր այնպէս ընել բայց չէր կատարած :
Ուստի իրեն համար ալ ամէն պատե-
հութիւն կորած էր : Ծնողաց երթանք
ըսին երկու անմխիթար պարտազանց-
ներ , գուցէ անոնք այս ծանրակշիռ
պարտականութիւն կատարած ըլլան :
Գացին : Լալազին խոստովանեցան
ծնողք թէ իրենց դստեր վերջին
ծննդեան օրն մտադրած էին անոր
հոգւոյն նկատմամբ խօսիլ իր հետ

բայց յետաձգեցին եւ նա մեռաւ եւ Աստուծոյ առջեւ կ'ամբաստանէ իր ծնողք , հովիւ եւ ուսուցիչ :

Կեանք չունեցող եկեղեցին նման է այն նաւուն , որ սառուցեալ ծովուն մէջ հեռուանց նշմարուելով քանի մը անգամ նշան տրուեցաւ , սակայն առանց ո՛ր եւ է չարժու՛մ տեսնուելու : Նաւակներ իջեցնելով դացին նաւուն վրայ , ձայն չկար . իջան վար , մտան սենեակներ , եւ ահա նաւապետ գտան որ բաց գրքի մ'առջեւ նստած էր , արմուկը սեղանին վրայ եւ գլուխը ձեռքին յենած — սառած . մօտեցան , չարժեցին , սակայն նա անշարժ կը պահէր իր դիրք : Ննջարանները դացին ուր նաւաստիք պառկած էին , բոլորն ալ սառած , սառած իրենց բնական դիրքին մէջ , եւ անհնար եղաւ զանոնք սթափեցնել :

Գերմանիոյ հասարակաց կրթութեան նախարարը օր-մը գեղի զըպ-րոցն այցելեց եւ յետ քննութեան

երկրագործի մը տղուն հարցուց թէ աղօթք կրնա՞յ ընել : Այո՛ , ըսաւ տղան , քաջութեամբ . է՛յ , աղօթք մ'ըրէ որ լսեմ , հրամայեց նախարարը :

Շատ լաւ , սա գլխարկս բռնէ , ըսաւ տղան , եւ գլխարկը նախարարին տալով երկիւղածութեամբ ծալլեց ձեռքերն եւ սրտառուչ աղօթք մ'ըրաւ , որոյ ամբողջ տեւողութեան նախարարը ձեռքը պահեց տղուն գրկարկը :

Ֆրանգո-Գերման պատերազմին ատեն , 1871ին գերման զինուորք բնաւ չէին ըսեր «պիտի յաղթենք» այլ «պարտքերնիս պիտի կատարենք» կըսէին . պարտուց եւ ոչ թէ փառաց զգացում էր որ կը զօրացնէր զիրենք եւ դիւցադնական քաջութեան կառաջնորդէր զանոնք , Քրիստոնեան ասանկ պէտք է խորհի : Ասիկա ըրաւ զոր ինչ կրնար , ըսաւ Յիսուս զինք իւզով օժող մեղաւոր կնոջ համար :

Հինգ տեսակ նուէր կայ բարե-
գործական, թիթեղ է երբ առանց
նպատակին վրայ խորհելու կը տըր-
ուի, պղինձ է երբ շուրջը կը նայի
թէ զինք դիտող կա՞յ, երկաթ է երբ
կուտանք, քանդի ուրիշներ եւս կու-
տան, արծաթ է, երբ զթութեամբ
կուտանք, ոսկի է ձգուած նուէր,
եթէ տասը բարա իսկ ըլլայ, երբ նա
կուտանք ի սէր Յիսուսի :

Պրահմին մը ըսաւ միաօնարի մը,
եթէ դուք ձեր գրքին նման բարի
եղած ըլլայիք. Հնդկաստան հինգ
տարուան մէջ քրիստոնեայ եղած
կ'ըլլար :

Մեծն Աղէքսանդրի ներկայութեան
զոհ մատուցուած պահուն, զինուորի
մը ձեռաց վրայ կրակ ինկաւ. սա,
առանց չարժեղու, ճիշ կամ աղաղակ
արձակելու, թողուց որ կրակն իր
ձեռք այրէ, Երբ պատճառն հարցու-
ցին ըսաւ, ի՞նչպէս հնար է Աղէք-
սանդրի ներկայութեան ձայն հանել

եւ չփոթութիւն յարուցանել :
Եկեղեցիին մէջ, մանաւանդ կա-
նայք, ո՞րքան չփոթութիւն կը յա-
րուցանեն, Աստուծոյ ներկայութեան
առջին :

Այլ օրինակ վերոյիշեալին. երբ
Հռովմայեցիք Երուսաղէմ առնելէ յե-
տոյ տաճարը մտան, քահանայք սո-
վորական զոհեր կը մատուցանէին.
սակայն անշարժ կեցան իրենց պաշ-
տօնին գլուխ եւ զինուորք անոնց
արիւն խառնեցին իրենց մատուցած
զոհերուն արեան հետ. — Երկիւղա-
ծութեամբ Տէրոջ մօտենալ եւ դողա-
լով Անոր ծառայել :

Անկրօն մը Աւետարանի սա խօսք
կը ծաղրէր. «Դու իմ մէջ եւ ես քու
մէջ» Յովհ. 17. 21. տուն կը մտնեմ,
կ'ըսէր, բայց տուն իմ մէջ չմտնէր,
ձեռքս գրպանս կը դնեմ, բայց զըր-
պան ձեռքիս մէջ չմտնէր :

Իրա՞ւ, ըսաւ խափշիկ քրիստոնե-
այ մը, անկրօնն ընդմիջելով, բեր

երկաթ մը , դիր կրակին մէջ եւ տես
թէ ինչպէս երկաթ հուրին մէջ կը
մտնէ եւ հուր երկաթին մէջ :

Աղքատ մի կին կը տառապէր յե-
տին չքաւորութեան մէջ . բարի մի
անձ կերթայ օգնել անոր , դուռ կը
զարնէ կրկին եւ կրկին , բայց կինը
չբանար : Օր մը բարերար անձը կը
պատահի սոյն կնոջ , եւ կը հարցունէ
թէ ինչո՞ւ դուռը չբացաւ : Կարծեցի
թէ տանտէրս է եկած , կ'ըսէ կինը ,
ու կը պահանջէ պարտքիս վճարում :

Աստուած ալ մեր սրտին դրան
կրկին ու կրկին կը զարնէ միայն մեզ
օրհնելու համար . չենք բանար , խոր-
հելով թէ գատաստան պիտի տեսնէ
մեր հետ եւ կը զրկուինք օրհնու-
թենէ :

Չէքիյէ վէ ագիլէ պիր գատըն
քէնտինին պէքրի զէվճինին իսլահը
անվալընը մուճիպ օլան եէնի վէ միւ-
էսսիր պիր իլամ պուլմուշ տըր Մէր-
գոււմէ վէ չօճուգլարը սէրիսօշ օլտըլը

զէման անըն կիրտիյի մէքրուհ հէյէ-
թէ փէք տլա վազըֆ իտիլէր : Գարը
քէնտի գօճասընըն օլ հալտէ իքէն
սիմասընըն նէ գատար ֆէնա կէօ .
բիւնտիւյիւնէ տաիր փէք նագիս պիր
թէսավվուրը պուլոււնտըղը զանընա
զահիպ օլտըղընտան , անա քէնտի-
նին օլ հէյէթինի կէօսթէրմէյէ գա-
րար վէրտի : Մէրգոււմ եինէ սէրիսօշ
հալտէ էվէ կէլիպ տէ ույգույա տալ-
տըղընտա գարըսը պիր ֆօթօղրաֆճը
չալըրթտը , վէ գօճասը սանտալիէ-
նին իւզէրինտէ օթուրըր իքէն անըն
ֆօթօղրաֆընը չէքտիրտի : Ֆօթօ-
ղրաֆճը քէնտի իչինի ալա սուրէթ-
տէ իճրա էսիպ չէքտիյի ֆօթօղրաֆը
իքմալ էյլէտիքտէն սօնրա պրազըպ
խանէսինէ կիթտի : Սապահայըն զէվ-
ճէսի իչպու չէքիլմիշ օլան ֆօթօ-
ղրաֆը անըն գահվէ ալթը ֆինճանը-
նըն իւզէրինէ գօտու : Մէրգոււմըն օ
վազթ ազլը պաշընտա օլտըղընտան ,
մէզքիւր ֆօթօղրաֆ անտէ պօր հիսս
ինէֆրէթ հասըլ էյլէտի : Անա պիի
կէօնէ իզահաթտա պուլոււնմաղա հա-

ճէթ օլմատըղը կիպի , անը ճէրհ ու
թէքզիպ էթմէյէ պիր ֆիւրսաթ տա-
խի եօգ իտի : Բէսմ թըպգը թըպգը-
սընա քէնտիսինի կէօսթէրիօր իտի .
տէլիլ իրատընա պիր մահալ եօգ ի-
տի : Էտիլէճէք անճագ պիր շէյ վար
իտի , վէ օ իշրէթտէն պիւս պիւթիւն
վազ կէչմէք իտի : Մէրգուլ իշրէթ-
տէն վազ կէչմէյէ գարար վէոիպ ,
իշպու գարարընը մէվգը ի իճրայա
տախի վազ էյլէտի :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ

ՇՆՈՂԱՅ ԲԱԺԻՆ

1. Կուղե՞ս որ զաւակդ առողջ
ըլլայ—ամէն տեսակ դեղ հեռացուր
անկէ ըստ կարելոյն եւ ո՛րքան որ
հնար է : Դեղ տրուելու չէ ըսել չենք

ուղեր , այլ ամէն թեթեւ ցաւի հա-
մար իսկոյն դեղ տալ գէշ եւ վնաս-
ակար սովորութիւն է :

2. Փոքրիկ տղայոց կազմու-
թիւն փափուկ ըլլալով անոնք դե-
ղերէ շուտ կը վնասուին . մանաւանդ
որ ծնողք դեղին ազդեցութիւն եւ
հիւանդութեան բնութիւն լաւ չգիտ-
նալով չափազանց կերպով կը գոր-
ծածեն դեղերը :

3. Զափահասի մը օգտակար ե-
ղող դեղ եթէ նոյն քանակութեամբ
տղայոց տրուի , թերեւս մեռցնէ տը-
ղան : 50 քաշ կշռող մարդու մը եւ
հազիւ 3 քաշ եղող տղու մէջտեղ
լեռան չափ տարբերութիւն կայ :

4. Երբ տղատ հիւանդ է , բժիշկ
կանչելու ես . ոմանք ծախքէ վախ-
նալով այս մասին անհոգ զանցառու-
թիւն կընեն , եւ կը թողուն որ զա-
ւակը մեռնի , կամ հիւանդոտ , ախ-
տաւոր եւ ցաւազար ըլլան . այս
մեղք , ոճիր է :

5. Տգիտութիւնը չատ յիմարու-
թիւններ գործել կուտայ . ոմանք

սովոր են տարին անգամ մը իրր քաչ մը արիւն հանել տալ երակներէն իւրեւ թէ ապականեալ արիւն դուրս ելլելով, հիւանդ չեն ըլլար, ասով սակայն մարմին կը տկարանայ եւ օգուտի տեղ մեծ վնաս կրլայ :

6. Ումանք ալ առողջութիւն պահելու համար սովոր են ատեն ատեն մաքրողական դեղեր առնել . աս ալ սխալ եւ վնասակար է . ան որ չէ հիւանդ բնաւ դեղ առնելու չէ :

7. Այս կընմանի մեր հին վարժապետներուն ըրածին, որոնք շաբաթն մի անգամ աչակերտաց բոլորին գէշին եւ աղէկին, արժանիին եւ անարժանին լաւ ծեծ մը կը քաշէին, որպէսզի չարութիւն չընեն :

8. Այս սովորութիւնք յիմարական, անտեղի եւ վնասակար են, եւ շատ դժուար է ընդհանրութեան վրայ այնպէս ազդեցութիւն ընել որ հեռանան անոնցմէ :

9. Ասոնցմէ մէկն ալ մանկիկը որբանին մէջ կապել կաշկանդելն է .

այնպէս որ ոչ ոտք եւ ոչ թեւեր կարենայ շարժել, պարզ եզիպտական մօմեայ մը ձեւանալով : Այս բոլորովին հակառակ է բնութեան, որ մեր դաստիարակուհին է :

10. Դիտէ որ տղան, մանկիկը երբ ազատ է միշտ կը շարժէ թեւեր եւ ոտքեր, որով շարժումով նա կաճի, կը զօրանայ եւ առողջ կըլլայ :

11. Դիտէ գառնուկներն, ուլերըն, հորթերն ո՛րչափ կը խաղան, կը ցաթկեն, կը խայտան : Տեսած էք որ նորածին գառն, ուլն կամ հորթ սնտուկի մը մէջ փակեն, միայն բերան ազատ թողլով որ դիէ — կաթ ուտէ — է՛հ, մարդս ալ կենդանի մ'է, միայն թէ ասուն — խօսող . ուստի ինչո՞ւ զայն ուրիշ օրինաց ենթարկենք մեծնալու համար :

12. Դիտէ՛ որ երախան բնաւ չախորժիր այդ կապանքներէն, կը բողոքէ ուժգին, լալով եւ պօռալով եւ խեղճ մայր ժամերով պէտք է շարժէ օրբան եւ երգէ իր լալագին «օր.օր» որ երախան մոռնայ իր վիշ-

տեր , թմրի ; գինովնայ ու քնանայ :

13 Ասկէ զատ երախան չարու-
նակ միեւնոյն դիրքով — կրնակի վրայ
— պառկեցնելով գլխուն ձեւ կը փոխ-
ուի , գլխուն ետին տափակ կըլլայ .
նա այնպէս չէր , ծնած ատեն , դուն
փոխեցիր գլխոյ բարեձեւութիւն . Ա-
րարչին տուած ձեւին չհաւնեցա՞ր որ
այդպէս կընես :

14. Ոմանք ճակտին վրայէն ալ
կապ մը կանցունեն . ա՛ռ քեզի եր-
կու չարչարանք . ուղեղին մէկ մաս
մէկ կողմ եւ մեծագոյն մաս միւս
կողմ կը քաշէ այսպէս ընելով , քան-
զի աղուն գլուխ խիստ կակուղ է եւ
տրուած ձեւը կառնէ :

15. Այս չարչարանք կը տրուի
երախային քանզի մօր դիւրութիւն
է եւ աղան կապած ըլլալով ինք ա-
զատ կըլլայ իր գործին հետեւի :

16. Երախան ազատ ձգելով օր-
րանին մէջ , յայտնի է որ մայր ա-
ւելի լաթ լուալու պիտի ստիպուի ,
սակայն աղուն մաքրութիւն , գե-
ղեցկութիւն եւ առողջութիւն կը

վարձատրէ բոլոր աշխատանք :

17. Երախային գլխուն բարձը
չստ կակուղ փետուրէ ըլլայ , եւ ա-
մէն օր լաւ մը չարժէ , թոթուէ որ
կակուղ մնայ . զգուշացիր կարծր
բարձ գործածելէ :

18. Գլուխը մի կապեր , թող
ազատօրէն աստ եւ անդ չարժի ,
ըստ կամաց եւ հաճոյից , նաեւ թե-
ւերն ազատ թող , թող մը փաթթե-
լով միայն :

19. Կաթ տուած ատենդ հանէ
երախան օրրանէն , միշտ մէկ կողմէն
մի տար կաթ , այլ հաւասարապէս
երկու կողմէն ալ . ստինքներն ալ
փոփոխակի գործածէ :

20. Եթէ երախան օտքի վրայ
չստ կայեցնես ոսկորներն պիտի
ծռին , կոր ըլլան : Ծաւլաբ հագնողին
վրայ այս կորութիւն չնշմարուիր ,
բայց որովհետեւ Բաւթալանը հիմա
ասպարէզէն վանելու վրայ է շշաւաբ ,
այդ տձեւութիւն յայտ յանդիման
պիտի տեսնուի :

21. Ուստի մ'արտորաք որ աը-

ղայք շուտ քաղելու վարժուին , ոտքի վրայ մի կանգնեցնէք , թողէք բնութեան . նա լաւ գիտէ ժամանակ եւ երբ այդ վիճակին հասնի , աղան ինքնին ոտք կելլէ :

22. Նոյնը նաեւ կըսենք կռնակի ոսկորներուն շարքին — ողնայարի սիւնին — նկատմամբ , մի քանի շաբթուան երախան մի նստեցնէք , մեծ է վտանգ որ ծանրութիւն ծռէ , կորացնէ կռնակին ոսկորներ եւ աղան ըլլայ կորագամակ :

23. Առողջ մանուկ քիչ նեղութիւն կուտայ , ուստի քու շահերդ իսկ պէտք է համողեն քեզ ջանք չխնայել երախային առողջութիւն պահպանելու համար :

24. Տղայք դաժան — ԲԷԲԷԷ — կըլլան , այս անունը չարութիւնը չէ , մարմնաւոր ցաւի , տկարութեան նշանն է այս . ուստի մի քանի հրահանգ՝ երախային ընդհանուր առողջութեան համար :

25. Անկանոն կերպով մի սնուցանէր երախան . լացածին պէս կաթ

տալ չըլլար , անոր մարսողութիւն կը խանգարուի ասով : «Մայրիկին Առաջնորդը» լի ու լի կերպով կը խօսի այս նիւթիս վրայ . գնէ՛ մի հատ եւ ուսումնասիրէ զայն , Գիշերըն ալ ծոցն առնելով եւ ստինք բերանը դնելով մեծ մնաս կը տրուի երախային :

26. Երախան պէտք եղածին պէս մաքուր պահէ . մէկ կամ երկու շաբաթ մի անգամ բաղնիք տանելով չլմնար այս . ամէն օր պէտք է լուալ երախան . սենեակդ բարեխառն տաքութիւն թող ունենայ , ջուրն ալ քաղջ , քիչ մը օճառ , եթէ վէրք չունի մարմինը . դիր ղէնջակն — Խալ-լաւ — պատրաստ , լուա երախան աւանի մը մէջ եւ ղէնջակին մէջ փաթթէ . տաան բոպէի գործ է :

27. Լոյս եւ մաքուր օդ այնքան կարեւոր են երախային ինչպէս սընունդ եւ լուացում , մութ տեղ բուսած բոյսը դիտե՞ր ես , անա այնպէս տոգոյն , բարակ , նիհար պիտի ըլլայ մութ տեղ մեծցած երախայ :

բացօղեայ տեղ մեծցած բոյս կանաչ եւ ուժեղ կրլլայ . անանկ այ մանուկ .

28. Անձամբ տեսանք Ձուիցերի խոր ու մթին ձորերու բնակչաց մի մեծ մաս որ ապուշ եւ տխմար է, քանզի արեւին ճառագայթները հոն մուտք չեն գտներ ազատօրէն . հանքերու մէջ գետնի տակմնացողներուն աղայք հոն ծնած լըլալով եւ առանց արեւի լոյսին մեծնալով անանական կերպարանք մը կը ստանան . նաեւ քաղաքներու տուններուն վարի յարկի մասերն բնակողներուն եւ խաներու մէջ մեծցողներուն դէմք անասնական եւ առողջական վիճակներին խիստ գէշ կրլլայ . լոյս քիչ, օդ ապականեալ պատճառ են տարածութիւն հիւանդութեանց :

29. Թող որ աղան բացօղեայ տեղեր չըջի եւ խաղայ . հոտաւէտ ծաղիկներով դաշտը աւելի լաւ եւ առողջարար է քան քաղաքին փոշոտ եւ գարշահոտ փողոցներն . Առ տըղայքդ եւ ժուռ եկ անոնց հետ , սովորութիւն ըրէ այս :

30. Չմոռնանք ըսել որ մօր վարմունք եւ մտային հոգեկան վիճակ մեծ ազդեցութիւն ունի մանկան առողջութեան վրայ . մայրը կը բարկանայ , կը յուզուի , կիրք կելլէ եւ երախային կաթ կուտայ : Ասոր արդիւնք սա կրլլայ որ այդ կաթ երախային խիթ — փորի ցաւ — կը պատճառէ . կաթին վրայ կազդեն մօր զգացմունք , ստամոքս կաւրուի այսպիսի կաթ ուտելով :

31. Ուստի կը հետեւի թէ մօր սիրտ զուարթ , ուրախ պէտք է ըլլայ եթէ կաթը կատարեալ եւ առողջարար սնունդ պիտի ըլլայ :

32. Քեզի է խօսքս , ո՛վ այր , քանի որ գիտցար որ մօր զգացմունք կաթին վրայ այսքան մեծ ազդեցութիւն ունին . զգոյշ պէտք է ըլլաս որ տիկինդ չգրգռես , կիրքի չհանես , չբարկացնես , չվշտացնես , Համբարէ , զոհողութիւն ըրէ , գոնէ ի սէր զաւակիդ , եթէ կինդ վրատ իսկ յարձակի , հեզ եղիր , մեղմութեամբ հասկցուր անոր բարկութեան հետե-

ւանք , ըսէ որ տղայք մեռած իսկ
են այս պատճառաւ :

33. Դարձեալ ջանա որ կինդ
չատ հոգերով չի ծանրաբեռնի , միշտ
քաղցր խօսէ հետը երբ կաթնկեր
մանուկ ունի . սիրտը ուրախացուր ,
հնար եղածին չափ աշխատութիւնը
թեթեւցուր : Այս ընելով տղադ ա-
ռողջ ու մայրը երջանիկ պիտի ըլ-
լայ :

34. Քու համբերութիւն , ջանք
եւ անձնուիրութիւն պիտի հատու-
ցանեն քեզ հանդերձ տոկոսով , եր-
ջանկութիւնդ պիտի աւելնայ , տես-
նելով մանկիկին օր քան զօր առողջ ,
կայտառ կերպարանք մը ստանալն :
Նաեւ հանգիստ պիտի ըլլաս գիշերը
եւ խաղաղ քնանաս , քանզի երա-
խան լալով եւ պոռալով քունդ չի
պիտի խանգարէ :

35. Իսկ այն այր որ այս ամէնը
լսելէ ետեւ նորէն իր իրաւանց եւ
գիրքին վրայ կը պնդէ , եւ կը դառ-
նացնէ կինը եւ կը ծանրացնէ անոր
բեռ , մարդ կոչուելու չէ արժան ,

անզգայ է , անգութ , եւ անարժան
կին ունենալու եւ ընտանիք կազմե-
լու :

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

1. Չկայ բան մը որ աւելի ու-
շադրութիւն ձգէ իրեն քան մանկանց
դաստիարակութիւնը : Տղան ծնելուն
պէս սա՛ հարց կը ծագի . «Արդեօք
այս տղան ի՞նչ պիտի ըլլայ» :

2. Նորա ի՞նչ ըլլալը մեծագոյն
մասամբ մօրմէն է կախեալ . մանուկն
նորա ձեռաց է յանձնուած ինչպէս
կաւ բրուտին ձեռք , որ կարող է
տալ անոր ի՞նչ ձեւ որ ուզէ :

3. Ուստի ո՛րքան մեծ է մայրե-
րու պատասխանատուութիւն , զի ա-
պագայ սերնդեան հեղինակն իրենք
են , եւ ո՛րքան կարօտ են անոնք
լաւագոյն դաստիարակութեան :

4. Դպրոցներուն մէջ դաստիա-
րակութիւն իմացական , մտքի մշա-
կութիւն է , սակայն այս չէ բոլորը
եւ ասով չլմնար :

5. Դաստիարակութիւնն բարձր կրթութիւնն ունի իրեն նպատակ եւ ունի երեք ճիւղ—իմացականէն զատ — ֆիզիքական , բարոյական եւ կրթօնական — եւ այս երեք միշտ անտես են առնուած :

6. Այս երեք ճիւղերուն կրթութիւնը , մշակութիւնը , տղայոց դրպրոց խրկուելու յարմար ըլլալէն առաջ կսկսի , հիմն է ապագայ չէնքին , մինչ մտային կրթութիւն չէնքին թեթեւ ատաղձն է :

7. Ոմանք մտաւոր կրթութիւն չունենալով մաքուր բարոյականի տէր են , ընդհակառակն այլք մտաւոր բարձր դաստիարակութիւն վայելած են , բայց ապականեալ բարձր տէր են , եւ այս երկուքին ազդեցութիւն ո՛րքան տարբեր է ընկերական կենաց մէջ :

8. Ուստի մայրն ըլլալով տղուն առաջին դաստիարակ , անոնց բարձրն եւ որդեգրելի ընթացքին վրայ մեծ ազդեցութիւն ունին . անոնց ձուլիչներն են :

9. Տղան մօր նայւեացքին նշանակութիւն չառ դիւրաւ կը սորվի . ձայնին փոփոխութիւնը , դիմաց երեւոյթին տարբերութիւնը , ժպտուն կամ խոժոռ դէմքը , տղան շուտ կը որոշէ . եւ ահա հոս է բարոյական դաստիարակութեան սկիզբն :

10. Եւ տղուն ֆիզիքական կրթութիւն ալ մայրը չէ՞ . անոր առօրեայ պիտոյք , ուտելիք , քուն , մաքրութիւն , զրօսանք , զրազում մօր գործ չէ՞ , որոնք մեծ ազդեցութիւն ունին տղուն մարմնայն վրայ :

11. Կրթէ մանուկը , կըսէ իմաստունը մայրերուն , իր ձամբան սկսած ատեն , որ իր ծերութեան ատեն ալ անկէ չխոտորի : Այսու հանդերձ ո՛րքան անհոգ են մայրեր այս վեհ պարտականութեան եւ ո՛րքան անկարող եւ տղէտ են :

12. Առօրեայ հոգեր , ի՛նչ պիտի ուտենք , ի՛նչ պիտի հագնինք , տունէ տուն այցելութիւնք , արդուզարդ , զուարճութիւնք , ուրիշ բան խորհելու ժամանակ չեն ձգեր . չեն խորհիր

թէ տղայք իրենց կրթիչ ձեռաց կարօտ են :

13. Տես սա տունկեր. կը պաշտպանենք զանոնք ցուրտէն, կոռոզէնք ստէպ, արեւին տակ կը դնեմք. ծիւեր կարձակեն, կը զօրանան, տերեւ կուտան, տկար, բարակ տունկը այսպէս կուժովնայ, պտուղ, ծաղիկ կուտայ եւ կուրախացնէ եւ կը վարձատրէ մեզ :

14. Եթէ սակայն անհոգ ըլլանք եւ անտեսենք մեր պարտականութիւն, հազիւ չաբաթն մի անգամ ջրենք, սառոյցէ չպահպանենք, շուտ կը չորնայ ու կոչնչանայ :

15. Մեր բոլորտիքը գտնուող զուարթ տղայք, մատաղ, փափուկ տունկեր են, միշտ հսկողութեան կարօտ, եթէ թողունք զանոնք, չի խնամենք, չհոգանք, չկրթենք, չի դաստիարակենք, այս զանցառութեանց հետեւանք պիտի տեսնենք, պիտի ողբանք, սակայն գուցէ ուշ ըլլայ դարձանուծ եւ անհնարին իսկ :

16. Գուցէ այս տողերէն ընթեր-

ցող մայր մը յուսահատի իր անկարողութիւն տեսնելով, սակայն կը սենք, մայրերու համար Սուրբ Գրոց նման գիրք չկայ, ուր տղայք կըրթելու լաւագոյն կերպ կրնան սորվիլ, եթէ ուրիշ գրքերէ զրկուած են. մի յուսահատի, այլ հաւատարմութեամբ եւ յարատեւութեամբ հետեւէ անդ տրուած հրահանգներուն, եւ տղայքդ մեծնալով օրհնութիւն պիտի ըլլան քեզ :

17. Փոքրիկ մանուկ մը կրնա՞յ կրթուիլ պիտի առարկէ մայր մը. այո՛, միայն թէ հանդարտ ու լռիկ ազդեցութեամբ նման ցօղի-որ կիջնէ խոտին վրայ : Տղայք ի բնէ չարին հակամետ են, ասոր ապացոյց պէտք չէ, այս հակամտութեան դէմ պէտք է գործենք, բարի սերմեր ցանելով անոնց սրտերուն մէջ լռիկ, հանդարտ եւ անխռով :

18. Եթէ հնձել կուզենք պէտք է հողը պատրաստել եւ բարի սերմ ցանել հոն, մեր այգիներ կը դարձանենք որ խաղող ակնկալենք. վայրի

ծառն կը պատուաստենք . նոյնպէս ալ եթէ մեր զաւակներէն բարի պըտուղներ քաղել կուզենք, պարտինք պատրաստել , ցանել , դարմանել , պատուաստել . առանց ասոնց մի ըսպաօէր պտուղ բարի :

19. Տես ծաղիկները , ո՛րքան հոգ եւ խնամ կը տանինք , որ մեր տուներուն զարդ ըլլան եւ վայելչութիւն պարգեւեն , կրնա՞ն մեր տղայք մեր տան զարդ ըլլալ իրենց վիճակին թողութելով :

20. Արդ մեր զաւակներ կրթելու առաջին միջոց անձնական ազդեցութիւնն է : Որոյ հետ որ կենակցինք , անկէ կազդուինք . ըսէ , ո՛վ են ընկերներդ , ըսաւ իմաստունը , եւ ես պիտի ըսեմ թէ դու ի՞նչ տեսակ մարդ մ'ես :

21. Այս ազդեցութիւն հզօր է երբ ծնողաց կողմէն կուգայ , հաւատանք թէ ոչ , ամէն օր աղէկ կամ գէշ կրթութիւն կուտանք մեր զաւակաց , մեր նայուածքներով , խօսքերով եւ գործքերով . այո՛ , մեր

սրտին խորհուրդներ իսկ ազդեցութիւն ունին մեր զաւակաց վրայ :

22. Տղայոց սրտեր լուսանկարին զգայուն ապակիին նման են , հոն կը դրօշմուին , այն փոքր սրտերուն վրայ լսածնին եւ տեսածնին եւ յետոյ ի յայտ կուգան , ուրիշներէն կը տեսնուին :

23. Արդ անաչառ ըլլանք եւ հարցնենք մեզի . մեր վարք ի՞նչ ապաւորութիւն կրնէ մեր զաւակաց սրտին վրայ . անոնք մեզմէ կը սորվին ճշմարտութիւն , աշխատասիրութիւն , համեստութիւն , հեղութիւն , առատաձեռնութիւն , կամ թէ ստախօսութիւն , ագահութիւն , յամառութիւն , անձնասիրութիւն եւ այլն :

24. Եթէ գործ չունիս , անոնք մեծնալէն ետեւ խօսէ անոնց ճշմարտախօսութեան վրայ . ի դուր է այս , եթէ իրենց մատաղ հասակէն չեն տեսած որ մենք ճշմարտութիւն չենք յարգեր , այլ սուտ կը խօսինք . նոյնպէս բոլոր միւս առաքինութիւններն ի զուր սորվեցնել ջանանք , երբ ա-

նոնք զիտած են որ մենք ճիշտ անոնց ներհակն ենք ըրած իրենց արջին :

25. Անձնական ազգեցութենէն ետեւ կուգայ տղայոց դաստիարակութիւն , գոնէ կարգալու վարժեցնել զանոնք : Մայրը՝ տղան քովն , զիրկը առած թող կարգայ Սուրբ Գիրքէն եւ ուրիշ օգտակար գրքերէ , ասով դուռն կը բանայ մայր կրթարանին , ուսումնարանին , համալսարանին :

26. Ոչ հարստութիւն եւ ոչ երկայն ժամանակ պէտք է ասոր . շատ աղքատիկ մայրեր , որ չէին ուսեալ , իրենց զաւակներ այսպէս առաջնորդեցին առաքինութեան ճամբան :

27. Անկեղծ եղիր զաւակացդ , ուշադրութիւն ըրէ անոնց տկարութեան մի խաբեր զանոնք , տուած խոստումդ մի զրժէր , կարեկից եղիր զաւակացդ , կատարէ փափագնին , եթէ անշնաս են :

28. Անգութ կը համարուի այն մայր որ իր զաւակին մարմնական պիտոյք չհոգար , սակայն նոյնչափ ան-

գութ կոչուելու չէ մայր մը , որ կը զլանայ մանկանց մտաւոր անունդ , եւ չկրթէր եւ զարգացնէր անոնց իմացական եւ բարոյական կարողութիւնները :

29. Պատրաստ եղիր մտիկ ընել փոքրիկներուն հարցումներն եւ պատասխանէ զանոնք , բնական մեզ համար աննշան առարկաներ , որ տըղայք կը տեսնեն , թռչնոց երգ , միջատներու ձայն կը շարժեն անոնց հետաքրքրութիւն : Ահա միջոցներ մօր մը համար նոր խորհուրդներ արթնցնելու անոնց մտաց մէջ : Սիրտ եւ միտք կրնանք կրթել անոնցմով :

30. Այս կերպով մայր եւ որդի կունենան քաղցր կենակցութիւն , վստահութիւն առ միմեանս , որ տըղուն կատարելութեան հասնելուն մեծ մխիթարութիւն կըլլայ ծերացեալ մօր մը :

31. Ի վերջոյ սորվեցուր զաւակդ յարգել Կիրակի օրն եւ զանազանել զայն ուրիշ օրերէ . մի թողուր որ փողոցներն թափառի , կամ լուր օր-

ուան բաներով զբաղի . ինչպէս Կիրակի օր հանդերձ կը փոխէ , առաջնորդէ որ այն օր ընթացք եւ զբաղում փոխէ : Գնա՛ եկեղեցի , ձեռքէն բռնած հետդ տար . սովորութիւն ըրէ պաշտամունքէ ետ չմնալ , ինչպէս որ բլլայ եղանակ :

32. Մեր նոր սերունդ սորվելու է կիրակին պահել , ինչպէս կը վայելէ քրիստոնէի մը , քանզի կիրակին ոչ թէ միայն կրօնական զգացմանց վրայ մեծ ազդեցութիւն ունի , այլ նաեւ կը նպաստէ բարոյական , իմացական եւ նիւթական յառաջդիմութեան . եւ ե՞րբ պիտի սկսին սորվիլ մեր զաւակներ եւ ո՞վ պիտի բլլայ անոնց առաջնորդ եւ ուսուցիչ , հարկաւ մայրը եւ ան ալ մանուկին կանոնա հասկէն :

33. Ուստի կիրակիին վրայ նայելու ենք իւր պարգեւ Աստուածային , պարգեւ՝ մարդոց եւ անասնոց համար , պարգեւ՝ գործաւոր մարդոց , կանանց եւ տղայոց , պարգեւ՝ որոյ նպատակ է երկարել կեանք , մար-

մին առողջ եւ երջանիկ , տոկուն եւ դիմացկուն ընելու , պարգեւ՝ մտաց կարողութիւններն պահպանելու . վեց օրուան մէջ սպառած մարմնային եւ մտային զօրութեան պակասն լեցնելու , հանգստեամբ կազդարուելու եւ զբաղմանց փոփոխութիւնով մտային կարողութեանց պահ մը ուրիշ ուղութիւն տալու :

34. Կիրակին նաեւ ընտանեաց օրն է , գանձ մ'է հօր եւ մօր համար , որք կրնան անարգել միանալ ամբողջ մի օր իրենց սիրասուն զաւակաց հետ , եւ անոնց շրջանին մէջ անցընել զայն : Կիրակին կուտայ հայրն ու մայր իրենց զաւակաց . յիրաւի օրհնեալ օր , եթէ գիտնանք զայն չահագործել ու անկէ օգուտ քաղել :

ՀԱԳԻԳԻ ԱՆԷԷ

Շէն վէ կիւլէր եիւզիւ պիր զէվճէ խօշ պիր խանէ թէչքիւ էտէր : Էկէր պիր քիմսէ շէն , միւֆէրրիհ , սայ-

յորը վէ ըրայեթ քեար իսէ , զէվճէսի
էվ իշէրինի կէօրիւր իքէն գալպինտէ
թէրէննիւմ էտէր , վէ գօճասար ագ-
շամլայըն կէլիպ տէ հայրէթ վէ իս-
թիհասնր իլէ քէնտիսինին կէնճլիյինի
թաղէլէյէճէյի զէ մանա գատար սաաթ-
լարը սայար : Պէլքի սիւ պու կիպի
պիր մուամէլէյի զարֆ եախօտ չօ-
ճուգճասընա պիր մուամէլէ սայար
իսէնիդ տէ , նաիլ ի հիւրմէթ օլան
զէվճէ տիր քի քէլիմաթը թէմաի-
հիյէ իշիտիր վէ թահսինէ տէլալէթ
էտէն թէպէսսիւմլէր կէօրիւր : Պէօյլէ
պիր զէվճէ էհլիյէթլի , իհթիյաթլը վէ
իշկիւզար օլուր : Պէն գօրգազ , մահ-
ճուպ , հալիմ , քէնտի նէֆսինէ կիւ-
վէնէմէյէն ուֆաճըզ պիր գատընըն
քէնտիսինին ըէյինէ ֆէվզ էլ աոտ
լիթիմատը օլտըղընը , վէ էֆքեարընա
ըրայէթ էթտիյինի կէօթէրմէք իշիւն
խասսէթէն վէսիլէլէր արայան զէվ-
ճինին գուվվէթպախշ վէ սամիմի ըէ-
ֆազաթը սայէսինտէ աոտէթա պիր
շիշէք կիպի աշըլտըղընը կէօրմիւշիւմ
տիր : Աիլէ էօմրիւնտէ հիշ պիր նի-

ֆազ ու շիգազ , եէր թութմազ ի-
շիւն հիշ պիր ճէհո ու չապա , հիշ
պիր հուգուգ ու իմթիյազ տաւաթը ,
եախօտ , պէնիմ տիր , սէնին տիր ,
կիպի լաֆղար ապա օլմամալը տըր :
Չէվճ ու զէվճէ եէքաիկէրլէրինին
միւթէմիմի տիրլէր : Սապըրը օլմազ
զէվճէնին իւզէրինէ նէ գատար ֆարզը
այն իսէ , չէն վէ միւֆէրրիհ օլմազ
տախի զէվճ իւզէրինէ այնի տէրէճէ-
տէ ֆարզը այն տըր : Խանէյէ սէ-
վինն վէ մէսէրրէթ կէթիրմէք զէվ-
ճին վազիֆէսի օլտըղը կիպի , էվլին
նիգամ ու ինթիզամընա պագմազ
տախի զէվճէնին վազիֆէ ի միւքէլ-
լէֆէսի իզթիզասընտան տըր : Օլ
աիլէ քի սնըն ըէիսէսինին հէր
կիւնքի մէսլէք ի հայաթը աոտէթա
պիր իյո ի մէսէրրէթէ թահվիլ էտէր ,
օլ ըէիսէ կէօյա սէմափի նիմէթ ու
պէրէքէթ տիր :

Փրօֆէսօր Փալլէր կէնճ գրղար-
տան իպարէթ օլան պիր սընրֆ շա-
կիրտանա խիթապէն պիր տէֆա ի-

րատ ը քէլամ էթտիյինտէ անլէրէ տէտի քի, «Թէէմին ի իսթիգալ էթմէք իչիւն գաիտէ ի եէկեանէ՝ եալընըզ պագմագ օլմայրպ, տիգգաթլէ պագմագ, վէ էթրաֆըլէ պագմագտան իպարէթ տիր: Տիգգաթ էտինիլ, կէօղլէրինիլ աչըպ հէր շէյէ էյիճէ տիգգաթ էտինիլ, Ալէմտէ ազլ ու ֆիքրինիլ իմալ ու իսթիմալ էտէրէք իմրար ը հայաթ էտինիլ:»

ԱՌՈՂՋԱՊԱԱՀԿԱՆ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆ

1. Մեր բնակարաններ պարտին պաշտպանել զմեզ արտաքին ամէն մթնոլորտական վնասակար ազդեցութիւններէ, կիզիչ տաքութենէ, գիշերուան խաւարէն, փոթորիկէ, օդի

փոփոխութիւններէ եւ ցուրտէ:

2. Մեր բնակարաններուն միջոցով է որ մասամբ մը մասնաւոր կլիմայ մը կը պատրաստենք մեզ համար, որ արտաքին կլիմայէն կը տարբերի իր մեղմութեամբ եւ միօրինակութեամբ:

3. Եւ որովհետեւ օրուան մեծագոյն մասը մեր բնակարաններուն մէջ կ'անցնենք, ուստի մեր բնակարաններ մեր կենաց մեծագոյն մասին մէջ մեծ ազդեցութիւն ունին մեր վրայ:

4. Բնակարան եթէ առողջարար է եւ ըստ պահանջի կարգադրուած, յայնժամ վնասէ կ'ապահովէ զմեզ, ընդհակառակն եղած ատեն, նա, բուն մեր բնակատեղին, տունը, մեր կենաց ու առողջութեան աւերման ու քայքայման կը նպաստէ: Տեսնենք ուրեմն թէ ո՛ր բնակարան առողջարար եւ ո՛րն ապառողջ է:

5. Առողջարար է քաղաքին արեւմրտեան կողմ բնակիլ, քանզի խոնաւ արեւմտեան հովեր գետինը աւելելով արեւելեան կողմ կը քչեն աղտեղու-

թեան միջոցներ . արեւելեան հով
բարձրէն անցնելով զայս գործ չկը-
նար կատարել :

6. Առողջարար է բնակութեան ,
աշխատութեան եւ մանկանց յատ-
կացեալ սենեակներ . բնակարանին
արեւմտեան կողմ ունենալ , որով
ամառն բոլոր կէս օրէ առաջ եղած
ժամանակ զով կ'ըլլայ , քանզի արեւ-
գակ տան այս մաս կէս օրէն ետեւ
կը շօշափէ :

7. Առողջարար է սանդուխ , խո-
հատուն , սեղանատուն , ճեմիչ եւլն .
տան հիւսիւսային կողմ զետեղել ,
որպէսզի անոնք չարունակ զով օդի
հոսանքի ազդեցութեան տակ ըլլան :

8. Առողջարար է աշխատութեան
ու քնանալու համար է'ն մեծ սեն-
եակներն յատկացնել , քանզի հոն օր-
ուան մեծագոյն մաս կ'անցնենք :

9. Առողջարար է սենեակներուն
պատերն մշտադալարներով զարդա-
րել , նաեւ պատուհաններուն առջեւ
ամառը ծաղիկներու թաղարներ զե-
տեղել . բոյսերը աճելով օդին մէջի

ածխածինը կը ծծեն ու թթուածին ,
ամոնեաք եւլն . կ'արտադրեն :

10. Առողջարար է գիշեր ու ցե-
րեկ բոլոր տուն թարմ օդով ողողել
առանց օդի հոսանք պատճառելու :

11. Առողջարար է ձմեռը քանի
մը սենեակ ի միասին տաքցնել եւ
սենեակներ միացնող դռներ բաց թո-
ղուլ որ հաւասար ջերմութիւն ըլլայ
ամէն կողմ :

12. Առողջարար է ձմեռը սեն-
եակին ջերմութիւն բէօմիւրի 15 աս-
տիճանէ վեր չհանել :

13. Առողջարար է սենեակներուն
տախտակամած խսիրով , գորգով եւլն ,
ծածկել , ասոնք ջերմութիւն կը պահ-
պանեն . գորգերն թանձր ըլլալու են .
եթէ օգուտ պիտի ընեն :

14. Առողջարար է հնար եղածին
չափ երկայն ու լայն անկողինի մէջ
պառկիլ :

15. Առողջարար է անկողինի ըս-
պասներ յաճախ օդին եւ արեւին մէջ
դնել , մաքրել եւ լուալ , խոնաւու-
թիւն ու դարչահոտութիւն պէտք է

միշտ ջնջել :

16. Առողջարար է անկողինի այն-
պիսի դիրք տալ որ ոտքեր պատին
ուղղուն եւ գլուխ ազատ ըլլայ ,
որպէսզի գնացողին շնչառութեան
գործարանք ազատ եւ անարգել գոր-
ծեն :

17. Առողջարար է այնպէս ծած-
կուիլ որ ոտքեր խիստ տաք , կուրծք
եւ որովայք չափաւոր տաք եւ գլուխ
գաղջ ըլլայ . ուստի փետուր բարձեր
պէտք չէ գործածել . ոտքերուն գոր-
ծածէ փետուրներ :

18. Առողջարար է անկողինին
քով տախտակամածին վրայ $1\frac{1}{2}$ կան-
գուն երկայն ու կէս կանգուն լայն
գորգ մը տարածել :

19. Առողջարար է անկողինէն ել-
ելուն պէս գուլպաներն եւ մուշտա-
կէ մուճակ հագնիլ , որք ամէն երե-
կոյ անկողինին քով պատրաստ ըլ-
լալու են :

20. Առողջարար է անկողինի սեն-
եակ յարկին տակ փոքր պատուհան
մը գնել որ վերէն վար կը բացուի ,

չուանէ լարով մը . ասով միշտ մա-
քուր օդ կրնայ ստացուիլ . երբ պէտք
ըլլայ :

21. Ապառողջ է սակայն նոր շին-
ուած տան մէջ բնակիլ զեռ լաւ մը
չջորցած , նոյնպէս նոր պատանա ե-
ղած սենեակներ բնակիլն :

22. Ապառողջ է սենեակներուն
պատերն կանանչ ներկել , նաեւ կա-
նանչ թւղթով պատերն դրուագել ,
կանանչ վարագոյրներ ալ փխտա-
կար են :

23. Ապառողջ է սենեակներուն
տախտակամած կակուղ տախտակնե-
րով շինել , որով խոնաւութիւն եւ
տեսակ տեսակ միջատներ յառաջ կու-
գան :

24. Ապառողջ է խիտ ի միասին
բնակիլ մէկ տան մէջ . օդը կապա-
կանի եւ յաճախակի հիւանդութիւն-
ներ կը պատահին : Նաեւ մուլթ տե-
ղեր բնակիլն փխտակար է , ասով
մարդ մեղամաղձօտ , թոյլ եւ ախտա-
ւոր կըլլայ : Սնանքուն անկիւններն
բնակողներն օրինակ են :

25. Ապառուղ ի բնակարանին մօտ աղբանոց ունենալ քանզի դուրսէն ներս եկած օգ ապականեալ կըլլայ : Արտաքնոցներն ալ հնար եղածին չափ պէտք է բնակարանէն հեռի եւ մաքուր պահել , փոխանցիկ հիւանդութիւնք անկէ յառաջ կուգան :

26. Ապառուղ ի չափէն աւելի — 15 աստիճան բէժմիւր — տաքցնել սենեակ , գլխու ցաւ , հարբուխ եւ կուրծքի իջուածք ասկէ յառաջ կուգան :

27. Ապառուղ ի «աժան» բայց գէշ լոյս տուող ճրագներ գործածել , նաեւ մարած կաղի լամպան անկողինի սենեակ պահել , ասկէ յառաջ կուգայ գլխու ցաւ եւ պտոյտ , սրտի խառնուիլ եւլն :

28. Ապառուղ ի լամպան առանց հովանիի գործածել . գեղին լոյսը որ լամպայէն կը ցոլանայ աչտոց վնասակար է :

29. Ապառուղ ի յարգէ անկողինի վրայ պառկիլ , քանզի յարգ խո-

նաւութիւն կը ծծէ , փոսփոր—քիւֆ — կը պահէ , եւ փոխանցիկ թոյն կը ծածկէ :

30. Ապառուղ ի խոհանոցին պատահաններն վարագոյրով ծածկել , քանզի վարագոյրներն փոշի եւ գոլորոշի կը հաւաքեն եւ կը պահեն : Խոհանոցին մէջ կօշիկ , հանդերձ մաքրել յոյժ վնասակար է , աղտեղութիւն կը հաւաքուի ասով , սենեակին մէջ կերակուր եփել շատ վնասակար է , կահ կարասիք ամէն հոտ կը ծծեն , եւ չար արկածներ կը պատճառեն :

Չափաւոր կերակուր կերկարե կեանք

Մեր կերակուրները պատրաստողները յիրաւի մեծ պատասխանատուութեան ներքեւ կը գտնուին : Անոնք զիրամարս նիւթերը անմարսելի կամ դժուարամարսելի ուտեստի կը փոխեն , եւ մենք կ'ուտենք զանոնք եւ կը տառապինք : Բայց խոհարարները

չեն միայն որ մեղադրուելու են, Մար-
դիկ ալ չափեն աւելի կ'ուտեն, կ'ու-
տեն ինչ որ իրենց քիմքին հաճելի
կուգայ, գիտնալով հանդերձ թէ ի-
րենց ստամոքսներուն չյարմարի,
Չափազանց ուտելու կամ չատակե-
լութեան ունակութիւնը, հասարակո-
րէն մանկական հասակին մէջ ծագում
կ'առնէ։ Տղին այն ուտեստը միայն
տրուելու է որուն պէտք ունի բնա-
պէս, եւ պէտք չէ թոյլ տալ որ որկ-
րամոլ ըլլայ։ Երբ մարմնին աճումը
իր կատարելութեան կը հասնի, այն
ատեն մարմինը կը սկսի գործածուե-
լու քանակութենէն աւելի ճարպ մթե-
րել եւ մկանները անոնց կարողու-
թենէն աւելի կ'աշխատցնէ։ Կամ,
եթէ չատակելութեան արդիւնքը գի-
րութիւն չըլլայ, գոռարամարսու-
թիւն, տենդեր, յօղացաւութիւններ,
մաղձախա եւ ուրիշ հիւանդութիւն-
ներ կ'ըլլան։ Ժուժկալութիւնն ու
կերակուրի չափաւորութիւնը պիտի
վտարեն հասարակ հիւանդութիւնները
այն անձներուն մէջէն որոնք պէտք

է կեանքին բնական տեւողութեան
չափ ապրին։

Առաջ կարագ կերիք

Լրագիր մը կ'ըսէ թէ ոչ մէկ ու-
տեստային բարեփոխում մանուկներու
առողջութեան աւելի նպաստաւոր է
եւ մասնաւորապէս գնտախտէ պահ-
պանող՝ քան կարագին աւելի շատ
սպառումը։ Մեր մանուկներուն կը
սորվեցնենք որ կարագը խնայութիւ-
նով գործածեն, եւ կ'ըսենք անոնց
թէ պէտք չէ որ շատ ուտեն անկէ
վասն զի որկրամոլութիւն եւ չռայ-
լութիւն է։ Կարագը աւելորդ համա-
դամ մը կը նկատուի, հացին համե-
ղութիւն տալու համար գործածուած
մանաւանդ՝ քան ինքնին իբրեւ ամե-
նակարեւոր ուտեստ։ Մինչեւ իսկ
աւելի հորուստ դասակարգի պատ-
կանող առանձին ընտանեաց մէջ այս
կանոնները կը տիրեն սեղանին վրայ,
եւ դպրոցներու եւ հանրային հաս-

տատութիւններու մէջ ալ նոյն կանոնները կը նկատուին խնայութեան նպատակով: Քչիկ մը կարագ կը տըրուի այնպիսիներու որոնք ուրախութեամբ պիտի սպառէին հնգպատիկը: Ուր որ տան մը մէջ խնայութիւն կը համարուի կարագին սակաւ կիրառութիւնը, ճիշդը խօսելով՝ յաճախ մեծածախ խնայութիւն է: Վատառողջ անձ մը այդ խնայութեամբ աւելի ծանր ծախք կ'ընէ քան զոր պիտի ընէր աւելի առատաձեռն նախաճաշ մը վայելելով:

Մանուկին համար կարագին սպառումը, փոխանակ կրճատելու, աւելցուցէք: Թող անոր կիրառութեան սահմանը որոշէ մանկան մարսողական կարողութիւնը եւ որովայնի պնդութեան միտումը: Շատ մանուկներու կրնայ թողուիլ որ իրենց միտումնաբուն հետեւին, եւ անոնք իրենց օգտակար եղածէն աւելի պիտի չուտեն: Կարագը պէտք է որ ընտիր տեսակէ ըլլայ եւ պաղ ուտուի: Հացի, կարմրցուած հացի, պիսքիւրի, փաթա-

թէսի եւ բրինձի հետ ուտել աղէկ է: Կարագ ուտող մանուկներ ուրիշներէ քիչ կը մսին եւ աւելի քիչ ենթակայ կ'ըլլան ինֆլուէնցայի: Դիւրաւ հարուխ չեն ըլլար: Մանուկներու համար խօսելու ատեն երբեք միտքս այն չէր որ միւս հասակներու պատգանդները դուրս ձգեմ, մասնաւորապէս նորատի չափահասները: Եւ սակայն չափահաս անձինք կենդանական իւղեր աւելի առատօրէն կը գործածեն քան մանուկներէն շատը: Բաց աստի, արտօնեալ են աւելի ազատօրէն ընտրութիւն ընել անոնց յատկութեան եւ քանակութեան մասին:

Հանգստեան օգոսները

Ինչ են այն գործնական արգիւնքները, որ կը ծագին աղէկ կանոնաւորեալ հանգիստէն: Աղէկ հանգստացած ըլլալը պարզապէս կը նշանակէ լիովին պատրաստ ըլլալ մեր առջեւ գտնուող գործը կատարելու՝ զիւրու-

թեամբ եւ հանգստութեամբ : Իրօք լաւագոյն գործը գրեթէ միշտ այն է որ դիւրութեամբ կը կատարուի : Հանձարեղ գործաւորը , ուրախանալով իր ոյժին վրայ , օրական գործերը կը կատարէ դիւրութեամբ եւ հանգստութեամբ , եւ զանոնք իրեն նեղութիւն չհամարիր : Ատենաբանը իր ունկրնգիրներուն կ'իշխէ իր մտային զօրութիւնով , եւ ոչ թէ ջղաձգական ոյժով : Մտաւոր աշխատութիւն ունեցող անձինք , որոնց ուղեղը լաւ կը պահպանուի հանգիստով եւ անունդով , իրենց աշխատութիւնները դիւրութեամբ եւ ճշգիւ կրնան կատարել : Դպրոցական աղայ մը որ ժամանակ ունի բուժուելու իր երէկուան յոգնութենէն յառաջ եկած գլխացաւէն , կրնայ այսօր իր դասին երթալ առանց դժուարութեան : Զին որ բաւական հանգչած է՝ կրնայ վազել թէ՛ ինք հաճոյք զգալով եւ թէ՛ զինք կառավարողներուն հաճոյք տալով : Մինչեւ անգամ չուն մը , երբ լաւ ճաշ մը ըրած է եւ մրափած է կրակին առ-

ջեւ դրուած փաթիլին վրայ , կրնայ աւելի կորովով եւ գոհունակութեամբ հաջել : Կեանքին բոլոր ասպարէզներուն մէջ կը տեսնէք թէ աղէկ յաջողողները այնպիսիներն են որ կը գործեն մեծագոյն դիւրութեամբ եւ զուարթութեամբ : Ասոնք անոնք են որ ժամանակ կ'առնեն իրենց կատարելու պարտականութիւններուն պատաստուելու համար : Կը յիշեմ թէ , երբ աղայ էի , կը կարծէի թէ մեծ մարդիկ ամէն ալ նիհար , հոգեւոր մաշած , յոգնած երեւոյթով անձինք են : Բայց նշանաւոր մարդոց մեծագոյն մասը զոր տեսած եմ , քաջառողջ եւ կօրովի անձինք են , եւ այնպէս կը թուի թէ երբեք իրենց անհաճոյ գործ մը ըրած չեն : Ամէնքս ալ լսած ենք ուսանողներու վրայ , որոնք ստիպուած էին մինչեւ կէս գիշեր աշխատիլ ճրագի լուսով իրենց առջեւ գտնուած դասին տիրանալու համար : Բայց դիտած եմ քսան տարիներ գոլէճի աղոց մէջ բնակելու միջոցիս թէ լաւագոյն եւ յաջողագոյն

ուսանողները երբեք մէկ վայրկենի քուն չեն կորսնցներ յանուն պարտականութեան : Երբեմն երբեմն անկիրթ մէկը որ գիշերուան մը քունը կը կորսնցնէ անմտաբար՝ յաջորդ գիշեր իր դասերը սերտելու համար պէտք կ'ունենայ արթուն մնալու , եւ ահա այն ժամանակ ընդհանրապէս անկատար կերպով կը սորվի դասերը : Համառօտիւ , պատշաճ ժամանակին եւ զգուշութեամբ վայելուած հանգիստը կը պարգեւէ ոյժ , սիրտանք , յաջողութիւն եւ երջանկութիւն :

Ք ու ն

« Բնութեան անուշ վերանորոգիչը , բալասային քուն , » « թէ որ կը քնանայ , կ'ապրի : » Բաղմաթիւ այսպիսի խօսքեր կարելի է յառաջ բերել թէ՛ ներշնչեալ թէ՛ աններշնչեալ գրութիւններէ աղէկ եւ առողջ քունի կարեւորութեան վրայ : Ամէն գիշեր ուժ ժամ առողջ քուն հարկաւոր է ամէն

հասարակ մահկանացուներու : Կրնան թէպէտ յառաջ բերուիլ քանի մը բացառիկ օրինակներ , ինչպէս Ալէքսանտր Պոն Հումպոլտը , ցուցնելու համար թէ այն անհասները չորս ժամ միայն կը քնանային , եւ մինչեւ ինչուսուն տարի ապրեցան : Հումպոլտի նման մեծ եւ օգտակար հարկաւոր օրինակներ հնար է յիշել , որոնք փորձեցին Բնութիւնը խաբել եւ պակսեցնել անոր հանգստեան ժամերը , փոքրագոյն չափին իջեցնելով քունին տեւողութիւնը , եւ այդ կերպով իրենց կեանքերը շատ մը տարիներ կարճեցուցին : Ասոնց մէջ ամենէն նշանաւորն է Նափոլէոն , որ հինգ ժամ կը քնանար : Միւսաւ 55 տարեկան : Քունը լաւագոյն դեղն է եւ առողջութեան ապահովագոյն վերանորոգիչը : Բոլոր ուրիշ առտնին եւ մասնաւոր գեղերէ աւելի կ'արժէ , նաեւ ալլարութեանէ եւ նմանաբուժութենէ աւելի : Կանուխ ելլելը անշուշտ միասակար է առողջութեան եթէ մարդ իրիկունը կանուխ անկո-

դին չմտնէր : Անկողին մտիր կէս գիշերէն 3 ժամ առաջ եւ ելիր 5 ժամ ետքը , կամ՝ կէս գիշերէն 2 ժամ առաջ եւ ելիր 6 ժամ ետքը : Այսպէս Բնութեան կուտաս բաւական հանգստանալու ժամանակ , պայմանաւ որ կէս ժամէն աւելի չանցնի մինչեւ որ քունդ տանի : Եթէ ոչ՝ կէս ժամ աւելի ուշ պէտք է ելլել : Արթննալէդ անմիջապէս ետքը մի ելլեր , կազմութեան համար սաստիկ ձգտում րսել է այդպէս ընելը : Տղան մի գրգռեր կամ անկողինէն դուրս քաշեր արթննալէն անմիջապէս ետքը : Մի երբեք արթնցներ զանիկա խորունկ քունէն . կրնայ անոր ջղային դրութիւնը խանգարուիլ : Տղան երբեք բռնի անկողին մի դնէր անոր քունը գալէն առաջ : Այսպիսի բան մը թէ՛ անգթութիւն է թէ՛ վնասակար առողջութեան : Պառկել երթալէ առաջ միշտ ջիւղերդ հանդարտեցուր հաճելի ընթերցումով կամ խօսակցութեամբ , որպէս զի պա՛ռկածիդ պէս քունդ տանի : Վրադ ծանր վերմակ չկենայ

քնացած միջոցիդ : Արգելք կ'ըլլայ արիւնիդ չըջանին եւ անհաճոյ երազներ տեսնալու պատճառ : Պէտք է միայն ասուեակէ (ֆանէլա) վերմակ առնել , եթէ բաւական չտաքցնէ , հատ մըն ալ աւելցուր : Ննջարանիդ մէջ միշտ առատ թարմ օդ պէտք է կենայ : Մինչեւ իսկ ամենէն ցուրտ եղանակներուն , պատուհանին վերի ապակիփեղկը պէտք է քանի մը մատնաչափ վար իջեցնել որպէս զի մաքուր օդ ներս մանէ : Ննջասենեակին բարեխառնութիւնը պէտք չէ որ 18 աստիճանէն վեր ըլլայ : Մանաւանդ նայէ որ տղան երբեք մտքի տաքնապ չունենայ անկողին մտնելու ատենը : Քունին նախորդ քանի մը վայրկեանները պէտք է որ խաղաղ եւ հանգարտ ըլլան :

Զօճուզլար իջիւն մեյվէ վի թաթլըրս

Վագթը վագթսըղ , եանի՛ եէմէք
վագթընտան օլիւ միււտտէթ էվվէլ եա

սօնրա , հէր նէ օլսա , վէ նէ գատար
զարարսըզ տա պուլուհնա , պիր շէյ
հէմէք փէք զարարլը տըր : Հաթթա
չօճուղըն աղլատըղը վազըթ օնա վա-
զըթլը վազըթսըզ մէմէ վէրմէք պիլէ
էյի տէյիլ տիր :

Մէմէ էմէն չօճուղարըն չօղու մի-
տէ ֆէսատընա օղրարլար իսէ , պու-
հալ՝ մուզիրըր ատէթլէրտէն նէշէթ է-
տէր : Պուհնընլէ տէմէք իսթէմէյօրըմ
քի , սինն ի պիւլուղէ էրմիշ օլանլար
նէ վազըթ հէմէք հէրլէր իսէ , չօ-
ճուղարա տա այնի վազըթլարտա
հէմէք վէրիլմէլի տիր : Քիւշիւք չօ-
ճուղար էքսէրիյա կիւնտէ պիր գաչ
տէֆա հէմէք իսթէրլէր : Լաքին պու-
հնընլէ պէրապէր , չօճուղարա հէմէք
տախմա մուայեէն վազթլարտա վէ
մուայեէն մըգտարլարտա վէրիլմէլի
տիր : վէ հիչ պիր քիմսէնին պուհնա
միւտախէլէ էթմէսինէ միւսատէ է-
տիլմէմէլի տիր :

Հաթթա թաղէ վէ էյիճէ հէթիշ-
միշ օլան մէյվէլէր , խուսուսի պիր
միգտարտա վէ մուայեէն վազթլար-

տա փէք չօգ քիմսէլէր իչիւն ֆաի-
տէլի իսէլէր տէ , հէր ատէմ իչիւն
ֆաիտէլի տէյիլ տիրլէր : Պիւլուղէ
էրմիշ նիչէ քիմսէլէր պիր նէվ միտէ
ֆէսատընա օղրամագսըղըն պէօյլէ
մէյվէլէր հէյէմէզլէր : Հէր նէ զէման
չօճուղարա մէյվէ վէրիլմէլէք իսէ ,
հէմէք իչիւն սօֆրայա օթուրտըզարը
զէման վէրիլմէլի տիր : մէսէլա (տաի-
մա եալընըք թաղէ վէ էյիճէ տէյմիշ
օլան մէյվէլէր իչիւն տէմէք իսթէ-
րիլ) , գուշըք թաամընա մէյվէ իլէ
պաչլանմալը , վէ էօյլէն թաամլարընա
տախի մէյվէ իլէ խիթամ վէրիլմէլի
տիր :

Էկէր չօճուղար հէմէքլէ պէրա-
պէր սիւտ իչմէքտէլէր իսէ , վէ էկէր
մէյվէ ալէլ ումոււմ սիւտ իլէ եազըշ-
մայաճաղը զանն օլուհնա պիր նէվ-
տէն իսէ , օ զէման անլէրէ մէյվէ վէր-
մէք իչիւն էօյլէնտէն էվիլէլ մուայեէն
պիր սաաթ թալին օլուհնալը տըր :
Պու ոուրէթին անլէր իչիւն տահա
միւնասիպ օլաճաղը շէօյլէ տուրսըն ,
պուհնընլէ զըտա եալընըզ մուայեէն

վագթլարտա ալընմալը տըր խուսու-
սընտաքի փէք մուհիմմ օլան տէրսի
էօյրէնմիշ օլուրլար :

Շէքէր հատտը զաթինտէ եէնէ-
ճէք օլսա , վէ հախօտ եէմէք իչէրի-
սինէ չօգ դարըշտըրըլըշ հախօտ եէ-
մէք իւղէրինէ չօգ էքլմիշ պուլուն-
սա , հիշ մագպուլ տէյիլ տիր , վէ էք-
սէրիա ֆիիլէն դարարը տըր : Շէ-
քէրլէմէլէր իսէ պուլ դարարը տահա
գիյատէ արթըրըլար , չիւնքի չէքէրէ
ալէլ ումում տահա ազ մագպուլ պիր
չէյ իլավէ օլունմըշ օլուր : Ինսանըն
ասըլ զըտասընը թէշքիլ էտէն եէյէ-
ճէքլէրտէ զաթէն պիր միգտար չէքէր
մէվճուտ տըր : Եալընըզ մէյվէլէրտէ
տէյիլ , պազը սէպզէլէրտէ տախի ,
էզճիւմլէ փանճարտա , չէքէր վար
տըր : Քէզալիք մըսըր պուլտայընըն
պազը նէվլէրի տախի չէքէրի հավի
տիրլէր :

Վիւճուտըն հագիգի ինթիյաճընս
կէօրէ եէյէճէքլէրէ փէք ազ չէքէր
իլավէ էթմէգ կէրէք տիր . չու շարթ-
լէ քի եէմէքլէր միւսթէլիֆ չէշիտ-

լէրտէն իպարէթ օլսուն : Լաքին տի-
կէր թարաֆտան ինթիմալ քի , փէք
չօգ քիմսէլէրճէ , թաթլը եէմէքլէր-
տէն պիր միգտար եէմէք ճաիզ օլ-
սուն : Հալ պու քի միգտարընըն թամմ
նէ գատար օլմասը մէսէլէսի՝ միւս-
թէլիֆ վիւճուտլար վէ տէրէճէ ի հազմ-
լար իչիւն թէխալլիւֆ էտէր : Թէտ-
պիրսիզճէսինէ թաթլը եէմէքլիյին չօ-
ճուզլարըն տիշլէրինէ վէ ֆիիլ ի հազմ-
լէրինէ մուճիպ օլտըզը մագարրաթ՝
էշլիյէթլի տիշճի վէ հէքիմլէրին էֆ-
քեարընճա , փէք պէօյիւք տիրլէր —
տահա ուզազ թէշլիքէլէրինի հիսապա
տախիլ էթմէյէլիմ , էպէվէյնին քէն-
տի էվլատլարընըն իսթէտիքլէրինի
զարարսըզ չէյլէրի իճրա էթմէքլիյէ
միւմքին վէ ճաիզ իսէ մուվաֆազաթ
կէօսթէրմէլէրի թապլի տիր :

Չօճուզլար էքսէրիյա թաթլըլարը
սէվէրլէր : հալ պու քի պու կիպի
եէմէքլէր եէմէք իչիւն չօգ տէֆա չօ-
ճուզլարտա կէօրիւլէն՝ աշուրի պիր
իսթէք օլուպ , թիւթիւն հա թէնպէ-
քի իչիւն կէօսթէրիլէն իսթէք՝ կիպի

անճադ արշըրդըդ նէթիճէսի տիր .
թապիի պիր ինթիյաճ տէյիլ տիր :
Զաննորմըճա , պու կիպի ղըտալարըն
զարար վէրմէսինի իսթէր իսէք , գու-
րապիյէ , գայմագլը տօնաուրմա , շէ-
քէր եախօտ շէքէրլէմէ կիպի թաթլը
ղըտալար թաամ խիթամընտա վէրիլ-
մէյի , վէ հէր պիր չօճուղըն հիսսէսի
էվլէլճէ թաեին էտիլմէյի տիր . թաամ-
տան էվլէլ թաթլը եէմէքլիք իշթի-
հանըն գափանմասընր մուճիպ օլուր :
Էկէր մէյվէյի հազմ էտէ պիլիլլէր ի-
սէ , կիւնտէ թաամ իլէ պիրլիքտէ
օլարագ պիր գաչ տէֆա մէյվէ եէտի-
րիլէ պիլիլ :

Սայղըսըզ վէ միւլահազասըզ ագ-
րապա վէ թալլիւգաթա գարշը տաի-
մա ինթիյաթլը տալրահմագ միւլմքին
տէյիլ տիր : Լաքին խըսմ վէ ագրի
պամըզ խարիճինտէ օլան պիրի չօ-
ճուգլարըմըզա պէօյլէ շէյլէր կէթիլ-
մէքլիք ատէթլինտէ իսէ , պիզ քէն-
տիմիզ օնա պու ատէթլտէն վագ կէչ-
մէսինի իսթար էթմէլի իզ :

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ

Արեգսիւսն ճառագայթից ազդեցու-
թիւնը՝ երկրագործութեան վրայ

Լոյսը կենդանեաց եւ բուսոց
կեանքին խիստ պիտանի ու կարեւոր
է . բուսոց գոյնզգոյն ըլլալը լոյսի շը-
նորհիւ է : Պէտք եղած քանակու-
թեամբ լոյս չ'եղած ժամանակ բոյ-
սերը տկար ու նիհար կ'ըլլան , եւ
այս տեսակ բուսոց պտուղները ան-
համ կ'ըլլան . իսկ ճառագայթից ազ-
դեցութեան տակ եղող բոյսերը թէ՛
զօրաւոր եւ թէ՛ պտուղներն ալ հա-
մեղաճաշակ կ'ըլլան : Նոյնպէս եւ
ջերմութիւնը թէ՛ բուսոց եւ թէ՛
կենդանեաց հոգին է , եթէ վայր-
կեան մը ջերմութիւնը աշխարհէս
բոլորովին վերնայ յայնժամ ամէն ինչ

սառուցեալ վիճակի կ'ենթարկուի . ջերմութեան նուազութեան պատճառաւ բեւեռի կողմերն ու Սիպերիայի հիւսիսային կողմերը բոյս չեն զրտնուիր : Արեգակը բուսոց վրայ ըրած ազդեցութեան չափ ալ կենդանեաց վրայ կը ներգործէ : Սովորաբար գիւղացի տղոց կարմրերես , կայտառ ու զօրաւոր ըլլալուն պատճառը արեգակնային ջերմ ճառագայթից ներքեւ օրն ի բուն աշխատելնին է :

Կլիմայ

Ինչ սերմ կուգէ թող ըլլայ, զայն ցանելէն առաջ կլիմային անոր վրայ ունենալիք ազդեցութիւնը գիտնալ հարկ է . զի իւրաքանչիւր բոյս իրեն յատուկ լոյսի , ջերմութեան եւ խոնաւութեան դէմ զատ զատ կարիք ունի : Զի կան բոյսեր որք զէրօյնն նուազ 20⁰ ցրտութեան տոկալով ձմեռը չ'են ոչնչանար . կան բոյսեր ալ որք ցուրտի չ'կարենալ տոկալով ջեր-

մութեան աստիճանը զէրօյի իջածին պէս կ'ոչնչանան զօր . կորեկ եւ ճակընդեղ (բանձար) : Կլիմային տեղեակ ըլլալու համար դիտարանները շատ մեծ օգուտներ կ'ընձեռեն :

Եւրոպայի մէջ մի անկիւնը դիտարաններ կան , որք ամէն օր մը շակին հարկ եղած տեղեկութիւններ կուտան :

Երկրի մը բոյսը նոյն տեղւոյ կըլիմային մասին քիչ մը տեղեկութիւն կրնայ տալ . բլրային տեղեր գանուած բոյսք դաշտերու ցած տեղերու , խոնաւ արտերու բոյսերէն աւելի ցուրտի բուքի կը զիմանան , բոյս մը որ կանուխ ցանուի արդիւնքը այնքան աւելի առատ կ'ըլլայ այսու ամենայնիւ գարունը ցանուած կարգ մը բոյսեր կան որք եղեամբ պահպանուելու համար ուշկեկ ցանել հարկ է . զօրօրինակ կորեկ , բամբակ , եւայլն :

ՀԱՒՆՈՑԻ ՇՈՒՐՋԸ

Հաւազգիք նախնի ժամանակներէ ի վեր Հնդկաստանէ եւ Ովկիանիայէ աշխարհիս հեռաւոր կողմերը փոխադրուած ըլլալ կը կարծուի, որոյ սննդարար հաւկիթէն, համեղ միսէն ու փետուրներէն եւ ծիրտէն — որ խիստ բերրի աղբ մ'է — մարդս շատ օգուտներ կը քաղէ, Հաւազգեաց յատուկ երեք հիւանդութիւն կայ, որոց դարմանը 'ի ստորեւ կը գնեմք:

—

Պաղլեդի (շաւ) հիւանդութիւնը

Սոյն հիւանդութիւնը սագերու, բազերու փոխանցուելով երբեմն բազում նախծիրներ կ'ունենայ, ասոր դարմանն է՝ քացախի մէջ կեօզքաշի եւ պաղլեդ (շաւ) հալեցնելով վրծինով մը ոտքերին ու թաթերին քրտիլ:

—

Քոչկեքա (ժանտախտ)

Այս հիւանդութիւնը ամենէն աւելի նախծիր ունենալով երբեմն հաւնոցի ամբողջ հաւերը կ'ոչնչացնէ. այս հիւանդութեան ենթակայ եղող հաւու փետուրները վեր կը տնկուի. կատարը կախ եւ մոռ ըլլալով գարշաբոյր փորհարութեամբ կենդանին կը մեռնի:

Որոյ 'ի դարման հարկ է վարակեալները անջատել, մեռեալներուն դիակը թաղել, հաւնոցը ծխանելիքով (Նէ-Նէ) մաքրել. մնացեալներուն մարդ (շաբէ օր) կերցնել, եւ ալիւրի ու թեփի ջուրին քիչ մը սիւղճաք տրտնալ եւ կամ աւիտ փեւրի աւելցնելով կենդանեաց խմցնել:

—

Կոկորդի (պօղաւ) հիւանդութիւն

Այս հիւանդութենէն գլխաւորաբար հաւերը վարակուելով լեզուին

վրայ, բերնին մէջ կարգ մը ամուր խաւեր (շաբ) գոյանալով կը բազմանան ու կենդանին չնշահեղձ կ'ընեն։ Այս խաւերը բարակ եւ սուր զմեկի-ով կտրելու հանելու եւ 100 կրամ ջուրի մէջ մէկ կրամ դժոխաքար (ճէնէնճ Բաշէ) եւ կամ (5) կրամ շապ ու (10) կրամ լիմոնի ջուր աւելցնելով վրձինով խաւերուն վրայ, եւ բերնի ամէն կողմը քսելու ու հաւնոցը խիստ մաքուր պահելու է։

Հաւերու հաւկիթ ածելը

Առ հասարակ հաւերը Փետրվար ամսոյ մէջ աւելի՛ հաւկիթ ածելու հակամէտ են, ուստի այս ժամանակ հաւերը պարարտեցնող կուտ տալու չ'է, որպէսզի հաւկիթէ չի կտրին։

Եթէ կը փափաքուի առանց Եւրոպայէն ընտիր ցեղի հաւկիթ բերելու՝ հաւերու տեսակն ազնուացնել ու խոշոր հաւկիթներ ստանալ՝ պէտք է եթէ աքաղաղը Եւրոպական է 8

հաւ կառավարէ իսկ եթէ Ասիական է՝ 4 հաւ։ Հաւերը ածան ընելու համար ամառը եղիճի (Ըւլլէհն օրն) կանաչ տերեւներ մանրելով կուտին հետ խառն կերցնել։ Իսկ ձմեռն ալ եղիճի չոր տերեւներ կերցնելու է։

ՊԱՆՐԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆ

Այծի եւ ոչխարի կաթէն պանիր շինելու համար կաթը կթուելէն 15 վայրկեան վերջը ուլի կամ նապաստակի փորոտիքէն պատրաստուած հալով խմորելու եւ մինչեւ մածունի վիճակ ստանալը կտրտելով սլարզուտ (սեղէկ) կոչուած ծրարածեւ հաստ ու ցանցառ ծակոտկէն լաթերու մէջ դրուելով ջուրը քամուելու համար յարմար տեղէ մը կախելու է։ այսպէսով պատրաստուած նոր պանիրը հաստ շերտերու վերածելով կարգ մը պանիր կարգ մը ալ ըլլալու պայմանով տակառներու մէջ զետեղելու եւ վրան ալ մաքուր ծանր քար մը դրնելու է։

Թէպէտեւ պանիրի քանակը կամ թի որպիսութիւնէն կախում ունի եւ սակայն սովորաբար 20 քաշ ոչխարի կաթէն 6 եւ կամ 8 քաշ պանիր , իսկ նոյնչափ այծի կաթէն 5 եւ կամ 6 քաշ պանիր կ'ելլէ : այսու ամենայնիւ այծի պանիրը կարծր ըլլալուն համար պանիրն ալ դիմացկուն է եւ ոչխարի պանիրէն նախընտրելի ըլլալուն պատճառն ալ այս է :

Քաշար պանիր

Այս պանիրը պատրաստելու համար ոչխարի եւ այծի կաթը կթուելէն անմիջապէս յետոյ հալելով դրուելի եւ թանձրանալուն պէս կտրտելով ձեռքի եւ կամ ոտքի միջոցաւ լաւ կերպով տրորելու եւ խիստ փոքր ծակեր ունեցող կողովներու (սէքէն) մէջ դրուելով խալկինի մէջ կ'եռացուի մինչեւ որ իւղը դուրս տայ . յետոյ խալկինէն հանելով ջուրը քամուելու համար ճնշելու եւ աղե-

լէն յետոյ մազէ շինուած չուվալներու մէջ փաթթելու է :

Կրավիր պանիր

Եւրոպական պանիրներէն կրավիրը կոչուած պանիրը շինելու համար քաշար պանիրի պէս բարակ ճառուած պանիրը յատկապէս շինուած խալկիններու մէջ 40-50 եւ կամ 60 աստիճան ջերմութեամբ եւ սակայն հոացած ժամանակ շարունակ խառնելու պայմանով կեփեն . յետոյ մեքենայի եւ կամ ուրիշ միջոցաւ ճընշելէ վերջ կ'աղեն :

Հոշանակալն պանիր

Կաթը կթուելէն անմիջապէս վերջ առանց երերցնելու կաթնարան փոխադրելու եւ պարզուտէ (սէ-շէն) անցնելու է :

Կաթի ջերմութեան աստիճանը հարիւրամասնեայի 32 աստիճան ըլ-

լալու համար եթէ աւելի տաք է պաղեցնելու եւ եթէ պաղ է՝ տաք-
ցնելու եւ հայտն դնելու է . այս պա-
նիրը լաւ ըլլալու համար հայտն դնե-
լէն գէթ 15 վայրկեան վերջ սառած
ըլլալու է . պանիրը պաղելուն պէս
բարակ բարակ կտրտելով ջուրը
քամուելու համար ծանր քարի մը
տակ ճնշելու է . յետոյ ջերմութեան
աստիճանը 36ի բարձրացնելու եւ
ծանրութեան 5ի կամ 6ի փոխարէն
մէկ համեմատութեամբ աղ աւելցնե-
լով կրկին կտրելու եւ ճմռելու է .
կեղրոնէն եւ եզերքէն ի զատ մնաց-
եալ կողմերը մեխակի (հարանֆել) գը-
լուխներ , չամանի (տիֆոն) կտորներ
տեղաւորելով կ'որ ամաններու մէջ
ճնշման ենթարկելու է , ճնշման ներ-
քեւ մի քանի օր մնալէ վերջ քանի
մ'անգամ տակն ու վրայ դարձնելու
է այս ժամանակ չի ճեղքաւորուելու
համար քացախի մէջ հալած «ֆրան-
քսելով չոր տեղեր պահելու է :

ԿԱԹՐ

Կենդանիէն կթուած կաթը եր-
բեմն աւրուած եւ կամ արիւնոտ ,
կապտագոյն եւայլն կը լինի , որոց
բնական պատճառները ու դարման-
ները սոքա են :

Արիւնոտ կաթ

Երբեմն կովէն նոր կթուած կա-
թը կարմրագոյն կ'ըլլայ , պատճառը
կենդանւոյն ծիծերուն ներքին եւ
կամ արտաքին կողմը վէրք ըլլալն
է : Ուստի ծիծը տաք ջրով լուալու
եւ կտաւոտի (տիֆոն լոփոտ) ջուր եւ
կամ թթու Դեղնէս քսել :

Եթէ կաթէն առնուած իւղն ալ
կարմրագոյն ըլլայ այն ատեն վստահ
ըլլալու է որ կենդանին անպատճառ
տեղափոխուած եւ խաւարծել (բալէնոս) ,
եւ շոճի (շաֆ) տեղիւններ եւ այլ ա-
սոնց նման բոյսեր կերած է , որոյ 'ի
դարման սոյն բոյսերէն չ'ուտելնուն

ուշադրութիւն ընել հարկ անհրաժեշտ է :

Կապտագոյն կաթ

Կաթը կթուելով ամանի մը մէջ ժամանակ մը իւր վիճակին թողէ վերջ կաթին վրայ բաց—կապոյտ գոյն մը կը նշմարուի ,որ երբեմն նոյն սենեակին մէջ գտնուած ուրիշ կաթի կը փոխանցուի . ասոր առաջը առնելու համար պէտք է կենդանեաց խմցնելիք ջուրը ժամանակ մ'առաջ հորէն քաշել եւ գոյլերու (+օղ-) մէջ դնել , ցնխոտ եւ ախօսներու մէջ մնացած ջուրը չխմցնել , կաթը կթելէն գէթ 5 վայրկեան առաջ ամանները եռուցեալ ջրով լուալ , եթէ երբէք այս հիւանդութեան հետքը կաթը կթուած ժամանակ նշմարուի՝ կաթնամաններուն մէջ մէկ քաշ կաթի համար 95-100 տրամ բիւրեղացեալ քաղախի ոգի դնել (պէտքը՝ 1-2 «էրէ բ»-հը) :

Թթու եւ աղի կաթ

Ընդհանրապէս կովերու հիւանդութենէն , անուշի գեշութենէն եւ կամ կենդանւոյն ծիծերու վրայ եղած վէրքերէն՝ կաթը թթու եւ կամ աղի կ'ըլլայ : Դարմանք : Տարախոտիկ (Լէրէ օ՛ղ Լօխ-մը) եւ լեզի արմատներ եռացնելով ասոր ջուրը խմցնելու է :

Որպէսզի առողջ կովերու կաթն ալ չ'աւրուի պէտք է կասկածելի կաթը զատ ամանի մէջ դրուի , եւ քննութեան ենթարկուի : Նոյնպէս ոչխարներու փարախին մէջ գտնուած շուներու հիւանդութեանց ուշադրութիւն ըլլայ , զի երբեմն շուներու ենթակայ եղած քոս (ռ-յո-ղ) եւ այլ տեսակ հիւանդութիւնք ոչխարներու կը փոխանցուի :

Թանձրացեալ կաթ

Այս հիւանդութիւնը երբեմն կաթ

կթուելէն քանի մը ժամ վերջը եւ կամ կաթ կթուած ժամանակ յառաջ կուգայ, որոյ պատճառը կաթի պանրային մասին աւրուիլն է: Այս պարագային մէջ իւրաքանչիւր կովի կաթը զատ—զատ քննելով մէկ եւ կամ մէկէ աւելի կենդանիի այս հիւանդութեամբ վարակուած ըլլալը հաստատելով կտաւատի (էֆէն Բօխուֆ) եռացեալ ջուրի մէջ քիչ մը ժանտաւոր (էշուպ) աւելցնելով հիւանդ կովերուն խմցնելու է. եթէ այս հիւանդութիւնը ամբողջ կովերուն վարակուած է ուտելիքին քննելու, ախոռի եւ կաթնարանի մէջ ծծումբ (է-է-բ) վառելու եւ կաթնամանները խնամով եւ սակայն քիչ քանակութեամբ քլօր քլիւիտով լուալու է:

Ոչխարներու ֆուր

Սէրէ ծխախոտի տերեւներ եռացնելով ջուրը չիչերու մէջ լեցնելու եւ բերանն ալ խցանով (ճանֆօք) գո-

ցելու եւ խցանին մէջտեղն ալ փոքրիկ ծակ մը բանալու եւ փետուր գրչով օրը մէկ երկու անգամ քոսի վէրքերուն քովերը այս ջուրը քսելու է:

Այծերու ֆուր

Նախ այծերու մազերը եթէ երկար են՝ կտրելու յետոյ սեւ օճառով (սապոն) եւ կամ տեղական ճերմակ օճառով եւ տաք ջրով լաւ մը լուալէ վերջ չորցնելու եւ հետեւեալ մէրհէմ (բալաան) քսելու է:

100 կրամ պարպօնաթ տը բօթաս
200 » քիւլիւրտ չիչէկի
800 » թօն եաղը եւ կամ վազըլին:

Այս մէրհէմը քսելէն մէկ երկու օր վերջ կենդանին վերստին օճառի ջրով լուալու է, այս մէրհէմը մէկ անգամ քսելով կենդանին առողջանալուն վստահ եղիք:

ՅՈՐԵՆՆԵՐԸ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵՆԷ ՁԵՐԾ ՊԱՀԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Ծորենի արտերու մէջ յաճախ
«Է-բէ», բարձր եայլն կոչուած հի-
ւանդութիւններ կը նշմարուին, որք
ցորենի սերմերու մէջ գտնուած Բի-
բոյ կոչուած խիստ փոքր կենդանի-
ներէ յառաջ կուգան, Ուստի եւ
այսպիսի հիւանդութեանց առաջքը
սերմնացորենի մէջ գտնուած միջ-
րոպները ոչնչացնելով կ'առնուի:

Միջրոպներու ոչնչացումը

Սերմնացորենը ցանելէ 2-3 օր ա-
ռաջ 100 քիւօ ջուրի մէջ 4 քիւօ կիր
(էլէէ) լեցնելով սերմնացորենը սոյն
կրաջուրին մէջ 4-5 վայրկեան կե-
ցունել, յետոյ զայն հարթ տեղ մը
փռելով չորցնելէ վերջ միայն ցանել:

Ուրիշ կերպ մ'եւս

Դարձեալ 100 քիւօ ջուրի մէջ
5-600 կրամ կէօլ Բաշը լուծելով խո-
չոր ամանի մը մէջ լեցնել ու սերմ-
նացորենն ալ ասոր մէջ լեցնելով
փայտով մը շարունակ խառնելու է
մինչեւ որ պարապ ցորենք ու աղ-
տեղութիւնք ջուրին երեսը ելլեն.
այս ջուրին երեսը ելած ցորենի հա-
տիկները հաւերու կերցնելէ զգուշա-
նալու է. ինչու որ հաւերը զայս ու-
տելով կը մեռնին, այս հատիկները
արաի մուկերու ծակերու բերանը
դնելու է մուկերը զանոնք ուտելով
կ'ոչնչանան:

Յակոբ Խաչատուրեան

Հողագործիկ թշնամի միջոցները

Մեց (կէ-վէ ալ-է-է)

Այս պատենաթեւ միջատին եր-
կայնութիւնն 7 հ. մ. է. կը կար-
ծուի թէ գլուխը մարմնոյն մէջ ծած-

կած է : Իրեն դպչելնուս պէս ինք-
զինք մեռած կը ձեւացնէ : Ասոր
թրթուրները շատ մնաս կ'ուտան
մարդոց , թռչնոց , հաւուց եւ զմրռ-
սեալ կենդանեաց , զմոսեալ կենդա-
նիք ասոր հասցնելիք մնասէն պահ-
պանելու համար անոնց քով Նա-դա-լէն
դնելու է որուն հոտէն կը մեռնին :

Ուսիճ (Ժայէս դէօճէյէ)

Երկրագործութեան ամենամեծ
թշնամին է : մարմինը գորշագոյն ,
էզը հողը փորելով 30 ձու կը ծրտէ
ու յետոյ ինք կը մեռնի : Զորս-հինգ
շաբաթ վերջ Յունիս Յուլիս ամսոյ
մէջ թրթուրք ձուէ կելլեն : 3-4
տարիէն կատարեալ միջատ կըլլան :
Զմեռ ժամանակ հողի մէջ կը մնան
ծառոց եւ արմտեաց արմատները փը-
ճացնելով : Ասոնց մէկ ճար մը կայ ,
այն է ծառի վրայ ելած ժամանակ-
նին առաւօտ կանուխ ծառին տակ
սաւան մը փռելով ծառի ճիւղերը

ցնցելու է , թրթուրք յայնժամ վար
կ'իյնան , զորս հաւաքելով այրելու է :

Կանքար(Գուշուշ դէօճէյէ)

Կը բնակի մեղուներու փեթակաց
մէջ , եւ կը սնանի մեղուաց ձուերով ,
թրթուրը ունի երեք զոյգ թաթիկ եւ
զօրաւոր կզակներ , տռաջին կերպա-
րանափոխութենէ վերջ մեղր ուտելու
կ'սկսի , ձմեռը հարսնեակ ըլլալով
բնաւ բան չ'ուտեր , իսկ գարնան
կատարեալ միջատ ըլլալով փեթակ-
ներէն դուրս կ'ելլէ :

Սոքա բազմութեամբ կը բնակին
ուռնիններու եւ չուշաններու վրայ
ու բոլորովին տերեւները ուտելով
կ'սպառեն :

Երկրագործք առտուն կանուխ
սաւան մը տարածելով ծառերուն
տակ կսկսին ծառոց ճիւղերը ցնցել ,
ու զանոնք հաւաքելով կը չորցնեն
ու կը փոշիացնեն , եւ այս փոշին
իւրեւ դեղ մորթի հիւանդութեան ,

ջրգողութեան ու այլ հիւանդութեանց կը գործածեն : Փէհլէլան Եւթընը եւս այս փոշիով կը պատրաստուի :

Թ Օ Փ Ր Ա Ք

Թօփրաք տէտիկիմիզ չէյ չիւրիմիչ մէվատ'որ հայվանիյէ վէ նէպաղիյէ (օդ) իլէ քարըչըք քայա էնքազընտան իպարէթ տըր : Զրա'աթտա էնմիէթլի օլան թօփրաքլար աթի իւզիքը օլանլար տըր :

Ա. = Բիլլի քօփրազլար

Եուզտէ 50 տէն 90 քատար քիլ պուլունան թօփրաքլարա' ֆիլլի քօփրազ , սերք քօփրազ վէ պալճիլի քօփրաֆ նամլարը վերիլիր : Բիլլի թօփրաքլար փէրիսոյիսի քայալարըն զիւրիմէսինտէն իլէրու կէլէրէք հավի օլտըքլարը մէվատ' էճնէպիյէյէ կէօրէ գրմըզը , սարը սիյաճ վէ հա աչըք քիւլ

րէնկինտէ կէօրիլիր : Էլ իլէ թութլտըզը վագթ սապօն կիպի հմուչաքլք հըս օլունուր : Ետըն քուրաքլքլարտա եարըլըր : փէք սէրթ օլուր վէ կէճ թավա կէլիր : Բթուպէթի աաիսի քօլայլալա ղայալ իթտիկինտէն թօխում էքիլէճէք վագթ էն էվէլ պու թօփրաքլարը էքմէլի :

Պու թօփրաքլար լայիգիլէ հազրլամաք իչիւն քրչտան էվէլ տէրինճէ նատա իտուպ հալիլէ իլք պահարա քատար պրաքմալը : Գըչ մէվսիմինտէ զնուր իտէն թօնլար պու թօփրաքլարը փարչալայարաք թէզէքլէրըն զըրըմասընա հըզմէթ էտէր : Բիլլի թօփրաքլար նէ քատար զիյատէ իչլէնէճէք օլուրսա օլքատար զիյատէ մահուլ վէրիլէր :

Բիլլի թօփրաքլար հէվանըն աւօնեաֆընը վէ թօփրաքըն իչինտէ պուլունան մէվատ' ազօթիէյի իմթիսա իթտիկինտէն կիւպրէյի չօգճա աթմաք իքթիզա իտէր : քիլլի թօփրաքլարտա թօխում էքտիքտէն սօնրա եաղմուր եաղարսա թարլանըն իւզի

գապուդ պաղլար, պու սէպէպլէ չիմ-
լէնմիշ թօխումլարըն քէօրփէ Փիլիզ-
լէրի թօփրաքտան տիշարու չըգմասը-
նա մանի օլուր, թարլանըն իւզէրին-
տէ պաղլանան գապուգլարը պօզմագ
իչիւն ինճէ թըրմըք կէչիրմէլի:

—

Բ = Գունսալ թօփրագլար

Թօփրաքտա 100տէ 50տէն զիյա-
տէ գում պուլընտըղը զէման գում-
սալ թօփրաք նամը վէրիլիր: Արա-
նիթլի քայալարըն թէհալիւլընտէն ի-
լէրու կէլիր: Սըրֆ քիլի թօփրագ-
լարտա հիչ պիր շէյ հասըլ օլմատըղը
կիպի պիսպիթիւն գումսալ թօփրաք-
լարտա զրա'աթ գապիլ տէյիլ տիր,
Պիր աղ քիրէն պուլուլնաճաք օլուրսա
բէք կիւզէլ պաղ եթիչիր: Գումսալ
թօփրաքլարա գարա սըղըր վէ ման-
տա կիւպրէսի քուլլանըլուր: Կիւպ-
րէնին գուվէթի չապուգ զայ օլտը-
ղընտան սըգ-սըգ կիւպրէլէմէք իճապ
իտէր:

Գ. = Քիրեհնի թօփրագլար

Եուզտէ 50 նիսպէթտէ քիրէն պու-
լուլնան թօփրաքլարա քիրեհնի թօփ-
րաք նամը վէրիլիր: Քիրէնըն մըք-
տարը զիյատէ իսէ զրա'աթ օլնամագ,
զիրա էֆրաթ տէրէնէտէ քիրէն նէ-
պաթաթըն քէօքլէրինի հագար: Գը-
չըն լիթուպէլլի օլտըլարը զէման պիր
թօն զուհուր իտէրսէ թօփրաք քա-
պարըր, վէ իւսթինտէ պուլուլնան
նէպաթաթ քէօքլէրի թօփրաքլա պէ-
րապէր երնտէն չըքաճաղընտան միւ-
զիր օլուր: Թօնլար պիթտիկտէն սօն-
րա քէօքլէր աչըքտա քալըր, կիւնէ-
չին թէէսիրիլլէ մահվ օլուր: Պու ճինս
թօփրաքլարտա կիւպրէ չապուգ մահվ
օլտըղընտան՝ սըգ-սըգ թարլայը կիւպ-
րէլէմէք իճապ իտէր:

—

Դ. = Վօյֆանի թօփրագլար

Եանար թաշլարըն լաւարընտան
հասըլ օլան թօփրաքլարա վօյֆանի

քօփրաֆ տէրէր . Սիյահ վէ գրբմըզը
օլտըզլարընտան գապիլ' նըֆու գ տըր-
լար . բօքսս , ֆիւհէն , հաւնզ , ֆօսֆօր
ղիյատէ մըգտարտա պուլընտըզընտան
բէք կիւղէլ զրա'աթ օլունուր . չա-
յիրլարտան , մէրա'լարտան հասըլ օ-
լան օթլար գուվէթլի վէ պէսլէյիծի
օլտըզլարընտան հայվանլարա զիյատէ
եարար . Պու կիպի թօփրաքլարտա
կիւղէլ հպուպաթ եէթիշտիկի կիպի'
պաղ , զէյթին , ինծիր , բօրթուքալ
ազաճլարը , եօնճա վէ էնվայի բաթա-
թէս վէ սայիրէ պէրէքէթլի պիր սու-
րէթտէ մահսուլ վէրիր :

Ե. == Միլլի քօփրագլար

Նէհիր վէ չայարըն թուղեան իթ-
տիքլէրի զէման իքի թարաֆտա պու-
լունան արաղիտէ պրաքտըքլարը չա-
մուրա միլ թապիր օլունուր , իշպու
միլտէն հասըլ օլան թօփրաքլարա'
միլլի քօփրաֆ տինուր :

Միլլի թօփրաքլարըն ճինսի սու-

լարըն կէշտիղի տաղլարըն քայալա-
րըն ճինսինէ կէօրէ թէպէտիւլ իտէր .
Սօնրա քիրէճլի տաղլարտան ագան
սուլար օվայա ինուպ պրրագտըքլարը
միլլէր քիրէճլի օլուր , զրանիթլի քա-
յալարտան ագան սուլարըն վէ չայ-
լարըն պրագտըքլարը միլլին ճինսի
գուվու օլուր . Նէհրլէրըն օվալարը
պաստըզը զէման պրագտըքլարը միլ-
տէ պիր մըգտար իւմիս (humus) պու-
լունուր , հէր Նէհրըն տէրէճէյի ին-
պաղիյէսի միւսապի տէյիլ տիր . Պա-
զրսընտա (նիլ Նէհրի կիպի) բէք չօգ
պուլունուր . միլլի օլան արաղիլէր
պիրինճի սընըֆ թօքրաքլարտան մա-
տուտ օլուպ չիֆթճիլէր պէյնինտէն
մագպուլ տըր :

Պու Նէվի արաղիլէր եազըն եա-
րըլմազ , ամէլիաթ' գիւրրայիէ քօյայ-
լըքլա վէ ազ մասրաֆլա օլուպ , քիլ-
լի թօփրաքլար կիպի բէք չօգ հայ-
վան գուլլանմազա լըզում եօգ տըր ,
պէրէքէթլի մահսուլ վէրիր : Միլլի
թօփրաքլարտա իւմիս Նէ գատար
չօգ օլա օ գատար մագպուլ տըր :

Նիլ Նէհրըն պրագադըը միւտէ
եիւզտէ (8) իւմիս վար, հալ պու քի
Ֆրանսանըն բոն Նէհրինին պրագադըը
միւտէ եիւզաէ (4) իւմիս վար տըր :
Նէհրըլէրըն պրագադըը միւրն էմիյէթ
վէ միւհէտտանը բէք էսքի գէմանլար-
տա պիլէ նագար՝ տիգաթա սլընմը ,
վէ հատտա Մըսըրտա փարաւոնլար
գէմանընտա պիր թագըմ ամէլիաթ՝
ճէսիմէ իճրա օլընարագ նիլըն միւլի
սուլարը թարլալարա ճէլպ իթմէք ի-
չիւն չալըլմըլար տըր :

Պրուսա

Անդրանիկ Մ. Էսայեան

Բ Ժ Շ Կ Ա Կ Ա Ն

Բժշկական նոր գիւտ մը

Աչքը լո՛յս այն մարդոց որք հի-
հաւդութեան հետեւանօք կամ վէր-
քի մը պատճառաւ արեան պակսու-
թենէ կ'տառապին : Ամերիկացի Տր.

Պայրըն Քօքլի վեց ամիսէ ի վեր
քննութեամբ եւ փորձերով կ'ըրա-
ղէր : Տոքդորին գիւտն օգտակար
պիտի ըլլայ թոքատապէ, ժանտա-
տենդէ եւ ճահճատենդէ, մաշկատա-
պէ (Բէրիդօնիդ), ինչպէս նաեւ սուր
կամ պարբերական շաքարախտէ տա-
ռապոզներուն : Տր. Քօքլի փորձ
կատարեց շուներուն եւ ուրիշ անա-
սուններու վրայ, հասկնալու համար
թէ ո՛րչափ արիւն կարելի է պակսի
մարմնէ առանց մահ պատճառելու,
եւ թէ ո՛րն է ամենալաւ միջոցը
կորսուած արիւնին պակասը լեցնելու
համար : Տեսաւ որ շունը կ'ապրի իր
կենսական հեղուկին հարիւրին 90ը
սպառելէն ետքն ալ, բաւական է որ
շուտով անոր պակասը լեցուի աղա-
յին խառնումով (սօլիւսիօն) մը : Տր.
Քօքլի իր փորձերուն համար 100է
աւելի շուն գործածեց : Առաջին
փորձերուն մէջ տոքդորը նախ մէկ
ունկի (8 տրամ) արիւն հանեց, ա-
նոր տեղը դնելով նոյն չափով աղա-
յին սօլիւսիօն, եւ այս փորձերը չա-

րունակեց մինչեւ որ յաջողեցաւ փոր-
ձի ենթարկած անասուններէն մէկուն
արեան հարիւրէն 70ը քաշել , բայց
հարկ տեսաւ շանը սիրտն ու ուղեղը
գրգռել , այդ գործարաններուն կեն-
սականութիւնը պահելու համար : Եւ
ասիկա ըրաւ սրտին ու գանկին նե-
րարկելով երկու առ հարիւր աղային
սօլիւսիօն , Ֆարէնհայթի 110 աստի-
ճան տաքցնելով սօլիւսիօնը : Այս
վերջին պարագային փորձ րոած շունն
հզօր կենդանի մ'էր , $71\frac{1}{2}$ լիպրա
կշռող : Կէս վայրկեանի չափ շանը
շնչառութիւնն երեքի իջաւ առ մէն
մի վայրկեան , ինչ որ այլ եւս գրե-
թէ հոգեվարք ըսել է , բայց փորձէն
մէկ ժամ վերջ շունը կրցաւ վայր-
կեան մը ոտքերուն վրայ ելնել , բայց
չկրցաւ կենալ : Երկրորդ օրը կենդա-
նին շոյելով գգուելով քաղցուց մին-
չեւ անոր յատուկ վանդակը : Այս
փորձ օրինակ մ'է , որ , ըստ Տր.
Քօքլիի , կ'ապացուցանէ աղային սօ-
լիւսիօններու օգուտը արիւնահոսու-
թեան էն վերջին պարագաներուն

մէջ իսկ , փոյթ չէ թէ ինչ պատ-
ճառաւ ըլլայ : Սօլիւսիօնը գործածեց
թօքատապէ (քնէօմօնի) բռնուած հի-
ւանդի մը , եւ հիւանդը սովորակա-
նէն շատ աւելի կ'անուխ աղէկցաւ ,
կ'ըսէ :

Օձացաւ

Օձացաւ (երլանճըգ) մօրթի բոր-
բոքում է որ կէտի մը վրայ ծագում
կ'առնէ եւ կը ծաւալի աւելի կամ
նուազ մեծութեամբ՝ պայծառ կարմիր
գոյնով : Հաւանօրէն կը յաջորդէ վէր-
քի մը կամ մօրթին մէկ սկիթուկին ,
որ երբեմն յոյժ թեթեւ բան մը կ'ըլ-
լայ եւ մէջէն ախտին մասնաւոր
միջոցը մօտ կը գտնէ : Մուտին
կէտը կրնայ շատ պզտիկ ըլլալ , եւ
արդարեւ այնքան պզտիկ՝ որ հիւան-
դը չգիտնար անոր ներկայութիւնը :
Երեսն է որ օձացաւ ամենէն աւելի
կը յարձակի . եւ զիտենք թէ ինչպէս
ենթակայ է երեսը անորուելէ , քեր-
ուելէ , հովէն ճաթըրտելէ , եւնն ,

յառաջ եկած թեթեւ վերքերու : Ախտը յաճախ կը սկսի քթին ներսի կողմէն , մի քրօպը հոն տարուելով մատին միջոցաւ որ քիթը կը խառնէ : Եթէ մարդիկ զիանային միայն թէ իրական վտանգ կայ քիթը խառնելուն մէջ , թերեւս պիտի յորդորուէին թողուլ անհաճոյ ունակութիւն մը որ ընդհանուր է , մասնաւորապէս մանկանց մէջ : Բորբոքումը կը սկսի իրեւ մանր կարմիր կէտ մը , որուն բոլորտիքը նոյն գունով անթիւ կէտեր կը հաւաքուին , կը թռչորնան եւ կը միանան իրարու հետ եւ ամբողջութիւն մը կը կազմեն , որուն գոյնը պայծառ աղիւսագոյն կարմիր է մթին կարմրի կամ գրեթէ ծիրանեգոյնի զանազանութիւնները կ'ունենայ : Բորբոքած մտկերեսը կամաց կամաց չփոխուիր առողջ մորթի , այլ որոշ սահման մը կ'ունենայ : Ախտաւորուած մորթը տաք եւ քիչ մը ուռած կ'ըլլայ : Եթէ մատով վրան կոխուի , գոյնը կ'անկրեւոյթանայ , բայց անմիջապէս նորէն տեղը կու-

գայ ա'յնինչ կը վերնայ մատը , թէպէտ թեթեւ փոս մը կը մնայ քիչ մը ժամանակ : Ախտը յաճախ կը պտըտի մորթին վրայ , բորբոքեալ մասը կը տարածուի մէկ կողմէն , մինչ կը բուժուի հանդիպակած կողմէն : Յաճախ պաշարներ կը ձեւանան բորբոքեալ մասին վրայ , եւ բուժումէն ետքը սովորաբար մորթին կեղեւը կ'ելլէ : Հասարակօրէն սաստիկ տենդ կ'ունենայ ախտացեալը : Տենդէն առաջ կը մսի եւ գլուխը կը ցաւի , ախորժակը կը գոցուի , լեզուին վրայ կեղեւ կը կապէ , եւ տենդային վիճակի բոլոր յարակից պտրագանքերը տեղի կ'ունենան :

Դարմանը սովորաբար կը բաղկանայ հականեխականներու կամ բամպակի ողիի կիրառութենէ բորբոքեալ մասին վրայ կամ չուրջը , ախտին տարածումն արգելելու դիտաւորութեամբ : Երբեմն ախտաւորեալ մասը կը մեկուսացուի խաչաձեւ կտրուածներ ընելով մորթին վրայ՝ բորբոքեալ մասին չորս բոլորտիքը : Մօտերս

փորձեր եղան ամբողջ հակաթոյնով մը դարմանելու, Շատ նոր է դարմանման այս եղանակը, եւ դեռ կարելի չէ գուշակել թէ ի՞նչ յաջողութիւն ձեռք պիտի բերուի. բայց եղած փորձերը այնպիսի արդիւնքներ ունեցած են որ շատ բժիշկներու յուսալ տուած են թէ որոշ դարման մը գտնուած է :

Մասնաշուրթն

Մասնաշուրթը (տոլամա) սովորաբար շատ ցաւագին բորբոքում մըն է որ կը պատահի մատին ծայր, աւելի հասարակօրէն աջ ձեռքին կա՛մ բթամատին կա՛մ ցուցամատին ծայրը, այն պատճառաւ որ ասոնք աւելի ենթակայ են այն փոքրիկ վէրքերուն որմէ ծագում կ'առնէ յիշեալ նեղութիւնը : Բայց մատերէն ոեւէ մէկը, մինչեւ իսկ ոտքին մատերէն մէկը, կրնայ մասնաշուրթի ենթակայ ըլլալ : Բորբոքումը լոյզանրապէս ծագում կ'առնէ գնտասեղի կամ ասեղի ծակուածէ

կամ սկրթուկէ կամ կտրուածէ : Սակայն վէրքը յաճախ այնքան թեթեւ կ'ըլլայ որ ուշադրութիւն չգրաւեր մինչեւ որ մատը սկսի ցաւիլ : Ցաւը շուտով տանջիչ հանգամանք մը կը ստանայ եւ արագ արագ կ'աւելնայ սաստկութիւնը եւ երբեմն ամբողջ բազուկին կ'ազդէ : Աւելի կը սաստկանայ ցաւը եթէ ձեռքը վար կախուի : Մատին ծայրի մասը տաք, կարմիր եւ ուռած է : Միեւնոյն ժամանակ տառապող անձը աւելի կամ նուազ հիւանդ կը զգայ ինքզինք, տենդ կ'ունենայ, նաեւ գլխացաւ եւ արագ զարկ բազկի : Երբ բորբոքումը խոր տեղ է, թարախ կը հաւաքուի ոսկորը ծածկող թաղանթին ներքեւ, եւ այս մեծապէս կ'աւելցնէ տանջանքը եւ վտանգը : Եթէ հոգ չտարուի, կրնայ բորբոքումը ձեռքի ամփին անցնիլ, եւ այն ատեն բանը շատ ծանր հանգամանք մը կ'առնէ : Գրեթէ ամէն ժամանակ, երբ անգամ մը թարախ գոյանայ ոսկորը պատող թաղանթին ներքեւ, շատով քիչով ոս-

կորը կը մեռնի, եւ մատին ծայրը կ'աւրտի կամ կը ագեղնայ խորունկ սպիտով մը:

Երբ դարմանումը շատ կանուխ սկսի, երբեմն կարելի կ'ըլլայ բորբոքումը դադրեցնել պաղ ջուրը թաթ-խուած լաթ դնելով բորբոքած մասին վրայ շարունակ: Յաճախ փոխուելու է այս լաթը, վասն զի եթէ թողուի որ տաքնայ, խիւսի (լափա) պաշտօն կը կատարէ, եւ փոխանակ արգիլելու՝ աւելի կը փութացնէ թարախումը. նոյն ժամանակ բազուկը պէտք է կախել վիզէն անցուած կապով մը՝ ձեռքը կուրծքին վրայ հանգչեցնելով: Եթէ բորբոքումը արագ արագ չմեղմանայ այս դարմանումով, պէտք է հակադարձ գործողութիւն կատարել եւ ջանալ վէրքին թարախը կէտի մը հրաւիրել վրան խիւս կամ թաց լաթ դնելով, որ ա՛յնչափ տաք ըլլալու է որչափ կրնայ մարդ տոկալ, եւ շատ յաճախ փոխելու է: Միմիայն բանը որ կրնայ ըլլալ երբ թարախ կը գոյանայ, մատը ձեղքելը եւ թարախը դուրս

հանելն է: Ասիկա բաւական կը ցաւցնէ վայրկեան մը, բայց կ'ազատէ շատ օրեր ցաւ քաշելէ. եւ ձեռքի ու բազկի սաստիկ բորբոքման բոլոր վտանգներէն եւ արեան թունաւորումէ որ յետոյ կրնայ տեղի ունենալ:

Այրեցուկներ

Այրեցուկներու բուժման մէջ յաջողութիւնը կախեալ է այրուցքէն յառաջ եկած բորբոքումը կասեցնելու եւ օդը արտաքսելու մասին ձեռք բերուած յաջողութիւնէն: Մարմնի մակերեսի այրուցքը արդիւնք է ըստ մեծի մասին չոր տաքութեան, բոցին ուղղակի մսին դաշելուն, կամ խոնաւ տաքութեան՝ ինչպէս տաք ջուրի կամ շոգիի: Տաք ջրով այրումը աւելի կը ցաւցնէ. եւ երբ մնասուած մասը ընդարձակ է, աւելի վտանգաւոր է քան չոր տաքութեամբ այրումը: Չոր տաքութիւնով յառաջ եկած այրուցքը ընդհանրապէս կատարեալ մնաս կը հասցնէ հիւսկէններուն: Եւ մինչ տաք

ջուրը եւ շոգին միսը կը մեռցնեն ,
ասկէ աւելի բաներ ալ կ'ընեն . միսը
կը տարբաղադրեն եւ կը փտեցնեն եւ
ուրիշ յարակից վնասներ յառաջ կը
բերեն : Իրենց բնութիւնն ինչ ալ ըլ-
լայ , բոլոր այրեցուկները պէտք է
դարմանուին : Եթէ տաքութեամբ այ-
րուած են , այրած մասը պէտք է ան-
միջապէս փաթթել օդ չանցընող բա-
նով մը . վասն զի օդը բորբոքում կու-
տայ հում միսին : Բամբակը թաթիւ
ձէթի (շէյնէն եւլը) մէջ եւ անով
փաթթէ այրուցքը . կամ այրուցքին
վրայ առատութեամբ սրսկէ կերակու-
րի գործածուող ապրանք , օսլա , կամ
մինչեւ անգամ ալիւր , յետոյ բաւա-
կան ջուր աւելցուր որպէս զի խմորի
կերպարանք առնէ : Բոլոր այրեցուկ-
ները պէտք է թեթեւ կերպով ծակ-
ծկել փաթթելէ կամ դարմանելէ ա-
ռաջ :

Այս պատրաստութիւններէն մէկով
վէրքը չաղախուելէն ետքը կրնայ
բամբակով փաթթուիլ : Օրը անգամ
մը պէտք է քակել վէրքը եւ այրած

տեղը խնամով լուալ ապա ֆէնիլի
լուծուածով , որուն առ հարիւր երե-
քէ մինչեւ հինգը ապա ֆէնիլի ըլլայ :
Թթուներէ կամ ուրիշ գրգռիչ նիւ-
թերէ ծագում առած այրեցուկները
պէտք է անմիջապէս վազուին ջուրի
մէջ խոթել որպէս զի գրգռութիւն
տուող նիւթը լուացուի երթայ .

Եթէ այրուցքը պատիկ կամ տա-
րածուն ըլլայ , բոլոր կազմութիւնը
կը խանգարուի այրուցքին համեմատ :
Առաջին նշաններն են ցնցում , դող
եւ վատուածութիւն , որ պէտք է
դարմանուին գրգռիչ դեղեր եւ տաք-
ցընող բաներ դնելով սրտին , ձեռքե-
րուն եւ ոտքերուն վրայ : Քառա-
սունեւութ ժամէն սովորաբար կը սկսի
հակազդեցութիւնը եւ բորբոքումներ
կը զգացուին , նաեւ իբրեւ յարակից
ախտանիշներ , տենդ եւ բորբոքում
մարմինն զանազան կողմերը : Եթէ
նեղութիւնը աւելնայ , կրնայ օձախտ
եւ արեան թունաւորում յառաջ գալ
իբր տասներհինգ օր ետքը : Այն ատեն
ուրիշ բան չմնար ընելու , բայց եթէ՝

բժշկի դիմել :

Յայտնի է թէ մենք ամէն աստի-
ճանի այրուցներու ենթակայ ենք ,
պարզ սկիթուքէ սկսեալ մինչեւ ան-
դամի մը ի սպառ կորուստը : Ինչ որ
ըսուեցաւ նկատմամբ դարմանման՝ կը
վերաբերի թեթեւ պարագաներու մի-
այն , աւելի ծանր այրեցուկները պէտք
է դարմանուին բժշկի ձեռքով :

Կաթուած

Կաթուածահարութիւնը յարմար
անուն է ախտի մը որով տառապող
անձը գետին կ'իյնայ զգայազիրկ եւ
անդամալոյծ , իբրեւ թէ հարուածով
մը գետին տապալէր : Կաթուածին սո-
վորական պատճառն է ուղեղին մէջ
երակի մը պատռիլը եւ հետեւապէս
արիւնին դուրս վաղելը : Բայց կաթ-
ուած կրնայ յառաջ գալ երակի մը
յանկարծական խցումէն : Երկու պա-
րագային մէջ ալ հետեւանք գրեթէ
նոյն է , այսինքն ուղեղի նիւթէն մաս
մը կորուստ : Ընդհանուր կարծիք մը

կայ թէ միայն տարիքոտ անձինք են-
թակայ են կաթուածահար ըլլալու ,
բայց սխալ է այդ կարծիքը : Հիւան-
դութիւնը մանկութեան մէջ ալ կը
պատահի , եւ կրնայ պատահիլ ոեւէ
հասակի մէջ . թէպէտ ամենէն աւելի
կը պատահի 45էն մինչեւ 55 տարե-
կան անձերու :

Կաթուածին պատճառը արեան ե-
րակներուն հիւանդութիւնն է որ զա-
նոնք պայթելու ենթակայ կ'ընէ , երբ
ոեւէ անսովոր ձկտում մը կը պատա-
հի անոնց մէջ , Այսպէս , կը տես-
նենք որ յաճախ կաթուած կու գայ
մտային գրգռումէ եւ յուզումէ կամ
ֆիզիքական անսովոր յոգնութենէ մը ,
զոր օրինակ կառքի կամ շոգենաւի
վազելէ եւ կամ ծանր բեռմը վերցնե-
լէ : Կաթուածը կրնայ գալ գիշերը :
Այն ատեն պատճառը հաւանօրէն ազ-
դու երազ մըն է որուն մէջ սիրտը
ուժգին կը զարնէ :

Ժուժկալութեան ջատագովները ի-
րենց փաստերուն հօրադոյններէն մին
ըրած են կաթուածը իբրեւ հետեւանք

ալքողի գործածութեան, Վասն զի
չափազանց խմտուքը թերեւս չնչե-
րակներուն հիւանդութեան ամենէն
արդիւնաւոր պատճառն է: Եւ հեշ-
տամոլութեան գրգիռը շատ հասարա-
կօրէն կաթուածահարութեան կը յան-
գի այնպիսի մէկու մը համար որուն
չնչերակները կարծրացած կամ դիւ-
րաբեկ վիճակ մը ստացած են, Այսու
ամենայնիւ անփութկալութիւնը կաթ-
ուածի միակ պատճառը չէ: Եւ շատ
անիրաւութիւն կ'ըլլայ կաթուածա-
հար եղող ամէն մարդու վրայ կաս-
կածիլ թէ չափազանց արեւցող է:
Կաթուածի յարձակման վայրկեանին
մարդ կրնայ անսովոր կերպով առողջ
զգալ ինքզինք, կամ կրնայ իր գըլ-
խուն մէջ քիչ մը ցաւ եւ կամ լե-
ցունութիւն մը զգալ: Յետոյ յան-
կարծ կ'իյնայ կամ կը կորանցնէ գի-
տակցութիւնը: Երեսը սովորաբար կը
կարմրի, բազկերակը եւ պարանոցին
չնչերակները զօրաւոր կերպով կը
զարնեն, բայց մանաւանդ ծանր ծանր,
Շնչառութիւնը քիչ մը ծանր կ'ըլլայ,

եւ սովորաբար փռնգիւն կու գայ հի-
ւանդին վրայ եւ այտերը ու շրթուն-
քը կ'ուռին: Կրնայ մահ պատահիլ
այս առաջին յարձակման ժամանակ,
բայց կաթուածահար եղողներէն շատը
կ'առողջանան քիչ շատ ալէկ կեր-
պով: Եւ սակայն ենթակայ են երկ-
րորդ յարձակման մը որ աւելի հաւա-
նօրէն մահաբեր կ'ըլլայ: Կաթուա-
ծահար անձը պէտք է անկողին դնել,
գլուխը եւ ուսերը բարձր դիրքով:
Տաքուկ հանդերձնելով, որոնք մա-
նանեխի ջուրի մէջ թաթիւուած եւ
քամուած պէտք է ըլլան, փաթթուե-
լու են բազուկները եւ սրունքները,
եւ պաղ լաթեր եւ տոպրակով սառ
դնելու է գլուխը:

Վերէմ իլէթինտէ ագ ճիյէր ալէ-
թինին պիր ազ եախօտ պիր չօգ գըս-
մը աշիքետար սուրէթտէ խարապ
օլ-
մուշ օլուր: Պու հալը խարապիյէթ
իքի ճիհէթլէ թէհլիքէլի տիր: զիրա
աէյիլ եալընըզ թէնէֆֆիւս ալէթի-
նին զէմինի էքսիլիր, անճագ ճիյէր

իշինտէքի չուգուրլար տախի տաիմա
գան ագըթմաղա մէյեալ օլուր :

Պու պէօյլէ օլտըղը հալտէ , վէ-
րէմիլիէյ հատտէն աշուրի սինիրլէրի-
նի թահրիք էթմէքսիզին անլէրէ գուվ-
վէթ վէրիճի օլան հաւայա միւնթաճ
աըլլար : էկէր հաւա ղայէթլէ սէյրէք
իսէ , գանըն ճէվալընը տէրհալ սիւ-
րաթ քէսպ էտէր , վէ պուռնն նէթի-
ճէսի շու օլուր քի , ագ ճիյէրլէր իւ-
զէրինէ չօգ իշ գօնուլմը , վէ կէրէք
եօրղուռլըգտան վէ կէրէք գան ագ-
մագտան թէհլիքէ արթմըշ օլուր : Վէ
եինէ խասթայը պիր գարարտա պու-
լունմայան , հանի՝ պիր գաշ կիւն սօ-
վուգ վէ պիր գաշ կիւնլեր տախի
սըճագ կիտէն , վէ հաթթա տաիմա
րիւթուպէթլի օլան հաւալարա մա-
րուզ օլմագտան սագընտըրմալը տըր :
Խասթանըն պուլունաճաղը մահալըն
եա օսանըն թամմ շու եա պու տէ-
րէճէ ի հէրարէթտէ օլաճաղը իզթիզա
էտէր իսէ տէ , թէպէտտիւլ ի հաւա-
տան վէ բութուպէթտէն խալի գալ-
մասը՝ տահա զիյատէ մուգթաղի տիր :

Լաքին հիշ պիր քիմսէ պիր մէմլէ-
քէթին սալթ հաւասը սէպէպինտէն ,
վէ եախօտ սալթ հաւա թէնէֆֆիւս
էթմէքտէն , խօշնուտ օլաճաղընը մէ-
մուլ էտէմէզ : Պէօյլէ պիր եէրտէ պիր
շէյ պուլունմալը տըր քի , կիւնիւն
հէր պիր սաաթը ֆիքրին քէնտիլի-
յինտէն էյլէնէճէք տէրէճէտէ մէրաղը
ճալիպ օլսուն , վէ էրքէն եաթմագ
իճապ էթտիրէճէք , վէ սաղլամ ույ-
գու չէքիմէսինի թէմին էտէճէք ,
գատար եօրղուռլըգ հիսս օլունսուն :

Այըգ հաւատա օլան հարէքէթ ի
պէտէնիյէ հաւայա վէ խասթալըղըն
տէրէճէսինէ կէօրէ պիր նիզամ թահ-
թընա գօնուլմալը տըր , վէ պու հա-
րաքէթ ի պէտէնիյէ սէրի վէ ֆաալա-
նէ օլմաղլէ պէրապէր , թապ ու թիւ-
վանտան քէսիլէճէք տէրէճէտէ օլմա-
մալը տըր : Կէճէնին հաւասընա մա-
րուզ պուլունմաղլըգ թէհլիքէսինտէն
հէր հալտէ սագընմագ կէրէք տիր :

Վէրէմին թէտավիսինէ միւսախտ
օլան հաւայա տաիր պուրայա գատար
վէրիլէն մալիւմաթտան սօնրա , շա-

յանը թէէսսիւֆ անվաւտան տիր քի .
թէպաիլ ի հաւատան իսթիհսալ օլու-
նա պիլէճէք պիր կէճնէ ֆաիտէ՝ պու-
իլլէթտէն Վիւզթարըպ օլան անճագ
ազ քիւսէլէրէ միւնհասրը գալմը
տըր : Նէ գատար թէմիզ հաւա թէ-
նէֆֆիւս էսիլսէ , մանվ օլմուշ օլան
ագ ճիւէրլէրին հիշ պիր գըսմընը իստէ
էտէմէզ : Քէզա միւքէրրէրէն գան
զայաթընը եէրինէ կէթիւմէք իշիւն
տախի նէ գատար փարա սարֆ եա-
լսօտ նէ գատար ֆէտաքեարլըդ իխ
թիյար օլունսա պիր ֆաիտէ իթմէզ :

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

Հացե դեղահւսֆ

Երկու դատարկապորաներ , հոս
ու հոն թափառելէ ետեւ , անօթի մը-
նացին : Իրենց դառն կացութեան
վախճան տալու համար շատ խորհե-

լով միջոց մը չկրցան գտնել : Ի վեր-
ջոյ անոնց մէկը ուրախութեամբ գը-
լուխը վերցնելով ըսաւ ընկերին . առ
սա տոպրակ ու քիչ մը հաց մու-
րանք : Դռնէ դուռ իյնալով բաւա-
կան հաց ձեռք ձգեցին . ապա առանձ-
նանալով հացին միջուկներէն դեղա-
հատներ — հապ — շինելով , փտտած
փայտի փսշիով պատեցին . յետոյ քո-
վերնին գտնուած քանի մը փարայով
գոյնգգոյն թուղթեր գնելով ճական
եւ 12 ական հապեր պարունակող
փոքրիկ լաքէթներ շինեցին : Բոլորը
լաւ մը ծրարելով ճամբայ ելան :

Առաջին ճաշարան հասնելնուն
ստահակներուն մին ներս մտաւ եւ
գաւաթ մը գինի ապսպրելով գլուխը
կախած նստաւ : Առանց խմելու . գը-
լուխը ձեռքին կրթնցուցած , սկսաւ
ողբալի ձայներ հանել եւ անհանգըս-
տութեամբ հոս ու հոն դառնալ , ճա-
շարանը լեցուն էր յաճախորդներով ,
որոց ուշադրութիւն գրաւեց այս թըշ-
ուառ մարդ , որ ակռայի սաստիկ ցաւով
տառապիլն կը յայտնէր իր բոլոր ձե-

ւերով եւ շարժումներով, Սկսան գրթալ վրան եւ մխիթարել թէ նորէն կանցնի ցաւը: Սակայն ի զուր, մարդուկը ցաւէն խիստ կը տառապէր:

Մինչ այս մինչ այն, ներս մտաւ իր ընկեր, եւ առանց իր ընկերի ու չաղորութիւն ընծայելու նստաւ ճաշարանին մէկ անկիւն ի վերջոյ իբր թէ ընկերին խղճալի հառաջներէն ազդուած անոր քով գնաց ու ըսաւ, բարեկամ, կերուի թէ ակռայի ցաւ ունիք: Ես տոքթոր եմ եւ եթէ իմ հապերս գործածէք, գլուխս գրաւ կը դնեմ որ մէկ կամ էն շատ երկու հատով կատարելապէս կը բժշկուիք: Երանի՜ թէ, ըսաւ միւս ստահակ:

Հիմա տոքթորը գրպանէն բաքէթ մը հանելով մէջէն հատ մը դեղահատ տուաւ ընկերին հրամայելով որ ցաւած ակռային վրայ դնէ եւ բերանը ամուր մը գոցէ: Հարկաւ բոլոր յաճախորդք գլուխնին անկելով ուշի ուշով կը դիտէին թէ ինչ պիտի ըլլայ հետեւանք: Հաղիւ թէ դեղահատ ակռային վրայ դնելով բերանը գո-

ցած էր, երբ կեղծ հիւանդը սոսկալի ճիչ մ'արձակեց: Աղէկ նշան է գոչեց խարդախ բժիշկը, ցաւին գլուխ ճրջմուեցաւ, եւ շուտ մը ուրիշ դեղահատ տուաւ որ ակռային վրայ դնէ, գրաւ, եւ ո՛վ հրաշալեացս, կեղծ հիւանդին ցաւն իսկոյն դադրեցաւ եւ ցնծումով ձեռքը գրպանը խոթեց եւ իբր թէ առատ փոխարինութիւն մ'ըրաւ կեղծ տոքթորին, իր ընկեր ստահակին:

Յաճախորդներ ցատկեցին տեղերնուն, ու միամիտ արարածներ տոքթորին ձեռքը դրամ դնելով մէյմէկ բաքէթ իւրացնել կը փութային հացի հրաշարար դեղահատեր: Տոքթոր վաճառեց զանոնք սուղ գնով եւ ուռած գրպանով հեռացաւ ճաշարանէն:

Պահ մը յետոյ միւս ընկեր գտաւ զնա գաշտին մեծ կաղնիին շուքին տակ, ուր ձեռք բերուած կողոպուտ մէջերնին բաժնեցին, որով պահ մը ազատ կեանք վարելէ յետոյ նոյն փորձն կրկնել որոշեցին ուրիշ տեղ մը, մինչեւ որ ի վերջոյ օձիկնին ար-

դարութեան ձեռք անցաւ ու բանտին մութ խուցին մէջ պատահութիւն ունեցան մէկ տարի եւ 4 ամիս իրենց հացէ դեղահատներ ուսումնասիրել :

Յիսուն տարի քուն

Տարօրինակ եւ սրտաշարժ պատմութիւն մը պատմուեցաւ անցեալ ամիսներուն մէջ Թոլիտոյէ (Օհայօ) Նիւ Եորք զարնուած մասնաւոր հեռագրով մը : Պատմութիւնը նոյն հաճանգի Ֆոսթորիա քաղաքին մօտ բնակող մարդու մը վրայ է , որ Մեքսիքոյի Պատերազմին մէջ կռուող հինաւորաց զինուորներէն մին է : Այդ մարդուն իմացողութիւնը եւ յիշողութիւնը նոր վերադարձած է իրեն , յիսուն տարիէ աւելի ժամանակ անցնելէ ետքը : Մեքսիքոյի Ռէզաքատը Լա Փալմայի ճակատամարտին մէջ , կ'ըսէ պատմութիւնը , մինչ հեծեալ զինուորները յառաջ կը մղուէին , այս մարդուն ձին զորեցաւ եւ զանիկա սաստկապէս ժայռերու դէզի

մը վրայ նետեց , եւ մարդուն գլուխը այնպէս մը զարնուեցաւ ժայռերուն որ ժամերով կորսնցուց ինքզինք : Այս արկածին վրայ յայտնապէս կորսուեցան անոր իմացականութիւնն եւ յիշողութիւնը : Կարող էր ըսել ամէն ինչ որ պատահած էր մինչեւ այն վայրկենին երբ ձիէն նետուեցաւ , եւ անկէ ետքը պատահած ո'ր եւ է բան երբեք չէր գիտեր եւ յիշեր մինչեւ մօտերս : Յաճախ կ'ըսէր թէ հազիւ քսանը մէկ տարեկան է , եւ թէ Զօրավար Թէյլրի համար , որ 1848ին նախագահ ընտրուեցաւ , քուէ պիտի տայ : Քիչ ժամանակ առաջ երբ քահի մը մարդոց բալորածեւ սղոցով փայտ սղոցելը կը գիտէր , փայտի կտոր մը նետուելով եկաւ գլխուն զարնուեցաւ , եւ ինք գետին ինկաւ զգայազիրկ : Քահի մը վայրկեաններ անցան մինչեւ որ նորէն տեղն եկաւ զգայութիւնը : Երբ աչքերը բացաւ եւ բոլորտիքը նայեցաւ իր բարեկամներուն եւ ազգականներու վրայ , դէմքին վրայ անսովոր արտայայտու-

թիւն մը , իբր երկար քունէ արթըն-
ցող մարդու մը արտայայտութիւնը ,
տեսնուեցաւ : Վերջապէս առաջին
անգամ կառք դրուեցաւ իր եղբոր-
որդւոյն հետ Թոսթորիա երթալու հա-
մար : Իր առաջին հարցումը սա եղաւ
թէ «Այդ ձողերուն վրայի ա'յնքան
թելերն ինչո՞ւ համար են : » Երբ հե-
ռաձայնը ցուցուեցաւ եւ ըսուեցաւ
թէ ի'նչպէս կը գործածուի եւ ի'նչ
նպատակաւ , հիացաւ մնաց : Առաջին
անգամ սոսկում զգաց ելեկտրաշարժ
կառքերէն , եւ կայնեցաւ դիտեց եր-
կար ժամանակ եւ եռանդով մինչ
քովէն կը սրանային անոնք : Մեծ
գոհունակութեամբ քաղաքին վրայ
չորս կողմ նայելէ ետքը կառքը ելաւ ,
եւ ըսաւ , «Աշխարհը շատ փոխուե-
ր է , յառաջ գացեր է , այնպէս որ չեմ
կրնար ետեւէն հասնիլ : » Բարեկամ-
ները կ'ըսեն թէ մեծ ապշութիւն տի-
րեց վրան երբ հայելին նայեցաւ :
փոխան դեռատի , առոյգ երիտասա-
րդի մը , ալեւոր ծերունի մ'էր հոն
տեսածը :

Կատուն եւ շնիկը

Կատուն մը եւ շնիկ մը , որոնք
միեւնոյն ժամանակ ձագեր բերին ,
իրենց ձագերը փոխանակեցին երկուս-
տեք հաւանութեամբ : Կատուն շան
ձագերը որդեգրեց եւ շունը՝ կատուն
ձագերը : Փոխանակութիւնը գոհա-
ցուցիչ եղաւ երկու կողմերուն ալ ,
եւ ձագերուն երկու խումբն ալ մեծ-
ցան եւ քաջառողջ էին : Ոչ ոք եր-
բեք հասկցաւ թէ ի'նչ էր այս ան-
բնական ընթացքը : Տանուտէր մը ,
որ էգ կատուն մը եւ էգ շուն մը ու-
նէր եւ երկուքն ալ ձագեր բերած
էին , տեսաւ որ իր տունը Նոյի Տա-
պանն ըլլալու վտանգին մէջ կը գըտ-
նուի , ուստի ջուրի մէջ խեղդեց բո-
լոր կատունի ձագերը : Շանձագերը կը
սիրէր , ուստի անոնց չգաւ : Կա-
տուն , իր ձագերէն զրկուելուն վրայ ,
սկսաւ բարեկամութիւն ընել էգ շան
հետ , եւ անոր ձագերը իր խնամքին
ներքեւ առաւ : Ա'յն ինչ էգ շունը իր
բոյնէն կը մեկնէր , որդեկորոյս կա-

տուն հոն կը սողոսկէր եւ կը դիեցնէր շան ձագերը : Ասոնք խափր չէին դնել իրենց կաթ տուղներուն մէջտեղ , ուստի զարմանալի կերպով զարգացան : Կատուն կը լզէր զանոնք , եւ անոնց խնամք կը տանէր իրր թէ բուն իր ձագերուն : Կատուն մը , նապաստակի ձագեր , որդեգրեց եւ զանոնք աղէկ կը սնուցանէր : Այս կատուն , շատ ընկերական էր , եւ կ'ընտանեանար թէ՛ իր տեսակէն եղող կենդանիներու հետ եւ թէ՛ ուրիշ տեսակէ եղողներու հետ : Տարի մը հաւու ձագի մը մշտնջենաւոր ընկերն եղաւ : Երկուքն ալ միեւնոյն ամանէն կ'ուտէին եւ ամէն գիշեր միեւնոյն բոյնին մէջ կը քնանային :

Պերլինի մէջ ընտանիք մը արու եւ էգ կատու մը ունէր , որոնք կատարեալ բարեկամութեամբ կը վարուէին հոն գտնուող բոլոր կենդանիներուն — շուներուն , հաւու ձագերուն եւ ամէն ուրիշներու — հետ : Այնպէս պատահեցաւ որ եօթը ձագեր ունեցող հաւ մը սպաննուեցաւ ար-

կածով մը : Կատուն , որ իբր երկու շաբաթ առաջ զրկուած էր իր ձագերէն , տեսնուեցաւ որ կը խնամէր եօթը որբ ձագերը : Բոյնը կը սողոսկէր , եւ ձագերը , որ տաքուկ տեղ կը փնտռեն , անոր մուշտակին մէջ կը մտնէին եւ գոհունակութեամբ կը ճուռողէին : Ձագերը կերակրուելով իրենց տիրոջմէն՝ զարգացան կատարելապէս , եւ ամէն օր տարօրինակ տեսարանը կը պարզուէր , ձագերը մայր կատունին ետեւէն կ'երթային տան շրջակաները , իբր թէ ակնկալելով որ կատուն իրենց կերակուր գտնէ , ինչպէս կ'ընէ մայր հաւ մը :

Գրկախառնում արջու մը հետ

Ամերիկեան Ուաշինկթըն կիսանահանգի Սէհոմ աւանէն Ամպրոզ Լարսէն իր քով կը պահէ չորս Ժանիքներ զորոնք թուխ արջու մը ծրնօտներէն հանած է : Արջը մարդու մը բազուկը ճմլեր եւ մարդը աննկարագրելի ցաւ զգացեր էր : Լարսէն ,

մինչ Սան Ֆրանսիսքոյի ճամբուն վերայ կը գտնուէ՞ս, վիրաբուժական գործողութիւն կատարել երթալու միջոցին կանգ առաւ Թաքումայի մէջ ուր Տէյլէ Նէ-շի մէկ թղթակցին հանդիպելով անոր սապէս նկարագեց սոսկալի պայքարը :

Սեպտեմբերի վերջերն իմ խոզերէս երկուքը սպաննուեցան արջերէ : Որսի ելայ եւ ոպասեցի արջերուն, բայց անոնց չհանդիպեցայ : Յետոյ թակարդ մը կազմեցի այնպիսի տեղ մը, ուրկէ ի հարկէ պիտի անցնէին խոզերուն փակարանը գալու համար : Երբ Սեպտեմբեր 28ին թակարդը նայիլ գացի, մէջը գտայ ահագին թուխ արջ մը, որուն չափ խոշոր արջ երբեք տեսած չէի անտառներուն մէջ անցուցած բոլոր կեանքիս մէջ : Թակարդին կոճղը արջուն զիստին վրայ ինկած եւ կոտրած էր անոր կռնակը : Այսու ամենայնիւ արջը ողջ էր եւ կատղած, կրռուելու պատրաստ : Իմ Ուինչէսթըր հրացանովս երկու զընտակ զետեղեցի անոր գլխուն մէջ,

եւ արջը միւս կողմը դարձաւ իրրեւ մեռած : Թակարդին փոսը իջայ խորհելու համար թէ ի՞նչ էր կենդանիին մորթն հանելու լաւագոյն կերպը : Զայս ընելու համար հարկ էր որ աջ բազուկս արջուն գլխուն ներքեւ դնէի, Հազիւ թէ ձեռքս գլխուն զրպցուցի, եւ ահա իսծաւ բազուկս՝ ճիշդ արմուկիս վերէն եւ իր ժանիքները խորունկ մխեց մինչեւ ոսկորս : Միեւնոյն ժամանակ իր ճիրանները խոթեց աջ ոտքիս կօշիկին մէջ : Բարեբաղդաբար հետս առած էի Ուինչէսթըր հրացանս, եւ փոսին պատին կոթնցուցած էի, եւ ձախ ձեռքս կրնար հասնիլ անոր : Արջը լաւ մը բռնած էր գիւս, եւ ես կրնայի զգալ թէ կը ծամէր բազուկիս ոսկորը իր ժանիքներով : Հրացանին կոթը ծունկերուս մէջ առի, ձախ ձեռքովս զայն լեցուցի, եւ հրացանին քիթը ուղղակի արջուն աջ աչքին շիտկելով, կրակ ըրի : Հարուածին վրայ վիթխարի գազանը մահուան ցաւերու մատնուեցաւ : Անոր ծնօտները եր-

կաթագործի մամուլի պէս կը ճնշէին ջախջախեալ բազուկս , մինչեւ որ թուեցաւ թէ միսն ու ոսկորը իրարմէ պիտի բաժնուէին , եւ արջուն գրխուն եւ ուսերուն ծանրութենէն բազուկս իբր թէ պիտի փրթէր բաժնուէր ուսէս : Հրացանին մէջ ուրիշ փամփուշտ մըն ալ դրի առաջուան պէս , դէնքը գազանին կոկորդէն դէպ ի վարի կողմն ուղղեցի որչափ որ նուազած ոյժս թոյլ կուտար , եւ կըրակ ըրի : Անտարակոյս արդէն մեռած էր արջը . բայց երկրորդ հարուածին վրայ թեթեւ մը միայն թուլեցաւ անոր ծնօտը : Չկրցի ազատել բազուկս : Բայց թուլեցաւ ճիրանը որ կօշիկէս բռնած էր : Այս բանին վրայ ծունկերուս վրայ ինկայ , եւ հրացանին փողը իբրեւ լծակ գործածելով դժուարաւ բացի կենդանիին բերանը : Վերջապէս յաջողեցայ ինքզինքս ազատել : Ազատուելուս վրայ ոյժս սպառեցաւ եւ նուաղեցայ : Յաջորդ բանը զոր գիտեմ , կնոջս եւ դրացի երկրագործի մը ներկայութիւնն է իմ

քովս փոսին մէջ , որոնք կը ջանային բազուկէս հոսող արիւնը դադրեցնել : Կինս անհանգիստ եղած էր իմ երկար բացակայութենէս , եւ գիտնալով թէ առաւօտուն ինչո՛ւ դուրս ելած էի անէն , եկած եւ գտած է արջուն մեռած ինկած տեղը : Բայց իր տկար ոյժով անկարող գտնուելով զիս փոսէն հանելու . երեք մղոն տեղ քալած էր դէպ ի մեր խրճիթը՝ դրացի մը օգնութեան կանչելու համար :

—

Վախօրն փերվանեսի աշքընսա

«Եիրմի սէնէ տէնիգտէ» նամ քիթապըն միւլէլիֆի օն տէօրթ եաչընտու պիր չօճուգ իքէն իչինտէ խըտմէթ էթմէքտէ օլտըղը կէմի , փամպուզլէ եիւքիւ օլտըղը հալտէ , Մօպիլ քէօրֆէզինտէ տէմիր աթմը իտի : Պիր կիւն պէօյիւք պիր կէմի կէչիյօր իտի , վէ կէմինին եազըճըսը քէնտիսինի չաղրըպ , «Պօպ , կէմինին ուֆագ սանտալընը էնտիրինիզ , վէ Չարլիյի պէրապէր ալարագ , չու կէ-

միյէ կիտիպ , պազընրդ պանա պիր
թազըմ զազէթալար կէթիրէ պիրիօր
միսինիզ .» տէտի , Չարլի տախի Պօպ
կիպի պիր միչօ իտի : Պու իքի չօ-
ճուզ տէրհալ եօլա չըգտըլար : Բիւ-
չիւճէք սանտալը օլ եանտան չարիւլը
գօճաման կէմինին եանընտան կէչիր-
մէք էփէյիճէ թէհլիքէլի պիր իչ իտի
Աթիաէքի հիքեայէտէն կէօրիւլէճէյի
իւզրէ , անը նազլ էտէն պու թէհլի-
քէտէն տար գուրթուլմը տըր :

«Մէգքիւր վափօրա եազլաչտըղը-
մըզտա , տալլոււպազ իւսթիւնտէ
տուրմուչ պիր ատէմ կէօրաիւք քի ,
պիզէ պիր իփ աթմազա հազըր պու-
լունույօր իտի : Սանտալըն պաչընը
անա տօղրու չէվիրաիք : Պիզ մէգ-
քիւր կէմինին չարիւլարընը հասըլ
էթտիյի թէլաթիւմ արասընտան կէ-
չէր իքէն իփ աթըլմըչ իտի , լաքին
պիր սանիյէտէ սանտալ տէվրիւմիչ ,
վէ պիզ իսէ սույըն իչինտէ վէ կէմի-
նին փէրվանէսի ալթընտա գալմըչ
իտիք : Հայֆա քի պէն հիչ եիւզմէք
պիլմէյօր իտիւմ , վէ աղըր էլպիսէլէր

կիչինմիչ օլտըղըմտան , թաչ կիպի
սույըն ալթընա զարգ օլտըմ , վէ պիր
գաչ սանիյէ գատար պօղուլմագ իւզ-
րէ օլան պիր ատէմին տիւչար օլա-
ճաղը հալէ կիրիֆթար օլտըմ : Սօնրա
գալգտըմ , վէ սույուլն եիւզիւնէ չըգ-
տըղըմտա , քէնտիմի վափօրըն ճէսիմ
փէրվանէսինին տօլապլարը արասընտա
պուլտըմ քի , պուշլար սիւմիւք կի-
պի եօսուլն պաղլամըչ օլտըզլարընտան
պաչգա պուզ կիպի գայփագ պիր հալ
քէսպ էթմիչ իտիլէր : Չալըչա չա-
պալայա տօլապլարըն պիրինին իւզէ-
րինէ պինմէյէ մուվաֆֆագ օլտըմ ,
վէ պու վէճիլէ էվլէլէի հալիմտէն
պիր նիսպէ տահա սէլամէթպախչ պիր
հալէ մալիք օլտըմ : Լաքին ֆէնասը
չու տըր քի սույըն իչինտէն չըգըպ
տա տօլապըն իւզէրինէ պինէր պին-
մէզ փէրվանէ փէք եալաչտան տէօն-
մէյէ պաչլաֆմասըն մը : Պու սըրատա
հիսս էթտիյիմ խալֆ ու տէհչէթի
հիչ պիր վագթ ունութմայաճաղըմ :
Պու խալֆ ու տէհչէթ չիմտի խաթ-
ըմա կէլիյօր . պու վագըա իւզէրին-

տէն չու գատար սէնէ կէջմիշ օլտըղը հալտէ , իւզէրիմէ պիր աղըրլըգ պասարագ , պաղէն քէնտիմի եաւլաշ տէօնմէքտէ օլան պիր փէրվանէնին տօլապլարընա թէքրար սարլըպ գալմըշ օլարագ , սօլուգտան ֆէնա հալտէ թիթրէմէքտէ վէ հէր սանիյէ միւտնիշ պիր էօլիւմէ ինթիզար էթմէքտէ օլան պիր հալտէ թէսավլուր էտէրիմ :

« Հայաթ իլէ մէմաթ արասընտա տէնիլէճէք պէօյլէ պիր հալտէ իքէն օլանճա գուվլէթիմլէ պիր պաղըրտըմ . լաքին չարիսըն տօլապլարը արասընտա գափանմըշ օլտըղըմտան , սէսիմին իշիթիլէմէյէճէյինի մուհագգագ զանն էթտիմ : Պու տօլապլար արասընտաքի գուլմէթ իշինտէ մահպուս իքէն , չարիս եաւլաշ կաւլաշ տէօնմէյէ , վէ պէնի թա թէփէսինէ տօղրու չըգարմաղա պաշլատը քի , պու սըրատա չիւպհէսիգ փարչա փարչա օլաճագ իտիմ . եախօտ էկէր շայէտ պու հալէ կէլմէզսէ իտիմ , պիլիր իտիմ քի փէրվանէնին միւտնիշ տէվէրանը էս-

նասընտա սույըն ալթընտա պօղուլաճագ իտիմ : Սէսիմին չըգաճաղը գատար թէքրար ճինլի ճինլի պաղըրմաղա պաշլատըմ : Օ զէման փէրվանէ տուրտու : Սօնրա օլտըղըմ եէրին իւթիլնտէ պիր ալագ սէսի իշիթտիմ , պիր տէլիք աչըլտը , վէ իւզէրիմէ պիր ըլըգ փէրթէվի տիւշտիւ : Պիր առէմ կէօրաիւմ քի գարանլըգտա աշաղը էնիյօր իտի , վէ ծնա պաղըրմաղա պաշլատըմ . լաքին պու սըրատա սէսիմ նասըլսա դըսըլարընտան , աղըլմը աչամագ օլտըմ : Հէրիֆ ալաղա գալըրպ տէլիյին գափուսընը թէքրար գափամագ իւզրէ իքէն , պիր տահա պաղըրմաղա պաշլատըմ , վէ շիւքի րլէր օլսուս , հէլէ գուրուլմըշ պօղազըմտան զաիֆ պիր սէս չըգար : Առէմ պիր տուրտու , վէ սօնրա փէրվանէնին իւզէրինէ սրչրայարագ , պէնի գալտըրըպ գուճագլատը , վէ էօլիւ կիպի պիր հալտէ պաշլըլըպ գալտըմ : Պանա տէնիլտիյի իւզրէ , պիր գաշ սանիյէ սօնրա աղըլմ պաշլմա կէլտիյինտէ , քէնտիմի ֆանէլա պիր

եօրդան իշէրիսինէ սարըլմըշ վէ պա-
շըմա նազիք եիւրէքլի առէմլէր թօփ-
լանմըշ պուտոււմ : Եօլճուլար սան-
տալըն տէվրիմէսինի կէօրմիւշլէր ,
վէ պիրաէն պիրէ սուլարըն իշինտէ
նապէտիտ օլտըղըմը խապէր վէրմիշ-
լէր իտի . Արգատաշըմ Չարլի իսէ
պալըգ կիպի եիւզէ պիլտիյինտէն ,
վափօրա ալընմըշ , վէ պէնիմ պօղու-
տըղըմը վափօրաաքիլէրէ սէօյլէմիշ
իտի . Օ սուլըն տիպինէ դարգ օլտը-
ղըմը վէ թէքրար մէյտանա չըգմա-
տըղըմը կէօրմիւշ իտի : Պէրէքէթ
վէրսին գափտան վափօրը իլէրիյէ
տօղրու իշլէթմէմիշ իտի . Էկէր պէօյ-
լէ եափմըշ օլսա իտի , չարխըն ալ-
թընսա թէլէֆ օլաճաղըմ չիւպհէսիզ
իտի : »

Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

Երկրաբանական պատահումներ

Անատօլուի գետերէն Սիւ ծով հո-
սող Գըշէլ Էրճ-էի բերանը յառաջ ե-
կած Տէլթայի տարածութեամբը 900
քառակուսի քիլօմէթր ըլլալով ասկից
150 տարի առաջ , Պաֆրա քաղաքը
որ նաւահանգիստ էր , այսօր 20 քի-
լօմէթրի չափ ծովէն հեռի է :

— 4 տարի առաջ . Իյնէ-կէօլի
Գարա գետը գիւղէն 300 արտավարի
չափ հող տեղէն սահելով՝ դէպի ձոր
յառաջացած է :

— 1889ին Էրզրումի Քղի գասա-
պայի Հօր-հօր գիւղի մէջ պատահած
երկրաշարժին հետեւանօք , յիշեալ
գիւղը 15 կանգուն ցածցած է :

— Ամերիկայի Շիլի երկրին մէջ
1750ին պատահած երկրաշարժի հե-

տեւանօք 8 կանգունի չափ բարձրացած է յիշեալ երկրին ամբողջ ծովարը :

— 1619ին Յուլիս ամսոյ մէջ, Հունգարիոյ հիւսիսային կողմը սեւ եւ կլոր ամպհովանի մը նշմարուելով՝ անկեց արիւն տեղաց : Մեծ փայլատակմամբ ամպին մէջ խաչաձեւ հուր մը երեւցաւ, յետոյ մեծաղզոյց գոռում գոչումով պայթեցաւ, ձայնը լսողները ահուգողի եւ սարսափի մէջ ինկան ու սկսան բարձրաձայն աղաղակել : Կենդանիք եւս ծնրադրելով՝ գլուխնին յերկինս բարձրացուցին : Կրկնակի որոտմամբ սեւ ու կլոր գունտեր տեղալով ու $1\frac{1}{2}$ կանգունի չափ գեանի խորը թաղուելով՝ նորէն վեր ելան գեանի վրայ ինկան : ասոնցմէ մի քանին կշռուելով 130 քաշէն աւելի ծանրութիւն ունեցող երկաթի եւ ալ մետաղի զանգուած էին :

— Երկրաշարժի ժամանակ երբեմն որոտման խիստ ձայներ կը լսուին, հորերու ջուրերը կը ցամքին ու լե-

ռան ձիւները փութով կը հալին : սոյն որոտման ձայներ երբեմն խիստ հեռու տեղեր կը լսուին : Զօր. 1744ին Ամերիկայի Քօթօքալօի հրաբուխին ժամանակ 250 ժամ հեռու գտնուող քաղաքներէ երկրաշարժի ձայներ եւ որոտումներ լսուած են :

Անդրանիկ Եսայեան

Մր. Ուրիերմ Փոթա եւ Որդիք, Անգլիոյ Լիտս քաղաքին հանրաձայնօթ ժամագործները, յիշեալ քաղաքին համար նոր աւարտած են ժամացոյց մը, որ կըսուի թէ դարուս ամենէն սքանչելի ժամանակաչափն է : Ժամացոյցը վիթխարի բան մըն է եւ իր մէջ միացած են աշխարհիս նշանաւորագոյն ժամացոյցներուն, ինչպէս՝ Պէրնի եւ Սթրասպուրկի մայր եկեղեցիներուն, կառարելութիւններէն կամ հանգամանքներէն չատը : Ժամացոյցի ահագին երեսը, որ յրդկուած պղինձէ է եւ որուն վրայ կապոյտ դոյնով գրուած են թուանշանները, իր երկու կողմն ունի գրա-

հազգեատ մէյմէկ ասպետ , որոնք իրենց գլխէն վեր կը բռնեն ճակատամարտի տապար մը որով կը զարնեն քառորդներն ու ժամերը : Ժամացոյցին վերեւը տեսակ մը թառնոցի վրայ կը կայնի մեծ աքաղաղ մը , եւ ժամացոյցի երեսին առջեւը բեմ մը կայ : Երբ ժամուն քառորդները կը հասնին , զրահազգեաց ասպետները կը զարնեն ծնծղաները : Անմիջապէս յետոյ ժամացոյցի երեսին ձախ կողմէն դուռ մը կը բացուի ինքնիրէն , եւ դուռը կուգայ Բրիտանացի զինուոր մը իր կատարեալ համազգեստով : Երբ բեմին կեդրոնը կը հասնի , կը կենայ եւ կը բարեւէ ճիշդ զինուորական ձեւով : Այնուհետեւ կանցնի դէպ ի ձախ , եւ անոր կը յաջորդէ կարճազգեատ Սկովտական բարձրագուտացի մը , որ կը կրկնէ նմանօրինակ շարժումներ երբ բեմին կեդրոնը կը հասնի : Յետոյ կուգայ Իրլանտացի մը՝ իր երկրին վաղեմի զգեստով եւ բիր մը կը ճօճէ , այնուհետեւ Գանատացի նաւավար մը՝ իր թիւերով , եւ ի վեր-

ջոյ Հնդկի մը իր փաթթոցով եւ մէջքի լաթով : Երբ այս արձանները բեմէն կանցնին , կանհրեւութանան ուրիշ դռնէ մը որ ինքնիրէն կը փակուի վերջին արձանին դուռս ելլէլէն ետքը : Այն ատեն վերը գտնուող աքաղաղը իր թեւերը կը բաղխէ , գլուխը կը բարձրացնէ եւ երեք անգամ կը խօսի հուժկու ձայնով : Արձանները արոյրէ շինուած են , իսկ ժամացոյցին միւս մասերը՝ թնդանօթի մետաղէ :

Փրոֆ. Մարքոնի գործիք մը հնարած է մատախուղի ժամանակ նաւի մը զիրքը ստուգելու համար : Երբ նաւը հեռագրական կայաններու մօտ կը գտնուի : Գործիքն է հեռագրի ընդունարան մը որ կրնայ թաւալիլ , եւ երբ հեռագրական կայանին կուղղուի , ելեկտրական զանգակ մը կը հնչեցնէ , եւ այսպէս կը հասկցուի զիրքը այնպէս ճշգուծեամբ ինչպէս կողմնացոյցով կը հասկցուի : Գործիքը պիտի փորձուի Բրիտանական ջրանցին

մէջ երթեւեկող շողեհաւներուն վրայ:

Կենթադրուի թէ կատուները կըր-
նան տեսնել մութի մէջ, Զափաւոր
լոյսի մէջ կ'ատուին աչքին բիրը պըզ-
տիկ եւ ձուածեւ կըլլայ, եւ կէսօր-
ուան արեգակին պայծառ լոյսին մէջ
կը նեղնայ, բայց մութին մէջ բոլո-
րակ կըլլայ եւ լեցուն, եւ այնքան
կը տարածուի որ գրեթէ ամբողջ աչ-
քին մակերեսը կը լեցնէ: Չինացիք
եւ Ափրիկէի սեւամորթ ցեղերէն ու-
մանք չատ անգամ կը զննեն իրենց
կատուներուն աչքերը օրուան ժամը
ստուգելու համար: Արեւելեան Հընդ-
կաստանի բնիկներէն ումանք կրնան
ըսել ձեզի օրուան գրեթէ ճիշդ ժամը
այս հետաքրքրաշարժ միջոցով:

Փաթա, Փերուի մէկ տեղը,
երկրագնդիս ամենէն չոր տեղն ըլլա-
լու համբաւն ունի: Միջին հաշուով՝
միայն երկու տարին անգամ մի անձ-
րեւ կիջնէ Փաթաթի վըրայ: Բայց
անձրեւներուն միջոցը յա-

ճախ չատ մը աւելի երկար կըլլայ:
Անցեալ Փետրուարին, տարուան մէջ
եկած առաջին անձրեւը թրջեց ծար-
ւած ծառքած գետինը: Կէս օրէն 10
ժամ ետքն սկսեց անձրեւը եւ տեւեց
մինչեւ յաջորդ օրուան կէսօրը: Եւ
սակայն այդ տօթակէզ կլիմային մէջ
եօթը տեսակ երկարատեւ բոյսեր կը
մշակուին, եւ բնիկները իրենց ապ-
րուստը ձեռք կը բերեն տեսակ մը
բամբակ մշակելով որուն երկայն ար-
մատները կերթան կը գտնեն խոնա-
ւութիւն ցամքած գետի մը յատակին
մէջ: Այս բամբակը դիւրաւ կը ծախ-
ուի:

Եւթթայի Մեծ Աղի Լիճը (Ամերի-
կա) անցեալ տարուան մէջ մղոն մը
քաշուած է, եւ ումանք կը կարծեն
թէ առաջիկայ դարուն մէջ ջուրի
զարմանալի այս կուտակութիւնը բո-
լորովին պիտի ցամքի չորնայ: Զու-
րին քիչնալուն պատճառ կը համար-
ուի ոռոգման խրամներուն եւ առու-
ներուն արագ աւելնալը, որոնք ի-

րենց ջուրը կընդունին լճին մէջ վազող գետերէն : Հիմա «աղի անապատ» մը կայ լճէն ոչ հեռու , որ ժամանակաւ ջրով լեցուն էր : Կը կարծուի թէ նոյն իսկ լճին յատակը նրստած աղի խաւին թանձրութիւնը մեծ է :

Ամենէն ընտիր կինամոնը Սէյլանէ կուգայ որ լեցուն է արմաւենիներով, պտերներով (էրէլթի), երենոսիներով (ապանօզ), ճանդաններով (սանտալ աղածը), քափուրենիներով (քեաֆիրի աղածը) եւ հօր բուսականներով, զորոնք կարմիր հողը կարտադրէ անդադար տաք օդին մէջ : Գնուած կինամոնը շատ անգամ կասիա է , կինամոնի ծառին շատ նմանող ծառի մը կեղեւը : Բայց այդ ծառին կեղեւը աւելի թանձր է , համը աւելի բարկ եւ հոտը աւելի զօրաւոր : Կծուութիւնը եւ համեմային բոյրը կինամոնինէն շատ աւելի նուազ փափուկ են : Շատ ժամանակ առաջ , երբ կինամոնը առաջին անգամ մուտ գտաւ

Եւրոպա , ժողովուրդը գոհ կըլլար այս աւելի կոշտ եւ աւելի աժան խնկեղէնով որ Չինական կինամոն կոչուեցաւ , գլխաւորապէս Չինաստանի եւ Ճափոնի մէջ գտնուելուն համար :

Ելեկտրականութիւնը մեծ դործ կը տեսնէ Սինսիննաթիի կենդանաբանական Պարտէզին մէջ : Այդ տեղերը աւրչտկող առնէտներուն ըրած չարիքները մեծ նեղութիւն են , վասն զի առնէտները յաճախ իրենցմէ փոքր կենդանիներու եւ թռչուններու վրայ կը յարձակին եւ կը սպաննեն զանոնք : Առնէտները հեռու պահելու համար փասխաններու (սիւլիւն) ընտիր երամէ մը , թեկէ ցանկը բաւական ուժեղ ելեկտրական հոսանքի կ'ենթարկուի առնէտը սպաննելու համար : Այս կերպը յաջողած է :

Հարաւային Ամերիկա իր բազմաթիւ տարօրինակութիւններուն կարգը ունի «փըռնգցնող փայտ» կոչուած ծառը , որ այդ անունը կը ստանայ

սա պատճառով որ ոչ ոք կրնայ զանկա սղոցով կտրել առանց փոշնդտալու, վասն զի անոր նուրբ փոշին ճիշդ քթախոտի ազդեցութիւնը կ'ընէ, Յիշեալ փայտը մինչեւ անգամ քերիչով (ըռէնաէ) յղկուած ատեն երբեմն կը փոշնքտացնէ: Անոր չեն զպչիր ոչ միջատներ, ոչ ճճիներ կա՝ ոտտրէի տեսակէ կենդանիներ: Շատ լեղի է:

Հաշուուած է թէ ապրող ծանօթ եւ նկարագրուած կենդանիներու տեսակներուն թիւը 400.000է աւելի է. առնց մէջ 280.000է աւելի կը հաշուուին միջատները: Թռչունները որ բոլոր տեսակ կենդանիներուն մէկ երեսներորդն են, 13.000 տեսակ կը համուին, ձուկերը՝ 12.000, սողունները՝ 8.300, որոնց մէջ օձերը 1.640 են (իբր 300ը թունաւոր): Մնացած կենդանիներուն մէջ կան 1.300 տեսակ երկակենցաղ, 20.000 սարդի տեսակներ, 50.000 կակղամիս, 8.000 ճճի, 3.000 փշամորթ, եւն.: Պեր-

լինի բնապատմական թանգարանը 200.000 տեսակ կենդանիներ ունի, որ կը ներկայացուին 1.800.000 նմոյշներով:

Ալել ումում զանն օլունուր քի պիր տաէմին եիւրէյի տագիգատա 40 տէֆատան աշաղը աթմաղա պաշլատըղը հալտէ, մուայէնէ վէ միւտավաթ իճրա օլունմաղսա, մէվթի վուգու պուլուր: Բիվայէթէ նազարէն, պու կիւնլէրտէ խասթախանէլէրտէն պիրինտէ պուլունան պիր տաէմին ահվալը սըհիյէսի եէրինտէ օլտըղը թագտիրտէ, եիւրէյի տագիգատա 18 տէֆա աթմաղատա օլտըղնտան տօլայը խայլի պէօյիւք պիր մէրագ վէ հայրէթ հէքիմլէրի սարմըլ տըր:

1853 սէնէսինտէ թանղիմ օլունմըլ օլան ըսթաթիսթիգ ճէտվէլէրինտէն անլաշըլմըլ տըր քի, պիւթիւն Ֆրանսատա 20տէն 80 եաշ արասընտա օլան եաշլարընտա օլուպտա էվլէնմէմիշ պուլունանլար միյանընտա

էվէնմիշ օլանլարտան զիյատէ վէֆի-
յաթ զուհուր էթմէքտէ տիր : Մէսէ-
լա, 20տէն 30 եաչլար արասընտա օ-
լուպ տա էվէնմիշ օլան 1,000 քիշի-
տէն սէնէտէ 11.3 միգտարը թէլէֆ
օլույօլլար իքէն, քէզա մէզքիւր
եաչլարընտա պուլունան 1,000 քի-
շիտէն անճագ 6.5ի վէֆաթ էտիյօր-
լար : 1863 վէ 1864 սէնէլէրինտէ
Իսգօլիատա պու եօլտա ըսթաթիս
թիգ ճէտվէլլէրի թանգիմ օլունարագ,
կէօրիւլմիւշ տիր քի 20 վէ 30 եաչ-
լար արասընտաքի եաչլարընտա օլուպ
տա էվէնմիշ օլան հէր պին քիշի-
տէն սէնէտէ 14.97 քիշի թէլէֆ օլու-
յօրլար : հալ պու քի էվէնմիշ օլան-
լարտաքի նիսպէթ ի վէֆիյաթ պինտէ
7.24 րատտէսինտէ պուլունըյօր : Տր.
Սթարքըն մուսիրրանէ պէյանընա կէօ-
րէ, էրկէնլիք՝ մուզիրր ի սըհէթ պիր
սէնաաթտան, եախօտ հըֆզը սըհէ-
թէ մուզիրր օլան իգամէթկեհաչլար-
տան, վէ եա գավաիտ ի հըֆզը սըհ-
հէթ իգթիգասընճա իթթիխազը թէտ-
պիր օլունամմըշ օլան շէհր վէ գարի-

յէլէրտէն զայէթ զիյատէ, էօմր ի ին-
սանինին զէվալիէզիր օլմասընա պաիս
օլան պիր հալ տըր : Քէզա Ֆրանսա-
տա վէ Իսգօլիատա միւշանէտէ օլուն-
մըշ տըր քի, տուլ գարըլար վէ գա-
րըլարը էօլմիւշ օլան էրքէքլէր արա-
սընտա զուհուրա կէլէն վէֆիյա-
թըն միգտարը էվէնմիշլէրէ գըյատէն
տահա զիյատէ տիր :

Էսքի մէթէօրօլթիսթլէրին «քիւր-
րէ երլտըրըմը» թապիր էթտիքլէրի՝
եըլտըրըմլար միյանընտա էն միւշլիք
վէ կն մուխրիպի տիր : Լաքլին պէ-
րէքէթ վէրսին քի պու գապիլ եը-
տըրըմ զայէթլէ նստիրէն վուգուա
կէլիր : Պէօյլէ պիր, երլտըրըմ պու
քէրրէ Պէլճիգատա Տր. Լանտուա նա-
մընտա մէհուր պիր ճէրրահա իսա-
պէթ էտէրէք միւմաիլէյն էօլիւմտէն
տար գուրթուլմըշ տըր : Լուվէն շէհ-
րի տար իւլ ֆիւնուըն մուալլիմլէրին-
տէն պուլունան միւմաիլէյն տօքթօր,
պիր խասթայը զիյարէթ էթմէք ի-
շիւն, շէհրի մէզքիւրտէն Լինտէն

գարիյէսինէ կիթմիշ իտի : Էսնաի ավ-
աէթինտէ թրէնտէն էնէրէք խանէ-
սինէ տօղրու եահան կիտէր իքէն ,
միւտհիշ կէօք կիւրիւլթիւսիւ վէ
եաղհուր իլէ պէրապէր օլարապ պիր
Փուրթուհա զուհուրա կէլիր : Եարը
կիծէ իմիշ կիպի զիֆիրի պիր գարան .
լըք օրթալըղը իսթիլա էտէր . պիր
հալտէ քի առէ մծըղազ եօլունուն իւս .
թիւնտէքի թէլէկրաֆ տիրէքլէրինի
պիլէ կէօրէմէզ պիր հալէ կէլիր :
Քէնտի թարիֆի իւզրէ պիր գաչ տա-
զիգա սօնրա , աթէշին պիր քիւրէ
քէնտինէ շիտտէթլէ չարփարազ քէն-
տիսինի Փըրլաթըպ հօլըն քէնարըն-
տաքի խէնտէյին էօթէսինտէքի թար-
լանըն իշինէ աթար : Միւմաիլէյնին
էլինտէ պու սըրատա պիր պէօյիւք
չէմսիյէ պուլունըյօր իտի քի , անըն
աղաճտան սափընը իքի էլիյլէ թութ-
մըշ իտի : Պու միւսատէմէտէն սօնրա
ազլը պաշընա կէլինճէ , չէմսիյէնին
պէզինին քեամիլէն եանմըշ օլտըղընը
վէ չէլիքտէն օլան թէլլէրինին տախի
տիւրլիւ տիւրլիւ չէքլ ու պիշիմլէրտէ

գաթլանմըշ օլտըղարընը միւշանէտէ
էթաի : Շիւպհէ հօգ տըր քի , չէմ .
սիյէնին աղաճ սափը իտի քի քէնտի-
սինի գուրթարմըշ իտի — պու էկէր
մատէնտէն օլմուշ օլսա իտի , քէնտի
տէրհալ հէլիւք օլաճագ իտի : Պու
միւսատէմէնին նէթիճէսինտէն օլա-
րագ ույուշմուշ օլան զօլարը վէ պա-
ճագլարընը գուլլանա պիլինճէյէ գա-
տար թամմ օն տազիգա կէշտի : Սօն-
րա էլինէ կիթաի :

Հ Ա Ր Յ Ա Ր Ա Ն

Հարրուխի պարզ դարման մը կա՞յ :
— Այո՛, նեղ բացուածքով հողէ
ամանի մը մէջ հեացա՛ծ ջուր լից եւ
մէջը նետէ փոքրիկ դգալ մը քեա-
ֆիրիի փոշի . ելած շոգին քիթիդ մէջ
բաշէ , բերանդ գոց պահելով :

Յօղացաւի դեղ մը կը խնդրեմ :

— Գնա բաղնիք , լաւ մը քրտնէ եւ ապա հետեւեալ բաղադրութիւն քսէ ցաւած տեղերը . — Սրիթթօ , քեա-
Ֆիրի եւ հինա , միմեանց խառնուած եւ շիշի մը մէջ լեցուած :

Մանկանց դաստիարակութիւնը ե՞րբ կ'սկսի :

— Յիշօպը կուգէ որ մանկանց դաստիարակութիւնն գրեթէ ծնած օրէն սկսի , եւ դաստիարակն ըլլայ մայրը . սա պէտք է գիտնայ աղայ մեծցնելու արհեստը , գիտնայ նաեւ ոչ թէ միայն մարմին զարգացնել , այլ նաեւ իմացական կարողութիւններ . մինչեւ 3 տարեկան հասակ աղան պէտք է պատրաստ ըլլայ մարմնով եւ միտքով աշխատիլ որ մանկապարտէզ մտնէ :

Տղայոց գինի տալ պէ՞տք է :

— Նա որ , կ'ըսէ Նուֆէլանտ , տղուն գինի չի տար , ապագային համար անոր երջանկութիւնն ապահո-

ված կ'ըլլայ :

Խնչպէս կրլլանք երկայնակեաց :

— Ամբողջ առողջաբանութեան ստուար գիրք մը այս հարցում կրնայ լի ու լի պատասխանել . սակայն քեզ եւ մեզ համար բաւ է գիտնալ մարմնոյ ամէն գործարան , ներքին եւ արտաքին պարաինք ա՛յնպէս խօսեմ կերպով գործածել որ երկար կատարեն իրենց պաշտոն , չափազանց գործածութիւն կը յօգնեցնէ եւ կը թուցնէ ամէն գործարան : Փափուկ գործարաններ դիմացկուն ընելու համար խստակեցութեան վարժեցուր , ճրագին պատրոյգ փոքր ինչ վար դարձնելով աւելի երկար լոյս կուտայ . ուստի մի վատնէր , մի շռայլէր կենսական զօրութիւն մանկական օրերէն սկսելով : — Ահա երկար կեանք ու նենալու հիմնական պայման :

Բժիշկը ե՞րբ պէտք է կանչել :

— Ո՛րքան հնար է բժիշկէ ու բժշկական օգնութենէ անկախ ապրիլ

վարժուէ , եթէ ամէն անհանգստութեան համար բժիշկի եւ գեղի դիմելու ըլլաս , գիտցիր որ առողջութիւնդ միշտ ուրիշի օգնութենէն կախեալ պիտի ըլլայ : Զգոյշ եղիր չափազանցութենէ , ապրէ չափաւոր բարեխառնութեամբ : Դեղին ստակը՝ կերակուրին , եւ բժիշկին տալիք վարձքդ՝ խոհարարին տուր . գինիի , օղիի չիւշերուն՝ գեղի չիւշեր կը յաջորդեն . բաց պատուհաններդ մաքուր օդին , եւ դռներդ կը գոցուին բժիշկին այցելութեան : Ահա ասանկ պարզ կանոններու հետեւելով՝ չես կարօտիր բժիշկի մշտատեւ այցելութեան :

Թոքերս ի՞նչպէս առողջ պահեմ :

— Զով ու մաքուր օդ չնչնելով միայն . գիտե՞ս , այս ի՞նչպէս կըլլայ . մաքուր օդի մէջ պտոյտ ընելով , երգելով ու խօսելով :

Ստամոքսս ի՞նչպէս հիւանդութենէ ապահովեմ :

— Միշտ եւ միմիայն առողջարար ,

անդարար ու զիւրամարս ուտեստ տոնելով . կերակուր չափազանց համեմալ եւ գրգռիչ պէտք չէ ըլլան : Անօթութիւնդ յագեցնելու չափ կերմիայն եւ ոչ աւելի . ծարաւդ յագեցնելու համար խմէ միայն , բայց ջուր եւ օգտակար ոչ-գրգռիչ ըմպելիներ միայն : Փորձէ եւ պիտի համոզուիս ըսուածին :

Մորթի հիւանդութիւնք ի՞նչպէս կարգիլուին :

— Մորթը առողջ պահելու համար միշտ մաքրութիւն պէտք է . յաճախ լուացում , բաղնիք , միշտ մաքուր օդի մէջ բնակիլ . շատ տաք եւ շատ ցուրտ կը վնասէ մորթին առողջութեան : Սիրտ ու երակներ ալ այս միջոցներով առողջ կը մնան ու կը զարգանան :

Դիպակ (ճանճէս) ի՞նչպէս կը չինեն :

— Դժուար չէ , դու ալ կրնաս չինել . առ 30 կրամ ձկան սոսինձ եւ դիր 60 կրամ քաջախի մէջ , երբ հա-

լի, եռացուր մինչեւ կէսը մնայ . վրան աւելցուր 30 կաթիլ գարան-
Ֆիլի իւղ . այս բաղադրութիւն քսէ
վրձինով 2-3 անգամ մետաքսին վրայ
ու կըլլայ դիպակ :

Յարդէ գլխարկ ինչպէս կը ճեր-
մըկնայ :

— Օճառէ՛ գլխարկը եւ բաւական
կարծր վրձինով մը շփէ , սենեակը
լաւ մը գոցէ , եւ գլխարկը կախէ
հոն , կրակարանին մէջ ծծումբ դիր
եւ սենեակին դուռը գոցէ . 24 ժամ
թող մնայ այսպէս : Գլխարկը կա-
կուղցնելու համար 3-4 ժամ թաց
հաստ կտաւի մէջ փաթթէ , ի վերջոյ
հակառակ կողմէն արդուկէ , քօլայի
տեղ խէժ գործածելով :

Ձեռք ճերմկցնելու համար ի՞նչ
կընենք :

— Գետնախնձորներէն էն ճերմակ-
ները զատէ , կեղեւէ եւ քիչ մը կա-
թով եփէ որ հալի . ասով լուա՛ ձեռ-
քերդ , որ բազմածախ օճառէ աւելի

կսպիտակացնէ ձեռքերդ :

Նիհարութեան դարման մը գիտէ՞ք .
— Ձէթ ներարկելով նիհարն ոչ թէ
կը գիրնայ այլ նաեւ ընդհանուր ա-
ռողջական վիճակ կը բարւոքի . այս
է նիհարութեան նորագոյն դարման :
Սակայն որովհետեւ մենք ներարկում
ընելու դիւրութիւն չունինք ի ձեռքին,
ուստի ձէթով կերակուր ուտենք .
ձէթին հումը աւելի օգտակար է :

Շաքարն սնունդ է թէ համեմ :

— Ի՞նչ կ'ըսես . շաքար մարմնոյ
աճման համար անհրաժեշտ է , մկա-
նունքներն կը զօրացնէ : Ուստի մե-
ծի եւ փոքրի , աղքատի եւ հարուս-
տի առողջի եւ մանաւանդ հիւանդի
համար ամենակարեւոր սնունդ է .
Ուստի :

1. Սուրճ եւ թէյ բնաւ առանց
շաքարի մի խմէք :

2. Կաթով եւ ջրով շինուած կե-
րակուր շաքարով համեմեցէք :

3. Դժուարամարս կերակուրէ

ետեւ չաքարեղէն կերէք :

4. Փոխան հաց ու պանիրի , հաց ու ձիթապտուղի , հաց ու կարագի , հաց ու անուշեղէն — բէչէլ — պորլամա — բէքմէզ — կերէք , աժան ալ է , անուշեղէն ուտող գեղացիք կարմիր , լեցուն , գեր ու կայտառ են :

5. Հնար եղածին չափ շատ պրտուղ կերէք . չաքարով եփելով :

6. Կաթնաու կանայք չաքարոտ ըմպելիներ գործածելու են , որով կաթ թէ՛ առատ եւ թէ՛ անուցիչ կ'ըլլայ :

7. Զաւկներէդ մի զլանար չաքար . բաց ի գոշնաւորներէ , որ թունաւոր են :

Բնութիւն մանկանց չաքար ուտել սորվեցուցած է . չաքար , չաքար եւ դարձեալ չաքար է փոքրիկ մանկան խնդրածը եւ երազածը . իբր թէ անհնար ըլլար առանց չաքարի ապրիլ :

Ի վերջոյ ամէնքս ալ քիչ շատ աշխատելով զօրութիւննիս կապառենք , զօրութեանց սպառում կը լեցնէ չա-

քար . ուստի չաքար կերէք , բարեկամս :

—

Ասեղը ջուրին երեսը կրնա՞յ կենալ :

— Դու ալ բան գործ չունիս եւ ջուրին վրայ ասեղ կեցնել կուզես : — Ասեղէն քիչ մը երկայն թղթի շերտ մ'առ եւ դիր հանդարտ , անշարժ ջրոյ երեսը . ասեղը թղթին վրայ դիր մեղմիւ . քիչ յետոյ թուղթ կը ծծէ ջուր եւ կընկղմի իսկ ասեղ կը լողայ :

—

Զիւնին օգուտն ի՞նչ է .

— Երկրագործն թող պատասխանէ այս հարցման որ յաջող տարի մը եւ առատ հունձք ունենալու համար ձիւնին գալուստ կողջունէ . սակայն առողջաբանութեան մէջ մեծ դէր կը կատարէ ձիւն . օդը կը մաքրէ , կը գտէ մեր բոլոր ազտեղութիւններէն . զի յայտնի է որ փոշին երկրիս երեսէն մթնոլորտին վերին խաւերն հաւաքուելով մեր շնջած օդը կապականէ , կը թիւնաւորէ : Այդ ձեան

մէն մի հատիկ հետը վար կը բերէ այս փոշիի հատերէն շատ մը, կաւէ օղը, կը մաքրէ, եւ երբ ձիւն հալելու ըլլայ այս մաքրութեան արդիւնք կը տեսնենք, զի գետինը սեւ խաւով մը ծածկուած կ'ըլլայ: Անձրեւ ալ նոյն մաքրութիւն կը կատարէ, սակայն ձիւնին կատարածը արմատական մաքրութիւն է. ուստի ձմրան մէջ մարդս աւելի առողջ է քան տարիին այլ եղանակաց մէջ:

Ջերմի նկատմամբ ի՞նչ զգուշութիւններ ընել հարկ է:

Ջերմ ունեցողներուն ուշադրութեան կը յանձնենք հետեւեալ կանոններն.

1. Կանոնաւոր անդառութիւն փոքր քանակութեամբ օրը 5-6 անգամ, եթէ հարկ ըլլայ անգամ մ'ալ գիշերը: — 2. Կերակուրը զիւրամարս ըլլայ, քաղջ եւ ոչ տաք, հեղուկ քան հաստատուն, նաեւ պէտք եղած փոփոխութիւնը ըլլայ տեսակին մէջ:

Հաւկիթ պահելու նորագոյն կերպը գիտէ՞ք:

— Այո՛, առաջ կրաջրոյ մէջ կը ձգէին պահելու հաւկիթներն. մօտերս սակայն թարմ հաւկիթներն կը ձգեն քառչուի լուծման մէջ — քառչուն նէֆթի կամ պէնդինի մէջ լուծելով — որով նոքա ամիսներով թարմ կը մնան:

Էն արագ գացող կառախումբը ժամը քանի՞ քիլօմէթր ճամբայ կ'առնէ:

— Ասկէ 15 տարի առաջ է՛ն սրընթաց թրէնը ժամը 86 քիլօմէթր ճամբայ կը կտրէր. այսօր Բարիգէն Ամիէն գացող կառախումբ 130 քիլօմէթր հեռաւորութիւնը 1 ժամ 21 րոպէէն կը կտրէ, որ ժամը 95 քիլօմէթր ըսել է. Այս է կառախումբին այսօրուան կատարած ճամբորդութիւն 1 ժամի մէջ, 95 քիլօմէթր:

Ո՞ր գինին օգտակար կը համարիք:

— Զուարճութեան, քէյֆ ընելու համար, եթէ գիտնալ կուզէք, ոչ մի

գինի կրնամ յանձնարարել , զի մի' նայիր գինիին գաւաթին մէջ հրապուրիչ եւ զգլխիչ տեսքին . նա, յետ ստամոքս լեցունելոյ , իմի պէս կը վնասէ : Եթէ իբր գեղ կուգես օգտակարագոյն գինին յանձնարարեալ տեսնել , ատ ալ բժիշկիդ գիտնալու բանն է :

Կարագը ի՞նչպէս թարմ կը պահուի :

Էն նոր մէթօտը կարագը գրուագելն — վէճնիկով պատելն — է : Կարագը լաւ մը կը լուսա եւ ուզած ձեւովդ կտորներ կը յինես , օճառի նման : Ապա ճերմակ չաքարը տաք ջրոյ մէջ կը հալեցունես եւ կակուղ վրձինով մը կտորները լաւ մը կ'օծես , արագութեամբ : Տաքութիւնը կարագին վրայի խաւն կը հալեցունէ , սակայն շուտ մը չօրնալով՝ կարագին կտորը ապակիի նման թաղանթով մը պատէ , որով վնասէ գերծ եւ ապահով կըլլայ :

Մարմնոյ արուեստական անդամներուն գիները գիտէ՞ք :

— Այո՛, ուսկից պիտի տեսնէք թէ ո՛րքան անգին գանձ մ'է առողջ մարմին եւ ո՛րքան հոգատար եւ բժախնդիր պարտինք ըլլալ մեր եւ մեր զաւակաց մարմնոյ անդամներուն պահպանութեան համար : Զոյգ մը բազուկ 450 Ֆրանք , ձեռք ի միասին 752 Ֆրանք . զոյգ մը սրունք՝ ոտքով մէկտեղ 700 Ֆրանք . կեղծ քիթ 4-500 Ֆրանք . կեղծ ականջ՝ բոլոր կազմածներով ի միասին 650 Ֆրանք . երկու կարգ ակռայ 200-450 Ֆրանք . զոյգ մը աչք 140 Ֆրանք . գումար 3000 Ֆրանք , իբր 150 լիրա լոկ աք-ու-է-օր-ակ-ն մարմնոյ անդամոց մի քանիին համար . ա՛լ հաշուէ թէ աստուածակերտ մարմինդ , այն հրաշալիքն , բնութեան գլուխ գործոցն , քանի՛ միլեառներ կարժէ :

Միլեառն չեմ կրնար ըմբռնել : Բացատրեմ . արծաթ դրամով միլեառն 5 միլիոն քիլօ կրամ կը կշռէ :

ոսկիդրամով 322580 քիլոկրամ. թըղ-
թադրամով (100 ֆրանքնոց ըլլալով-
11500 քիլոկրամ, եւ 1000 ֆրանք-
նոց թղթադրամ ըլլալով 1780 քի-
լոկրամ, Հասկցա՞ր հիմակ :

Միլիառն տեղափոխելու համար ,
համալին կրնակը 100 քիլօ բեռնե-
լով , 1000 ֆրանքնոց թղթադրամի
համալ պէտք է . 100 ֆրանքնոց
թղթադրամի համար 115 համալ , ոս-
կիդրամի 3225 համալ , եւ արծաթ
դրամի համար 50000 համալ պէտք է
տեղափոխութեան համար :

Եթէ 1000 ֆրանքնոց եւ մէկ միլ-
եառ արծէք ունեցող թղթադրամ կազ-
մենք , կունենանք 100 ական թուղ-
թէ բաղկացեալ 2000 հատոր գիրք :

Հազալն մնասակա՞ր է .

— Անշուշտ ուստի որքան հնար
է , ջանա չհազալ եւ եթէ անհնար է
ջանք ըրէ խիստ թեթեւ կերպով հա-
զալ , թոքերն բարակ թաղանդով պա-
տած են ներսէն եւ դուրսէն , եւ
բուռն հազը , մանաւանդ երբ , ան-

ընդհատ , կրկնուի կը խզեն , կը զատ-
ուին , կը վերաւորին այս թաղանդ-
ներն , կը նմանի ճիշդ վէրքին երեսի
մաշկը քերելով արիւնելու — , զի
եռքը անտանելի կըլլայ . այդպիսի
վէրք բնաւ բժշկուելիք չունի , թող
որ մաշկը վրան մնայ եւ հաստնայ ,
կարծրանայ :

Նա որ հազալն կը զսպէ կենաց
տարիներն կերկարէ :

Ժանգոտած պտուտակ (վիտա)
ինչպէս կը քակուի .

— Ձէթով օծել օգուտ չունի միշտ :
Երկաթ գաւազան մը կրակարանին
մէջ խիստ տաքցունելէ յետոյ պտու-
տակին անցած երկաթին վրայ բռնէ
մինչեւ որ լաւ մը տաքնայ . յետոյ
դիւրաւ կը քակուի : Գիտեա ինչո՞ւ .
— քանզի ջերմութիւն կընդարձակէ
երկաթը , ծակը կը մեծնայ :

Կուգեմ ամառ ատեն անձամբ սառ
չինել ինձ համար . ի՞նչ կը խրատէք :
Սառոյցի գործիք ամէն մարդ կըր-

նայ ունենալ . առ հողէ մի անօթ եւ լից 50 կրամ ջրով եւ վրան աւելցուր 30 կրամ սիւլֆատ տը սուտ ծեծուած : Այս անօթին լուծման մէջ նոսեցուր աւելի փոքր գոցուած անօթ մը , որոյ մէջ սառեցնել ուղած ջրովդ լեցուած է . մեղմ կերպով չրջան ընել տուր այս անօթին . քիչ ատենէն անօթին մէջի ջուրը կը սառի : Սառեցնող հեղուկը մի քանի անգամ կը գործածուի : Կարծր միս կրնանք կակուղ ընել եթէ եփած ատեն վրայի մրուր առնելէ ետեւ դգալ մը ալքօլ լեցունենք մէջը ու այնպէս եփենք :

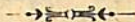
Ոսկեզօծ չրջանակները ի՞նչպէս կը մաքրուին .

Քաջախով լցուած սպունդով շփէ , յետոյ պարզ ջրով լուա եւ դիր տաք տեղ մը որ չորնայ :

Քարիւղը վառելէ զատ ի՞նչ օգուտ ունի :

— Շատ եւ շատ , դեղ իսկ է . գինիի եւ օղիի տեղ ալ քարիւղ պի-

տի գործածուի . արդէն Բարիզցիք սկսեալ են Օծէ կարծրացած կօշիկներդ քարիւղով եւ ճիշդ նորի պէս կըլլան . պղինձէ սաներ եւ անօթներ քարիւղի մէջ թաթխուած լաթով մը շփէ եւ արծաթի նման կը փայլին : Քարիւղով յղկուած կահկարասիներուն բիծերը կանհետանան :

Զ Ո Ւ Ա Ր Ժ Ա Լ Ի Ք

Մուրացիկը . — Պարս'ն , ընկերս , որ մեկ ոտք ունի ձեզմէ 5 փարա է ստացեր , կը հաճի՞ք ինձ 10 փարա տալ , զի երկու ոտք ունիմ :

Հնդիկը լսելով թէ փետուրէ անկողին կակուղ կըլլայ , առաւ մի քանի փետուր դրաւ տախտակամածին վրայ եւ անոնց վրայ պառկեցաւ : Առաւօտուն ելաւ եւ սկսաւ անդամներն շփելով մենախօսել . — Ոչ , սպի-

տակ մարդիկ յիմար են , ստախոս են , փետուրէ անկողին կակուղ է կըսեն . սպիտակ մարդիկ ստախոս են , յիմար են :

Բժիշկին սպասման սրահը լեցուն է հիւանդներով . դուռը կը բացուի , բժիշկը կը գոչէ .

— Ո՞վ է էն երկար ժամանակ սպասողը , թող գայ :

— Ես , կը գոչէ , դերձակը , տա-
րի մ'է որ կը սպասեմ ձեզի համար չինած ֆոսֆիւրիս դրամին վճարման :

Հայրը . — Ո՞ւր կերթաս , տղաս ,
ասանկ կանուխ :

Տղան . — Վաճառատուն կերթամ ,
մայրիկիս համար բան պիտի գնեմ :

— Ապրիս , տղաս , բայց ստակը
չկորսնցունես :

— Անհոգ եղիր , հայրիկ , մայրիկը
ստակ չի տար , միշտ գրեւ կուտայ :

Կինս իր առողջութիւնն Տոք. Զա-
քէի կը պարտի :

— Ի՞նչ կ'ըսես , ամենքան վար-
պե՞տ բժիշկ է :

— Ոչ , բայց ամէն աստիճան կոշտ ,
որ կինս կը վախնայ հիւանդանալէ :

Մայրը . — Մօրաքոյրին ձեռքը
չե՞ս պագներ , Պօղոսիկ , ի՞նչ կ'ըսեն
երբ մօրաքոյրը կերթայ :

Տղան . — Աման , հէլէ գնաց :

Պաշտօնէ հրաժարած սպասուհին
լալ կսկսի երբ դռնէն դուրս կելլէ :

— Եթէ քովէս ելլելդ քեզ ամի
աստիճան ցաւ կը պատճառէ , ինչո՞ւ
հրաժարեցար կ'ըսէ տիկինը :

— Իմ յաջորդիս համար է որ կու-
լամ , տիկին , եւ ոչ ինձ համար ,
կ'ըսէ սպասուհին :

Կէս գիշեր է , յանկարծ բրօֆէ-
սօր Պետրոս կարթննայ եւ կը տեսնէ
որ աւազակ մը պատուհանէն ներս
մտնելու վրայ է :

— Ի՞նչ կուզէք ծօ' , գիշերուան
այս պահուն , չկարդացի՞ք վարը ,

դրան քով, թէ ես օրուան ո՞ր ժա-
մուն այցելութիւն կ'ընդունիմ :

Եւրոպայի կառախումբերուն մէջ
զանգակներ կան զորս ճանապարհորդք
կրնան հնջեցնել եւ կառախումբ կե-
ցնել երբ անհրաժեշտ պէտք մը կայ :

Անգամ մը ճանապարհորդներէն մին
կը կեցնէ կառախումբը : Կառախմբա-
պետ կը հարցնէ մարդուն թէ ինչո՞ւ
կեցուց կառախումբը :

— Կնոջս գլխարկը հովը տարաւ,
կը պատասխանէ մարդը :

— Ատանկ ոչինչ բանի մը համար
կառախումբը կը կեցունեն՞, կը պօ-
ռայ պաշտօնեան բարկութեամբ :

— Ոչինչ մի՛, կ'ըսէ մարդը, ե-
կէք եւ ձեզի ցոյց տամ կնոջս գըլ-
խարկներուն հաշիւը :

Ամբաստանեալն դատարանէն ա-
զատ արձակուած ատեն փաստաբանին
կը մօտենայ եւ կամացուկ մը կըսէ :

— Հաւատա՛ որ ա՛յն աստիճան
անմեղ ըլլալս ես իսկ չէի գիտեր :

Կռուարար մարդ մը Տողթիւն կ'ըսէ :
Տանս մէջ բոլորն ալ հիւանդ են, կինս,
ղաւակներս, ծառաներս . եկէք դեղ
տուէք : — Դեղ պէտք չէ, դուք պէտք
է Ն ամիս օդափոխութիւն ընէք : —
Ե՞ս, տանս էն ասողջ անձր : — Դուք
պէտք է Ն ամիս բացակայ ըլլաք ձեր
ընտանեաց անդամոց ասողջութեան
ի նպաստ, կը պնդէ բժիշկը :

Չեմ հասկնար թէ մեր հիւրընկալը
ինչո՞ւ տեղէն չչարժիր եւ բազմոցին
վրայ միշտ միեւնոյն տեղն նստեր է,
արդեօք հիւանդ է :

— Չէ ծօ՛, սէտիրը պատռած է
տէ, վրան նստեր է քի չերեւնայ :

Եթէ իրօք անկեղծ փափաք ու-
նիք ինձ հետ ամուսնանալու, ըսաւ
տարեց օրիորդ մը երիտասարդին,
պարտիք շատ մը բաներէ հրաժարիլ,
զոր օրինակ ծխելէ :

— Շատ լաւ, ըսաւ երիտասարդը :

— Եւ խմելէ, թղթախաղէ, նար-
տէ . . .

— Ուրի՞շ, հարցուց երիտասարդը :

— Անշուշտ , դուք ալ գիտէք ա-
նանկ բաներ . որոցմէ հրաժարելու
էք , յարեց օրիորդը :

— Անշուշտ , ըսաւ երիտասարդը :

— Եւ ի՞նչ է այն , հարցուց օրի-
որդը :

— Պարտիմ իսպառ հրաժարելու
ձեզ հետ ամուսնանալու նպատակէս ,
ըսաւ երիտասարդը :

Անգո՛ւթ , ինչպէս կրնաք ձեր ուր-
դին ա՛յդ աստիճան ծեծել , կը պօռայ
անցորդ մը մարդուն որ տղան սաս-
տիկ կը գանազոծէր :

— Իմ տղաս չէ , կը պատասխանէ
մարդը , եղբօրս որդին է , որ օդա-
փոխութեան համար մեզի հիւր է ե-
կած :

Կօշկակարին աչկերտը յաճախոր-
դին տունը երթալով կ'ըսէ , եթէ եր-
կու մէճիտը վարպետիս չտանիմ , զիս
այլ եւս խանութը չի պիտի ընդունի :

— Խեղճ տղա , կ'ըսէ յաճախոր-

դը , կերեւի թէ վարպետդ քեզ ճամ-
բել կուզէ :

Գիւղացիւն . — Տէր պապա , հոգի
տեսայ :

Քահանան . — Ո՛ւր , օրհնած :

— Գերեզմաննոցին պատին վրայ :

— Է՛յ , ի՞նչ կերպարանք ունէր :

— Մեծ իշու մը կը նմանէր , տէր
հայր :

— Հանդարտեցէք , օրհնած , եւ
մէկու մը բան մի ըսէք , դուք ձեր
շուքէն էք վախցեր :

— Ոստիկանը երկու դատարկաշրջիկ-
ներ ձերբակալելով մէկուն կը հար-
ցնէ . ո՞ւր կը բնակիս դուն :

— Տուն չունիմ , կը պատասխանէ
կասկածելին :

— Է՛յ , դո՛ւն , կը հարցնէ , ոս-
տիկանը երկրորդին :

— Անոր զիմացը կը բնակիմ , կը
պատասխանէ երկրորդ դատարկա-
շրջիկը :

Խուժք մը մարդիկ ճաշարան նըստած կը ճաշեն։ Մէջերնուն մին ինքզինք գովելով եւ գիտցածներն համարելով ա՛յն աստիճանի գլուխ կուռեցնէ, որ ներկայներէն մէկուն համբերութիւնը հատնելով կը գոջէ։ Ըսէք թէ ինչ չէք գիտեր եւ վստահ եղէք որ ես ձեր այդ չգիտցածն գիտեմ։

— Ձեմ գիտեր թէ հիմա ճաշիս ասակը ինչպէս վճարեմ, եւ ուրախ եմ որ դուք պիտի վճարէք։

Տոքթո՛ր, գոչեց ատամնաբոյժին աթոռին վրայ նստող մարդը, ողջ ազատաւ ալ հանեցիք փտտածին հետ մէկտեղ։

— Անհոգ եղէք, բարեկամս, ըսաւ ատամնաբոյժը պաղութեամբ, ես միայն փտտածին համար դրամ պիտի պահանջեմ։

Կառախումբին մէջ։

— Ա՛յ, սիկառիս տուփն առեր եմ առանց լուցկի առած ըլլալու։

— Հոգ մի ընէք, պարոն, կ'ըսէ

դիմացը նստողը, ես ալ լուցկիի տուփն եմ առեր եւ սիկառիս տուփն մոռցեր եմ։ Մինչեւ էտիրնէ կը ծըխենք միմեանց պակաս լեցնելով։

Փաստարանի ծառային։

— Մօ սեղանին վրայի թուղթերը ինչո՞ւ կայրես կոր։

— Մինակ գրուածներն կայրեմ կոր, ճերմակներուն ձեռք չեմ դրպցներ։

Երկու որսորդներ։

— Ա. — Խեղճ նապաստակ, բանդ բուսաւ, կտակդ պատրաստէ, (հրացանը կարճակէ, գնդակ կը վրիպի, նապաստակ կը փախչի)։

Բ. — Տես, նապաստակը ինչպէս կը վազէ, կտակը գրել տալ կերթայ կոր։

Կ'ըսուի թէ կանայք առանց «յետ գրութեան» նամակ չեն գրեր։ Օրիորդ մը որ հեռու երկիր կը գտնուէր իր ծնողաց երկայն նամակ մը գրեց հե-

տեւեալ յետ գրութեամբ .

— 6. Գ. Կը ծանուցանեմ նաեւ որ
ամուսնացայ :

Յմրան ցուրտ գիշեր մ'էր . Սիր-
քէճիկի կայարանէն երրորդ կարգի կառ-
քը մտաւ Օննիկ աղբար , վաթսուռ-
նոց գիւղացի մը , ուր արդէն ուրիշ
ճանապարհորդ մը նստած էր եւ ոտ-
քեր կրակարանին քով կը տաքցնէր :
Մեր Օննիկ աղբար խնդրեց որ ինք
ալ տաքցնէ իր սառելու մօտ եղող
ոտքերը : Ծանապարհորդը հաճութիւն
ցոյց տուաւ , եւ սկսաւ վերէն վարէն
խօսիլ :

Օննիկ գովեց իր ճանապարհոր-
դակցին կանխամտածութիւն , որ չմտե-
լու համար հետը վառարան էր բե-
րած : Միւսը գիւղացիին պարզմտու-
թենէն օգտուիլ ուզելով , չըսաւ թէ
երկաթուղիին ընկերութիւնն է այդ
կարգադրութիւն ընող , յօգուտ ու-
ղեւորաց վակճմին մէջ վառարան մը
դնելով , այլ գովեց իր վառարան եւ
թէ մտադիր էր զայն 100 ղուրուշի

վաճառել : Գիւղացին գինը չափա-
զանց դտաւ , սակայն սակարկութիւն
ընելով 50 ղրշ . վճարելով գնեց վա-
ռարանը : Կառարուծմբ կեցաւ , ուղե-
ւորն դուրս ելաւ եւ անյայտ եղաւ :
մեր Օննիկ աղբարն ալ վառարանը
թեւին տակ առած դուրս ելաւ :

Ո՞ւր բարով , բարեկամ , սկսան
պօռալ կայարանին պաշտօնեաներ Օն-
նիկին ետեւէն , եւ անոնց մին վաղե-
լով կեցուց գիւրահաւան գեղջուկը ,
եւ իբր գող ոստիկանին յանձնուեցաւ :
Պահականոց տարուելով Օննիկ պատ-
մեց եղելութիւնը , բոլոր ներկայից
անհուն զուարճութիւն պատճառեց այս
նորօրինակ խաբէութիւնն : Օննիկ 50
ղուրուշով ոտքերն տակցուցած եղաւ
քանդի հանճարեղ խաբերան չգտնուե-
ցաւ :

ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

Աշխարհի բոլոր տէրութեանց տարեկան պետական ծախուց համագումարն է 30 միլեառ մարգ (մէկ մարգ 6 զրշ.) . ուստի իւրաքանչիւր բնակիչ աշխարհի իւր մէկ Անգլ. ոսկի տարեկան տուրք կը վճարէ , սոյն ծախք գոցելու համար :

Եւրոպա այս ծախքին 2/3ը կամ 20 միլեառ կը վճարէ , որով Եւրոպայի իւրաքանչիւր բնակիչ 2 1/2 Անգլ. ոսկի տուրք կը վճարէ :

Բոլոր աշխարհի տէրութեանց մէջ Գերմանիա ամենէն շատ պետական ծախուց ենթակայ է , այսինքն տարեկան 5 միլեառ ահագին մի գումար , որ ըսել է 1/6 աշխարհի պետական ծախուց համագումարին :

Էն արագ շատցող երկիրն է Միացեալ Նահանգ , ծննդոց առաւելութեամբ եւ դաղթականութեամբ , հոն հարիւրին 200 համեմատութեամբ կաճի բազմամարդութիւն կամ 2,300,000 հոգի ամէն տարի :

Գաղղիան է աշխարհի միակ տէրութիւն ուր հարիւրին 20 աճում կայ , եւ մահ աւելի է քան զծնունդ , Տարին 76.000 հոգի միայն կաւելնայ ի Ֆրանսա :

Առ հասարակ Եւրոպացւոց կենաց միջին տեւողութիւն 31 տարի է :

Եւրոպայի էն շատ տղայք , 1-15 տարեկան , ունեցող տէրութիւն է Մեծն Բրիտանիա. 1000 բնակիչի 361 տղայ կիյնայ , քանի որ Ֆրանսայի մէջ 1000 բնակիչի 270 տղայ կիյնայ , որ էն քիչն է :

Ընդհակառակն Ֆրանսա է միակ երկիր , Եւրոպայի մէջ , ուր 16-70

տարեկան բաղմաթիւ են , 686 առ 1000 , մինչ Անգլիա 612 առ 1000 ունի , որ էն քիչն է :

Նոյնպէս Քրանսա ունի բոլոր Եւրոպայի մէջ էն շատ ծերունին , ուր 1000ին 44ը 70էն վեր է , մինչ ի Հունգարիա 1000ին 18ը 70 տարեկանէ վեր է :

Եւրոպայի Ազգաց մէջ էն շատ մահ Ռուսաց մէջ կը պատահի , ուր տարին 1000ին 36ը կը մեռնի , մինչ Շուէտ-Նորվեգիոյ մէջ 1000ին 17 միայն կը մեռնի :

Ռուսաստան է նաեւ այն երկիր ուր էն շատ երախայ կը մեռնի , 1000ին 300 ամէն տարի , մինչ Շուէտ-Նորվեգիոյ մէջ տարին 1000 երախային միայն 103ը կը մեռնի :

Ֆրանսայի պետական պարտքն է 25 միլիառ 200 միլիոն մարգ — էն մեծ պարտատէրն է Ֆրանսա , որ

տարին 1 միլիառ 10 միլիոն վճարելով սոյն պարտք ջնջել կը ճգնի :

Բոլոր աշխարհի պետական պարտուց համագումարն է 135 միլիառ մարգ :

Բոլոր աշխարհի ներածութեան արժողութիւնն է 43 միլիառ 850 միլիոն մարգ , միայն Եւրոպա տարին 31 միլիառ 350 միլիոնի արժողութեամբ ապրանք կընդունի :

Իսկ աշխարհի արտածութեան արժողութիւնն է 32 միլիառ 570 միլիոն մարգ . միայն Եւրոպայի արտածութեան արժէքն է 4 միլիառ 370 միլիոն մարգ :

Առաջնակարգ ներածողն է Մեծն Բրիտանիա տարեկան 9 միլիառ 570 միլիոն մարգ արժէքով ապրանք ներս կընդունի . որ բոլոր Եւրոպայի ներածութեան $1/3$ ն է :

Հոլանտայի իւրաքանչիւր անհատ տարին 584 մարգի ապրանք կը գնէ — էն չարն է այս — իսկ իւրաքանչիւր չինացի 1 $\frac{7}{10}$ մարգի արժողութեամբ ապրանք կընդունի, ամէն տարի :

Մեծն Բրիտանիա առաջին արտածող տէրութիւնն է, եւ տարին 5 միլիառ 835 միլիոն արժողութեամբ ապրանք դուրս կը հանէ : Ուստի Եւրոպայի ամբողջ արտածութեանց մէկ քառորդը Անգլիայէ դուրս կելլէ :

Դարձեալ բազմամարդութեան համեմատութեամբ Հոլանտա է առաջին ազգ արտածութեան մէջ . հոն մէն մի անձ 493 մարգի արժողութեամբ ապրանք դուրս կը խրկէ : Էն քիչ արտածող, բնակչաց համեմատութեամբ, Չինաստան է, ուր մէն մի անձ 1 $\frac{3}{10}$ մարգի վաճառք դուրս կը խրկէ :

Էն հին երկաթուղին Մեծն Բրիտանիայ ունի, ուր 1825ին առաջին

երկաթուղին մեծ հանդէսով բացուեցաւ :

Հեռագրաթէլ, ամենէն երկայն, Գերմանիա ունի 170,000 Հ. Մ. երկայնութեամբ թէեւ Միացեալ Նահանգներ այս մասին եւս մէկ հատիկ են աշխարհի մէջ :

ԱՆՏՈՆԻԹԵՐՁԵԱՆ

1. Արեգակնային դրութեան մէջ երկիրս 3րդ (գուցէ 4րդ) մոլորակն է :
2. Երկիրը 509,950,000 քառակուսի հազարամէթր պարունակութիւն ունի :
3. Այս պարունակութեան 26.80% (հարիւրին 26 $\frac{8}{10}$ րդ) ցամաք եւ 73.20% ջուր է :
4. Եւրոպա 9,928,734 $\square$ Հ. Մ. 380,545,000 բնկ. — Ասիա 44,275,130 $\square$ Հ. Մ. 850 610,000 բնկ. — Աֆրիկէ 29,886,960 $\square$ Հ. Մ. 157,734,000 բնկ. — Ամերիգա 39,222,910 $\square$ Հ. Մ. 137,285,000 բնկ. — Աւսթրալիա, Բօլիւնէզիա

- 8,962,584 ☐ Հ. Մ. 6,082,000
 րնկ. — Բեւեռային ցամաք 4,228,682
☐ Հ. Մ. անձանօթ րնկ. — գու-
 մար րնակչաց 1,531,756,000.
5. Մեծ Ովկիանոս 175,000,000 ☐
 Հ. Մ. 8960 մէթր խոր. — Ատ-
 լանտեան Ովկիանոս 89,860,000 ☐
 Հ. Մ. 8340 մէթր խոր. — Հնդկ
 Ովկիանոս 74,890,000 ☐ Հ. Մ.
 6300 մէթր խոր. — Սառուցեալ
 Ովկիանոս 33,700,000 ☐ Հ. Մ.
 4840 մէթր խոր.
6. Բեւեռէն հասարակածին վրայ
 քաշուած ուղիղ գիծի մը 10,000րդ
 մասը մէկ մէթրօ կը սեպեն քաղա-
 քականացեալ ազգեր.
7. Երկրի խորանարդ — երկայնու-
 թիւն, լայնութիւն, բարձրութիւն.
 պարունակութիւնն է 1,082,850,000
 Հ. Մ.
9. Էն բարձր լեռն է Կաուտիսան-
 քար 8870 մէթրօ Հիմալայայի մէջ.
10. Էն խոր ծովը Ճաբոնի մօտ 8960
 մէթրօ.
11. Եւրոպայի ամբողջ բազմամար-

գութիւնը վերջին մարդահամարին ժամանակ հաշուուած է 380 միլիոն, որ 37 միլիոնի առաւելութիւն մը կը ցուցնէ 1888ի հաշուին վրայ.	
Եւրոպական Ռուսիա եւ	
Ֆինլանտիա	106,200,000
Գերմանիա	52,300,000
Աւստրիա Հոլանդարիա	43,500,000
Միացեալ Թագաւորու-	
թիւն (Անգղիա եւն.)	39,800,000
Գաղղիա	38,500,000
Իտալիա	31,300,000
Սպանիա	18,000,000
Պելճիա	6,500,000
Եւրոպական Թուրքիա	5,800,000
Րումանիա	5,600,000
Փորթուկալ	5,000,000
Շուէտ	5,000,000
Հոլանտա	4,000,000
Պուլկարիա	3,000,000
Զուիցերիա	3,000,000
Յունաստան	2,400,000
Տանիմարքա	2,300,000
Սերպիա	2,300,000
Նորվեգիա	2,000,000

ՅՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ Ք

ՀԱՄԱՐՈՏ ԲԱԶՄԱՊԱՏԿՈՒԹԻՒՆ

Համառօտ թուագիտութեանս վերջերն ՁԲի քանի թիւերով բազմապատկութեան եւ բաժանման դիւրին կերպերը ցուցնելու առթիւ ըսած ենք թէ, Շատ պարագաներ կը ներկայանան ուր ճարտար հնարք ի գործ դրուելով՝ գործողութիւնները կը դիւրանան եւ մեծապէս կը համառօտուին. տես Թուագ համառօտ թ. տպագր. երես 229. ասոնցմէ մին հետեւեալն ըլլալ կը կարծենք ապահովաբար, եւ կ'ուզենք Օրացուցիս ընթերցողաց ներկայել.

Ա. Երբ բազմապատկողն ըլլայ այնպիսի հարիւրաւոր թիւ մը որոյ ձախակողմեան երկու թուանշաններէն (հարիւրաւորէն եւ տասնաւորէն) կազմուած թիւը միաւորին այսինչ բազմապատկել ըլլայ, ինչպէս. 123, 147, 284, 369, 546 եւայլն, եւայլն.

123ին մէջ ձախակողմեան 12ը 3ին բառապատկն է.

147ին մէջ ձախակողմեան 14ը 7ին կըրկինն է.

284ին մէջ ձախակողմեան 28ը 4ին եօթնապատկն է.

Ուստի թիւ մը (հարկաւ հարիւրաւորէն մեծ, որովհետեւ եթէ աւելի փոքր ըլլայ դիւրութեան համար փոքրը բազմապատկող ընտրել նախապատիւ կը համարուի) ատոնցմէ մէկովը բազմապատկելու համար պէտք է.

Նախ միաւորովը բազմապատկել.

Ձախակողմեան երկու թուանշաններէն ձեւացած թիւը միաւորին քանիպատկն որ են այն բազմապատկովն այդ գտնուած արտադրեալը բազմապատկել, այս վերջնոյն արտադրեալին միաւորը ըստ սովորականի մէկ կարգ դէպի ձախ գրել, ապա գումարել.

Բազմապատկել 7318ը 364ով,

» 3695ը 549ով,

» 8457ը 568ով.

7318 Նախ 4ով բազմապատկեցի, գտած

364 29272 արտադրեալս ալ՝ 9ով, ո-

29272 րովհետեւ ձախակողմեան 36ը 4ին

263448 իննապատկն է, արտադրեալին

2663752 միաւորը մէկ կարգ դէպի ձախ

շարժեցի.

3695	
549	Նախ Գով բազմապատկեցի, ելած
33255	արտադրեալն ալ՝ ճով, որովհետեւ
199530	54ը 9ին վեցապատկն է,
2028555	

8457	67656ը որ 8ով բազմապատկու-
568	ծեան արտադրեալն է, բազմա-
67656	պատկեցի 7ով, վասն զի 56ը 8ին
473592	եռմնապատկն է,
4803576	

Բ. Դարձեալ կը պատահին թիւեր (հարիւրաւոր) որոց աջակողմեան երկու թուանշանէն՝ միաւորէն եւ տասնաւորէն ձեւացած թիւն հարիւրաւորին այսինչ բազմապատկն ըլլայ, ինչպէս. 742, 654, 832, 318 եւայլն, եւայլն.

742ին մէջ աջակողմեան 42ը 7ին վեցապատկն է.

654ին մէջ աջակողմեան 54ը 6ին իննապատկն է, եւայլն,

Այս պարագայիս պէտք է.

Նախ հարիւրաւորը բազմապատկել,

Աջակողմեան երկու թուանշանէն ձեւացած թիւն հարիւրաւորին բանի պատկն որ են՝ ա-

նով այդ գտնուած արտադրեալը բազմապատկել, բայց այս վերջնոյն արտադրեալին միաւորը երկու կարգ դէպ ի աջ կողմէն սկսեալ շարել, ապա գումարել:

Բազմապատկել 5238ը 742ով,

» 3746ը 624ով,

» 1935ը 218ով:

5238	Նախ 7ով բազմապատկեցի, գտած
742	արտադրեալս ալ՝ ճով, որովհետեւ
36666	աջակողմեան 42ը 7ին վեցապատկն
219996	է, այս վերջնոյն արտադրեալին
3886596	միաւորը երկու դէպ ի աջ կողմէն
	սկսեալ գրեցի:

3746 Բազմապատկելին նախ հարիւրաւոր ճով բազմապատկեցի, գտած

624

22476 արտադրեալս ալ՝ 4ով, որովհետեւ

89904

2337504 24ը 6ին չորսապատկն է, այս վերջին արտադրեալը երկու կարգ աջ

1935

2 հարիւրաւորով արտադրեալ

218

3870 3870ը բազմապատկեցի 9ով, վասն

34830

զի 18ը 2ին իննապատկն է,

421830

Ծանոթութիւն. — Կը պատահին այնպիսի
 թիւեր որ Թէ ձախակողմեան երկու թուանշան-
 ներէն ձեւացածը միաւորին այսինչ պատիկը ըլ-
 լայ, եւ Թէ միանգամայն աջակողմեան երկուքն
 հարիւրաւորին ուրիշ մէկ պատիկն ըլլայ. ինչ-
 պէս 728ին մէջ՝ 72ը 8ին բազմապատիկն է,
 միւս կողմէն 28ն ալ 7ին բազմապատիկն է.
 այսպիսի պարագայից մէջ կրնանք վերեւ աւանդ-
 եալ Ա կամ Բ կանոնին համեմատ կատարել.

Բազմապատկել 1345ը 728ով,
 » 2516ը 648ով.

1345	կամ	1345
728		728
10760		9415
96840		37660
979160		979160

2516	կամ	2516
648		648
20128		15096
161024		120768
1630369		1630368

ՄՈԳԱԿԱՆ ՔԱՌԱԿՈՒՍԻ

$$8 \times 8 = 64 \text{ թիւերով}$$

1	2	62	61	60	59	7	8
9	10	54	53	52	51	15	16
48	47	19	20	21	22	42	41
40	39	27	28	29	30	34	33
32	31	35	36	37	38	26	25
24	23	43	44	45	46	18	17
49	50	14	13	12	11	55	56
57	58	6	5	4	3	63	64

Այս աղիւսակին մէջ ինչպէս պիտի տես-
 նուի ամեն կողմէն թէ տողերը թէ սիւնակները
 և թէ տրամանկիւնապէս գումարելով 260
 գումար կ'ունենանք, ու որ շարելու կերպին
 գաղտնեաց քափանցե նուէր կ'ընդունի մէկ
 Ոսկեղէն բանալի: Պատասխանը կ'ընդունուի
 մինչև 1902 Ապրիլի վերջ: Մի քանի ուղիղ
 պատասխաններէ քուեով մէկ հատ կընտրուի:

Խ Ն Դ Ի Ր

Րէս խաշն մեռաւ, ունէր հինգ որդի եւ իբր ժառանգութիւն 30 կով. յայտնի է որ իւրաքանչիւրին կ'իյնայ 6 կով, բայց կովերու տուած կաթին որքանութիւնը տարբեր է. Ա կովը կուտայ 1 օխա կաթ, Բ կովը 1 օխա 100 տրամ, Գ ը 1 օխա 200 տրամ եւ այսպէս հետզհետէ իրարմէ 100 տրամ աւելի. Բնչպէս բաժնելու է որ Թէ իւրաքանչիւրն առնէ 6 կով եւ Թէ հաւասար չափով կաթ ստանան:

Այս խնդիրն ալ գոհացուցիչ կերպով լուծողը կ'ընդունի իբր նուէր մէկ Ոսկեգօծ Օրացոյց. Պատասխանը կ'ընդունուի մինչև 1902 Ապրիլի վերջ. Մի քանի ուղիղ պատասխաններէ մէկը կ'ընդունուի քուէով:

Տ. ՊՅԱՅԱՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Պրուսա

27րդ. ՏԱՐԵՇՐԶԱՆ

Կ'աւանդուին սովորական ուսումներ և գիտութիւններ, մայրենի և օտար լեզուներ, երգեհոն և դաշնակ, ձեռարուեստ և առտինի տնտեսութիւն:

Կ'ընդունուին 7-8 տարեկան մանչ և աղջիկ ուսանողներ, տարուոյն ու եւ ամսուան մէջ:

Տարեկան միայն 15 լիրա տարեթոշակով ամեն ծախք վարժարանս կը հոգայ, բացի ճանապարհի ծախքերէ:

Ինչպէս հիմն է կառուցանելի շէնքերու պահանջ ու զլխաւոր պայման, նոյնպէս մեր գաւակաց ասպագան կրթութեան և դաստիա-

րակութեան սկզբնաւորութենէն է կախեալ ,

կան այսօր բժիշկներ , դեղագործներ ,
փաստարաններ , վաճառականներ , պաշ-
տօնեայներ , ուսուցիչներ և իրենց կոչում լաւ
բմբունող ու գործադրող կիներ և մայրեր ,
որք՝ յանցելում վարժարանիս մեջ առած ի-
րենց առաջին կրթութեան և դաստիարակու-
թեան կը վերագրեն իրենց յաջողութիւն .

Վասն լիութի տեղեկութեանց հաճին դի-
մել առ .

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Հիմնադիր-Տէր-Տնօրէն

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տոմարական գիտելիք	3
Խաւարմունք	7
Համառօտագրութիւնք	9
Աղիւսակ շարժական մասանց աւուրց .	10
Հոյս Բեթլէհէմի (Բանաստեղծ.) . .	13
Օրացոյց	15
Ժամանակագրութիւնք	89
Յիշատակարան	91
Օսմանեան Կայսրութիւն	97
Աւագանի Կայսերական Պալատան . .	100
Նախարարք Բ. Դրան	101
Մեծ պաշտօնատարք մայրաքաղաքիս .	103
Հպատակ հասարակութեանց պէտք .	104
Օսմանեան Թղթատարութիւն	105
Հեռագրական կանոնագիր	115
Հայրապետութիւն Հայոց	122
Պատրիարքութիւն Ս. Երուսաղէմի . .	122
Պատրիարքութիւն Կ. Պոլսոյ	123
Հռովմէական Հայ հասարակութիւն .	125
Բողոքական Ժողովուրդ Թուրքիոյ .	127

ՅԱԻԵԼՈՒԱՄ

Բառոյալէպ 131

Ընթանեկան

Ենողաց բաժին 150

Մայրերու բաժին 161

Հագիգի աիւլէ 171

Առողջապահական

Առողջապահական բերական 174

Չափաւոր կերակուր կերակրէ կեանք 181

Առատ կարագ կերէք 183

Հանգստեան օգուտները 185

Քուն 188

Չօնուղար իշիւն մէյվէ վէ Սամբլլար 191

Մեկրագործական

Արեգական ճառագայթից ազդեցութիւնը
երկրագործութեան վրայ 197

Կլիմայ 198

Հաւնոցի շուրջը. — Պաղլեղի հիւանդ 200

— Քօլէրա 201

— Կոկորդի հիւանդութիւն 201

— Հաւերու հաւկիթ ածելը 202

Պանրաշինութիւն. — Քաշար պանիր 204

— Կրավիէր պանիր 205

— Հոլանտական պանիր 205

Կաթը. — Արիւնոտ կաթ 207

— Կապտագոյն կաթ 208

— Թծու եւ աղի կաթ 209

— Թանձրացեալ կաթ 209

Ոչխարներու քոսը 210

— Այծերու քոսը 211

Տորենները հիւանդութենէ զերծ պահե-
լու միջոցներ. — Միբրուպի ոչնչացում 212

— Թշնամի միջոցները 213

— Ուտիճ (Մայիս պէտէյի) 214

— Կանծար (Գունտուզ պէտէյի) 215

Թօթրագ. — Ա. Քիլի Թօթրագլար 216

— Բ. Գումսալ Թօթրագլար 218

— Գ. Քիրէնլի Թօթրագլար 219

— Դ. Վօլքանի Թօթրաքլար 219

— Ե. Միլի Թօթրագլար 220

Բժօկական

Բժշկական նոր գիւտ մը 222

Օձացաւ 225

Մատնաշուրմն 228

Այրեցուկներ 231

Կաթուած 234

Պատմական

Հացէ գեղահատք	240
Յիսուն տարի քուն	244
Կատուն եւ շնիկը	247
Գրկախառնում արջու մը հետ	249
Վարօրուն փէրվանէսի ալթընտա	253
Գիտական	
Երկրաբանական պատահմունք	259
Զանազանք	260
Հարցարան	273
Զուարճալիք	289
Վիճակագրական	300
Թուաբանական	308
Արեւելեան վարժարան	315

Դ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

ԿԵԱՆՔ ՏԷՐ ՅԻՍՈՒՍԻ, ըստ չորից Աւետարանաց. — Պատկերազարդ: 3 դրշ.

ԿԵԱՆՔ ՍՐԲՈՅ ԱՌԱՔԵԼՈՅ. — Պատկերազարդ: 5

ՄԱՅՐԻԿԻՆ ԱՌԱՋԵՈՐԴԸ. — Տորթ. Ա. Է. Սէլ. (Թարգմ.) 2

ԱՇՆԱՆ ՏԵՐԵԻՆԵՐ. — Բ. Տպագրութիւն: 4

Կը գտնուի բոլոր հայ գրավաճառաց քով :

Կեդրոնատեղի

Պ. ՊԱԼԵՆՅ ԴՐԱՏՈՒՆ

Զաքմաքճըլար, Թիւ 20

Համագրային Օրացույցի ՀԱՄԱՌՕՏՆ
ալ հրատարակուած, կը գտնուի բոլոր Հայ
գրախանաներէն:

Գր. 40 Փարս

Կեդրոնատեղի Յ.ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ վանառատուն
Թիւ. 27, Ֆիննանըլար եօզուշու Կ. Պոլիս

—>=<—

ԳԻՆ 3 ՂՐՇ.

٢٦٩ صفر

١٤٠٠ نومبر

نمشر

059

7-34

ما

6785

2013

«Ազգային գրադարան»

NL0031982

